

1. Úvod

Co vás napadne, když se řekne - kniha Zjevení? Číslo 666, čtyři jezdci na koních, bitva Armagedon, Nový Jeruzalém? Již po dva tisíce let přitahuje kniha Zjevení pozornost lidí. Je to dvojznačná, zvláštní a náročná kniha. Jestliže již delší dobu studujete knihu Zjevení, tak víte, že lidé na ni mají různé názory. Je to proto, že tato kniha používá zvláštní jazyk a je plná pozoruhodných myšlenek.

Říká se, že každý student knihy Zjevení je tak trochu „blázen“ - a pokud jím nebyl hned na počátku, tak se jím určitě po nějaké době stane. Mnozí lidé zastávají názor (jako např. Martin Luther), že kniha Zjevení je tak náročná a tak záhadná, že je pro laiky lepší ji raději vůbec nečíst.

Někteří současní učenci tvrdí, že se v knize projevuje nedostatek lásky, že láska je ve Zjevení podřízena spravedlnosti a že autor této knihy s oblibou popisuje zabíjení lidí, kteří byli jiní než on. Proto není údajně tato kniha dobrým příkladem pro chování lidí v dnešním světě.

Jako profesor Nového Zákona a jako učenec, který se zabývá odbornými diskuzemi na toto téma již více než 30 let, jsem došel k názoru, že je velice obtížné přednášet o této knize. Ze své zkušenosti vím, že studenti přijdou na přednášky s velkým množstvím vlastních názorů. Většinou knihu Zjevení již dříve četli (i když zpravidla ne moc podrobně) a vytvořili si tak různé názory, které jsou častokrát zavádějící. Mnoho času pak trávím spíše snahou jim poukázat na jejich nesprávné názory, než samotným podrobným studiem.

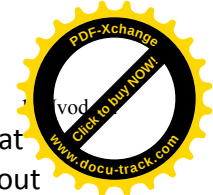
Kniha Zjevení hovoří o budoucnosti, proto přitahuje naši pozornost. Každý z nás chce vědět, co se stane v budoucnosti v našem osobním životě, s naší zemí, kde žijeme, ale také s celým světem. Problém spočívá v tom, že budoucnost je něco, co neznáme.

Kniha Zjevení nás informuje o budoucích událostech. Je zvláštní, že v ní však často vidíme pouze to, co bychom rádi o budoucnosti věděli. Proto lidé vytvořili řadu různých pohledů do budoucnosti na základě knihy Zjevení.

Je velice nebezpečné studovat knihu Zjevení bez správného pochopení jejího skutečného významu. V dějinách studovalo tuto knihu mnoho lidí. Jejich porozumění knize Zjevení je však zavedlo na nebezpečnou nebo dokonce scestnou cestu. Myslím na skupinu z německého města Münster v roce 1534. Při studiu knihy Zjevení přišli na to, že Münster je vlastně Nový Jeruzalém. Domnívali se, že je Božím městem, kde Bůh ukončí dějiny tohoto světa a odmění svůj věrný lid. To je vedlo k životu podle vlastních pravidel. Město bylo obleženo a dobyto, mnoho lidí trpělo hladem a bylo zabito. Byla to obrovská tragédie.

Nemusíme hledat až v 16. století, abychom se přesvědčili, že kniha Zjevení může být nebezpečná. Ve městě Waco, ve státě Texas, se sešla skupina lidí, která vážně a upřímně studovala knihu Zjevení. Jejich studium však přineslo takové důsledky, které musely řešit federální úřady USA. Nakonec násilně ukončili existenci skupiny zásahem bezpečnostních složek. Muži, ženy a dokonce i děti byli obětováni na oltáři špatného výkladu knihy Zjevení.

Možná, že vás napadne myšlenka, že pokud studium Zjevení může skončit takto, pak bude lépe se této knize vyhnout. Vždyť je to nebezpečná kniha, která nám způsobí jenom problémy. To by ale také nebyl správný postoj. Pokud totiž budeme ignorovat knihu Zjevení a neposkytneme její správný a věrohodný výklad, tak se budou neustále stávat takové události jako ve Waco nebo v Münsteru. Těmto lidem chyběl střídlivý a otevřený přístup, který by je vedl k poznání, že způsob a důsledky jejich výkladu jsou nebezpečné. Studium knihy Zjevení může být nebezpečné. Avšak nestudovat tuto knihu může být ještě nebezpečnější!

Co tedy máme dělat? Jedinou správnou cestou je studovat knihu Zjevení a naučit se ji číst a studovat správným způsobem. Je nutné se vyvarovat fanatických a bombastických výkladů, ale také se vyhnout netečnosti k této knize. To byl postoj Martina Luthera a zůstává postojem mnoha křesťanů v dnešní době.

Můžeme si také připomenout některá povzbuzení ke studiu Zjevení, která napsala Ellen Whiteová před více než sto lety. Tato autorka nenapsala podrobný výklad Zjevení, přesto tuto knihu považovala za velmi hodnotnou. Píše: „Nerozumíme Slovu tak, jak bychom měli. Kniha Zjevení začíná vybídnutím pochopit naučení, které obsahuje... Ale my plně těmto naučením nerozumíme. Přesto nám Bůh dal pokyn, abychom tuto knihu studovali a hledali v ní.“ (TM 113)

A je to skutečně tak. Nerozumíme knize Zjevení tak, jak bychom měli. A to i přes to, že lidé po staletí čtou a studují tuto knihu, je ještě mnoho věcí, které musíme pochopit. Kniha Zjevení je složitá kniha, která nás vyzývá k pečlivému studiu. Nemůžeme ji studovat lehkovážně, ale velmi pozorně a se zaujetím.

Další citát je také z knihy Svědectví pro kazatele: „Když my jako Boží lid pochopíme poselství této knihy, ukáže se mezi námi velké probuzení.“ (TM 113). Zjevení má tedy moc způsobit velké křesťanské oživení. Správný výklad této knihy otevírá cestu k nové a živé křesťanské zkušenosti. „Jestliže věřící lépe porozumí knihám Daniel a Zjevení, budou prožívat zcela jinou křesťanskou zkušenost. Budou moci pohlédnout do otevřených bran nebes. Ve svém srdci i myslí si najednou uvědomí, do jaké míry se musí rozvinout jejich charakter; aby mohli přijmout požehnání, které je odměnou pro čisté srdce.“ (TM 114)

Tato výjimečná kniha nám dává nahlédnout do otevřených nebes, na nebeskou realitu, kterou nenajdeme nikde jinde. Kniha Zjevení nám ukazuje vesmír, jaký ve skutečnosti je. Ukazuje nám, co nemůžeme vidět těmi nejdokonalejšími dalekohledy. Když lépe porozumíme vesmírné realitě, uvědomíme si, jakým způsobem máme žít naše životy. Jedna z nejpálčivějších otázek, kterou sekulární lidé v dnešním světě mají, je skutečnost, že neví, odkud se na této Zemi lidé vzali. Neví, kam jdou a neznají důvod, proč jsou tady. Je mnoho lidí, kteří upřímně hledají smysl života. Kniha Zjevení odpovídá na tyto otázky. Mnozí lidé, kteří studovali tuto knihu, potvrdili slova Ellen Whiteové. Když se opravdově ponoříme do textu Zjevení, když spatříme nebeskou realitu, nebeského Ježíše, budoucí svět a život, pak se také začneme jinak dívat na náš současný život. Budeme ho vnímat z jiného úhlu pohledu a to vyvolá změnu našeho způsobu života.

„Pán požehná všem, kdo budou pokorně a trpělivě usilovat o pochopení toho, co je ukázáno v knize Zjevení.“ (TM 114) Této knize nelze porozumět pouze běžným, povrchním studiem nebo arogantním přístupem, kdy budeme dávat najevo, že víme více než ostatní a že všemu rozumíme. Musíme hledat pokorně a trpělivě.

Někdy si myslíme, že čím více času strávíme vzděláváním, tím více toho víme a umíme pak zvládnout cokoli. To ale není pravé vzdělávání. Skutečně vzdělaní lidé si uvědomují, jak málo toho znají; vidí, kolik různých možností výkladu častokrát existuje. Skutečně vzdělaný člověk zůstává pokorný a uvědomuje si, že toho ví jen velmi málo.

V knize Zjevení se toho ještě musíme mnoho naučit. Je třeba otvírat tuto knihu s opravdovou modlitbou, aby nám Bůh ukázal nejen informace, které hledáme, ale také aby nám dal pokorné srdce, trpělivost, otevřenost a schopnost se učit.

U knih, které vznikly před dvěma tisíci lety, si nemůžeme být často jisti, kdo je autorem a kdy přesně vznikly. Pokud jde ale o Zjevení, víme tyto údaje přesně. Autorem knihy je muž jménem Jan (Zj 1,9). Tento Jan zná sbory v Malé Asii, což je západní část oblasti, která se dnes nazývá Turecko. Jan psal sedmi sborům z této oblasti, která byla před 2000 lety součástí římské provincie Asie (Zj 1,11). Jan zná tyto sbory a sbory znají jeho a vzhlíží k němu s autoritou. Jan jim píše informace týkající se jejich situace.

Zajímavá věc na knize Zjevení je jazyk, ve kterém byla napsána. Zjevení je psáno řecky, avšak řečtina je gramaticky nepřesná. Studenti řečtiny nacházejí v této knize jedny z nejpodivuhodnějších větních konstrukcí. To vyvolává otázky ohledně autora knihy Zjevení i způsobu jakým psal. Jedno z možných vysvětlení je, že nebyl Řek. Mnoho věcí nasvědčuje tomu, že pisatel pocházel z Palestiny a byl Žid. Pokud nepsal ve své mateřštině, ale v cizím jazyku, je pravděpodobné, že jej neovládal zcela dokonale.

Další zprávy z tehdejší doby uvádějí, kdo tento Jan byl. Jan byl Ježíšovým učedníkem. Přibližně 60 let předtím, než napsal tuto knihu, byl jedním z dvanácti učedníků, kteří chodili s Ježíšem. Byl synem Zebedea, bratr Jakuba, rybář na Galilejském jezeře, byl nazýván Syn hromu, takže měl očividně energickou povahu. Podle dalších mimobiblických pramenů Jan žil v Jeruzalémě asi 30 let, potom se přestěhoval do města Pella za Jordánem a nakonec se usadil v Malé Asii, asi 50 let po Ježíšově smrti a vzkříšení. Podle tradice napsal Jan knihu Zjevení i evangelium na konci svého života.

Mnoho učenců dnes zpochybňuje, že Jan, autor Zjevení mohl být Ježíšovým učedníkem. Učedník Jan je s jistotou autorem Janova evangelia, které je však zcela jinou knihou než Zjevení. Jeho gramatika je jednoduchá, ale krásná. Příběh o Ježíšovi je líčen literárně ohromujícím způsobem. Zjevení je naproti tomu apokalyptická kniha s podivnými symboly. Obě knihy jsou naprosto odlišné. Proto si někteří badatelé si kladou otázku, zda je možné, aby měly stejného autora.

Jiní teologové však nacházejí v těchto knihách mnoho podobností, které naznačují stejného autora. Zjevení obsahuje například mnohokrát číslo sedm. Janovo evangelium sice nepoužívá přímo číslo sedm, avšak sedmičku častokrát aplikuje. Je v ní například sedm Ježíšových zázraků a zdá se, že počet těchto zázraků je záměrný. V Janově evangeliu nacházíme také sedmidenní periody.

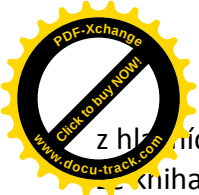
V obou knihách nacházíme výraz „svědectví“, který vždy podtrhuje důležité téma. V obou knihách se mluví o Ježíši jako o Slově Božím (logos) což je slovní spojení, které se nenachází v jiných knihách Bible. V obou knihách je také kontrast mezi světlem a tmou. Takže je mnoho témat a myšlenek, které jsou pro obě knihy společné, což podporuje myšlenku, že obě knihy napsal stejný autor.

Jak je tedy možné, že stejná osoba napsala obě knihy, když jsou tak rozdílné? Jedno z možných vysvětlení je následující: jestliže Jan byl Žid z Palestiny a řečtina nebyla jeho rodným jazykem. Myslel hebrejsky, ale psal řecky. Badatel Steven Thompson napsal knihu, ve které ukazuje, že řečtina je v knize Zjevení silně ovlivněna semitským myšlením a toto semitské pozadí mohlo být příčinou špatné řecké gramatiky¹.

Existuje však ještě jedno vysvětlení, a to, že Zjevení nebylo napsáno z Efezu, Smyrny nebo jiných měst Malé Asie. Bylo psáno z ostrova Patmos, který je vzdálen od pobřeží. Nevíme s určitostí, proč se Jan nacházel na tomto ostrově. Všeobecně se má za to, že tam pobýval jako vězeň. Byl pravděpodobně zajat římany, kteří měli nepřátelský postoj k Janovu křesťanství. Proto byl poslán do exilu. Pokud tedy byl Jan na tomto ostrově, napsal tuto knihu gramaticky nejlépe, jak mohl. Jestliže však bylo Janovo evangelium napsáno v Efezu, měl Jan k dispozici editory, kteří mohli zkontrolovat a zjemnit Janovu gramatiku. Samozřejmě že na Patmu neměl žádného asistenta. Víme s určitostí, že např. Pavel používal při psaní řadu pomocníků, kteří jeho spisy editovali, předčítali a vysvětlovali čtenářům apod. Během svého pobytu na ostrově Patmos však apoštol Jan neměl žádné literární asistenty.

Kdy bylo Zjevení napsáno? Napsal je Jan na začátku svého působení nebo na konci svého života? Existují dva názory. Jeden uvádí, že Zjevení pochází z doby Nera, římského císaře a vzniklo tedy někdy kolem 65 po Kr. Druhý uvádí dobu vzniku do doby panování císaře Domiciána od roku 90 do roku 95 po Kr. Které období může být správné? Tito dva císaři byli vybráni, neboť za své vlády pronásledovali křesťany. Jedním

¹ THOMPSON, Stephen. *The Apocalypse and Semitic syntax*. Society for New Testament Studies Monograph Series, 52 (Cambridge : Cambridge University Press, 1985)
Jon Paulien – Zjevení Jana

z hlavních témat Zjevení je pronásledování a zabíjení křesťanů pro jejich víru, takže je nasnadě domněnka, že kniha Zjevení byla napsána v době pronásledování nebo blížícího se pronásledování.

Ireneus, církevní otec působící v letech 175 – 200 po Kr. uvádí, že Zjevení bylo napsáno za Domiciána. Před panováním císaře Domiciána nebylo římské vedení vůči křesťanům vyloženě nepřátelské. V knize Skutky apoštolů se uvádí, že římské autority častokrát zachránily nebo osvobodily apoštola Pavla od jeho nepřátel. Nero pronásledoval křesťany, ale zdá se, že jeho snahy byly spíše osobního charakteru. Historici se domnívají, že byl duševně nemocný nebo přinejmenším trpěl depresemi a že proto mnoho jeho činů nevyjadřovalo postoj římské říše ke křesťanství.

Avšak za vlády Domiciána se začalo přísně vyžadovat uctívání císaře. Jeden ze způsobů, kterým římská říše udržovala loajalitu lidí, bylo tvrzení, že císař je bůh a že má být uctíván. Na mnoha místech říše vznikaly chrámy, ve kterých se uctívali císaři. Císaři zpravidla netrvali na tomto uctívání. Prvním, kdo zavedl tuto praxi, byl pravděpodobně až Domicián v letech 85 – 95.

Uctívání císaře mělo pochopitelně dopad na to, že se křesťané dostali vůči státu do problémů. Uctívání císařů sjednocuje náboženství s politikou, neboť toto uctívání je náboženským a zároveň politickým aktem. Brzy došlo k situaci, kdy státní moc prohlásila, že loajální občan musí uctívat císaře. A to tak, že se skloní před sochou císaře a přinese oběť před císařskými symboly. Křesťané se dostali do konfliktu se státem, neboť císaře nechtěli uctívat. Z tohoto důvodu má zřejmě Ireneus pravdu, když tvrdí, že Zjevení vzniklo právě v této době.

Ireneus, který psal kolem roku 180 po Kr. měl přítele Polykarpa, který zemřel v roce 156. V době, kdy bylo napsáno Zjevení byl Polykarpos mladíkem. Ireneus uvádí apoštola Jana jako autora Zjevení na základě svědectví Polykarpa, který mohl znát Jana osobně, pokud Jan psal Zjevení v Efezu mezi lety 90 – 95. Domnívám se, že toto svědectví je skutečně věrohodné. To znamená, že Zjevení bylo napsáno na konci 1. století.

Existuje však ještě jeden biblický důvod pro tvrzení, že Zjevení vzniklo v této době. Je to záznam Ježíšova kázání na Olivové hoře v Mk 13,28.29.

„Od fíkovníku si vezměte poučení: Když už jeho větev raší a vyráží listy, víte, že léto je blízko. Tak i vy, až uvidíte, že se toto děje, vězte, že ten čas je blízko, přede dveřmi.“

Ježíš zde popisuje budoucnost. Popisuje učedníkům, co se stane mezi jeho odchodem a slavným návratem. Učedníci mu pokládají otázku, kdy se toto všechno stane, kdy se vrátí zpět na zem. Nechtěli být bez Ježíše, a přáli si, aby se vrátil co nejdříve.

Ježíš jim tedy popisuje, jaká znamení se stanou před jeho příchodem. Mluví o falešných mesiáších, o nepokojích a válkách, o hladomorech, nemocech, zemětřeseních, znameních na nebi, pronásledování, falešných prorocích. Mluví o evangeliu, které bude kázáno po celém světě před jeho příchodem a také o velkém soužení, které přijde na svět. A potom říká: Až uvidíte, že se všechno toto děje, potom vězte, že můj příchod je blízko...

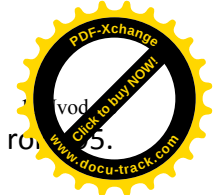
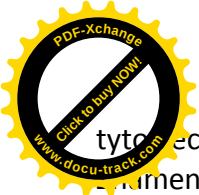
Co zde Ježíš říká? Říká, že jeho příchod nebyl blízko, když mluvil s učedníky. Říká, až toto všechno uvidíte, potom je blízko.

Mk 13,33 „Mějte se na pozoru, neboť nevíte, kdy ten čas přijde.“

Jaký čas? Čas Ježíšova příchodu. Vy nevíte, kdy je čas mého příchodu. Ale budete vědět, že je blízko (v. 29).

Ve Zj 22,10 nacházíme stejná řecká slova (slovní paralela) jako v Markovi 13. kapitole. „A řekl mi: "Nezapečťuj knihu se slovy tohoto proroctví: čas je blízko.“

V evangeliu Marka 13. kapitole Ježíš říká, že čas není blízko, ve Zjevení naopak, že čas je blízko. Slova zaznamenaná u Marka byla vyslovena v roce 31 po Kr. Rozdíl mezi oběma pasážemi je v slovech „všechny

tyto věci“. Za života apoštolů se „všechny tyto věci“ musely naplnit. Apoštol Jan psal Zjevení kolem roku 70. Znamení se tedy naplnila, a proto může Jan upřímně říci, že čas je blízko.

Na mysli nám okamžitě vyvstane otázka, jak se tato všechna znamení mohla naplnit už v 1. století. O jaké velké události šlo?

Zamysleme se krátce nad dějinami 1. století. Povstali falešní Kristové? Ano. Skutky apoštolů popisují mnoho falešných Kristů, např. Šimon ve Sk 8 chtěl být vůdcem Židů, chtěl být mesiášem. Sk 5 nám také uvádí falešné mesiáše. Josefus Flavius popisuje, že v té době bylo mnoho falešných mesiášů, zejména v 60. letech prvního století.

Probíhaly války a šířily se zvěsti o válkách? Je zajímavé, že v roce 31 byl v římské říši klid a mír, nebyl však klid v 60. letech prvního století. Vypukly velké nepokoje na různých místech říše, zejména v Palestině kolem Jeruzaléma. Židé se vzbouřili proti Římanům v letech 66-70, odpor částečně pokračoval až do roku 73 po Kr. I v této vzpouře a následujících bojích můžeme vidět naplnění Ježíšových slov.

Sk 11,28 popisují obrovský hladomor v Palestině kolem roku 46 po Kr. Co se týče nemocí, tak existují zprávy o tom, že v době panování císaře Nera zahynulo v Římě 30 000 lidí během krátké doby na černý mor.

V roce 60 bylo město Laodikea zničeno zemětřesením. Stopy tohoto zemětřesení se nacházejí na tomto místě dodnes. V roce 63 bylo zemětřesení v Pompejích, v roce 68 v Římě. Zemětřesení se stala běžnou součástí života v polovině prvního století v oblasti Středomoří.

Josefus Flavius popisuje, že při obležení Jeruzaléma římskou armádou, když probíhaly nejtěžší boje s židovskými bojovníky, byly vidět na nebesích různá znamení. Tato znamení jakoby naznačovala, že odpor židovských bojovníků je marný a že Jeruzalém bude zničen.

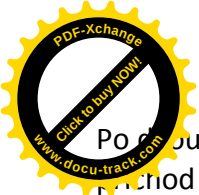
V prvním století se také naplnila předpověď o pronásledování křesťanů. Římská říše dlouhá léta zaujímala vůči křesťanům neutrální postoj, avšak pronásledování nakonec přišlo. Některé zprávy o pronásledování máme i ve Skutcích apoštolů.

Nový zákon se mnohokrát zmiňuje o falešných Kristech a falešných učitelích v křesťanských sborech. List Galatským, Koloským, 2. a 3. list Jana, 2. Petrova, Juda a další popisují, že se v církvi vyskytovaly mnohé hereze. Mnoho lidí se pokoušelo svést církev na scestí.

Neřekl ale Ježíš, že dříve než přijde, bude evangelium hlášáno po celém světě? V Ko 1,23 nám apoštol Pavel uvádí toto svědectví: „Pokud ovšem pevně zakotveni setrváte ve víře a nedáte se odtrhnout od naděje evangelia, jež jste slyšeli, jež bylo kázáno všemu stvoření pod nebem a jehož jsem se já, Pavel, stal služebníkem.“ To je překvapivý text. Pavel byl toho názoru, že se evangelium káže celému světu. Něco podobného se uvádí také v Ř 1,8.

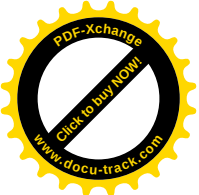
O velkém soužení se píše v knize Velké drama věků od Ellen Whiteové v kapitole o zničení Jeruzaléma. Autorka cituje řadu historiků, kteří říkají, že soužení, ke kterému došlo v Jeruzalémě kolem roku 70 po Kr., bylo největší, které se do té doby odehrálo.

Jan, který během prvního století zažil různé události, měl dostatečné důvody pro očekávání Ježíše Krista. Jasně to vyjadřuje slovy, že čas je blízko. To nám také naznačuje, že kniha Zjevení nebyla napsána v době Nera, neboť v té době se teprve začala objevovat různá znamení a ještě nedošlo k jejich plnému naplnění. Zjevení mohlo tedy být napsáno po roce 70 po Kr., neboť v té době se znamení naplnila a křesťané očekávali Ježíšův návrat.

Po tisících letech se můžeme ptát, jak mohl Jan říci, že je Ježíšův příchod blízko. Samozřejmě, že příchod nebyl blízko, co se týká lidského chápání času. Čas byl blízko v nebeské perspektivě, v odhodlání, že Ježíš přijít - přijít pro připravené lidi každého století. Ježíš sice může, ale také nemusí přijít během našeho života. Jeho čas je však blízko pro každého z nás, neboť nevíme, jestli je dnes náš poslední den na zemi.

Při studiu knihy Zjevení si však uvědomíme, že se lidstvo dostalo do zvláštního a jedinečného bodu lidské historie a čas Ježíšova návratu je opravdu velmi blízko.

2. Modely biblického proroctví – část 1

Je Bůh stálý? Je také kreativní? Pravděpodobně bychom odpověděli na obě otázky ano. Počkejme ale chvíli. Copak se ale při stvoření všechno nemění? Jak se může Bůh stále měnit a zároveň být Bohem, který je stálý?

Při otevření knihy Zjevení objevíme, že byla napsána Janem, který je označen jako prorok (Zj 22,8.9). Zjevení je popsáno jako proroctví (Zj 1,3 a 22,10). Takže Zjevení je proroctví napsané prorokem. To nám připomíná starozákonní dobu, ve které bylo mnoho proroků, kteří nám zanechali svá proroctví v písemné podobě. Biblické knihy Izajáš, Jeremjáš, Ezechiél a Daniel, Zachariáš a Malachiáš představují proroka i to, co je proroctví. Proroctví se týká Boží činnosti v minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Někdy Bůh reaguje na činy a postoje lidí, někdy jedná bez jakéhokoli podnětu. To znamená, že někdy jsou jeho proroctví podmíněná. Řekne co se stane, pokud lidé učiní to či ono. Pokud ne, stane se něco jiného. Někdy Bůh jedná svrchovaně. Oznámi, co se stane, bez ohledu na naše činy.

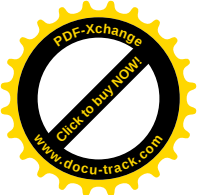
Otázka, která nás velice zajímá, je, jak můžeme porozumět proroctví, které se ještě nesplnilo. Jediným pevným bodem je snažit se pochopit, jak byla proroctví naplněna v minulosti. Bible nám dává mnoho příkladů proroctví, která byla dána v určité době a naplněna v jiné době. Pokud budeme studovat tato proroctví, budeme správným způsobem přistupovat i k Janovu proroctví.

Jaké jsou tedy modely biblického proroctví? Jaká proroctví jsou v Bibli a jak pracuje Bůh skrze proroky?

Když se zabýváme SZ, zjistíme, že se vše soustřeďuje kolem čtyř hlavních Božích činů. Mnohá proroctví vycházejí z těchto událostí: stvoření, potopa, vyjití z Egypta a babylonské zajetí (poslední událost trvala sedmdesát let a tvoří ji exil a vyjití z Babylonu.) Proroctví byla psána ve vztahu k těmto čtyřem událostem. Nevztahují se ale proroctví na budoucnost? Samozřejmě, ale proroctví jsou často interpretací událostí, které se dějí v přítomnosti nebo se udály v minulosti. Takže proroctví se netýká pouze budoucích událostí, ale může se zabývat i událostmi, které se již odehrály. Proroctví je vysvětlením Božích činů.

Vysvětlíme si tyto hlavní Boží činy v minulosti na několika příkladech. Objevíme tak důležitý princip pro porozumění knize Zjevení.

Stvoření a potopa. Učenci zabývající se knihou Genesis v hebrejštině si povšimli, že zpráva o potopě je popsána jako zkáza stvoření. Jinými slovy: Zpráva o potopě (Gn 6-9) nepoužívá vlastní terminologii, ale je popsána slovy stvoření (Gn 1-2). Potopa je popsána jako záhuba stvoření, ale také jako znovustvoření země. Např. v obou příbězích vody pokrývají zemi, mluví se o živých tvorech, o sedmi dnech, o dechu života. Mnohé termíny jsou paralelou mezi oběma zprávami. Ve stvoření Bůh uskutečňuje proces oddělení a odlišení, např. Bůh odděluje vody od suché země, odděluje také atmosféru, tedy odděluje vody nad zemí od vod na zemi.

V Gn 1 máme popsáno, jakým způsobem Bůh tvořil. Gn 1,4 „Viděl, že světlo je dobré, a oddělil světlo od tmy.“ Oddělil světlo od tmy – zde je popsán způsob stvoření. Gn 1,7 „Učinil klenbu a oddělil vody pod klenbou od vod nad klenbou.“ Gn 1,9 „Nahromadíte se vody pod nebem na jedno místo a ukaž se souš!“ Gn 1,14 „Budte světla na nebeské klenbě, aby oddělovala den od noci! Budou na znamení časů, dnů a let.“ Vidíme zde tedy během stvoření proces oddělování a rozlišování.

Zpráva o potopě je popsána takto: V Gn 7,11 je potopa popsána jako obrácený proces oddělování, které se konalo během stvoření. „V šestistém roce života Noeho, sedmnáctý den druhého měsíce, se provalily všechny prameny obrovské propastné tůně a nebeské propusti se otevřely. Nad zemí se strhl lijavec a trval čtyřicet dní a čtyřicet nocí.“ Co se tedy při potopě stalo? Vody pod zemí vytryskly nahoru a vody nad zemí padaly dolů. To, co Bůh při stvoření oddělil, se nyní opět spojilo. Gn 11,20 „Do výšky patnácti loket vystoupily vody, když byly přikryty hory.“ Země se tedy vrátila do stejné situace jako před stvořením. Potopou bylo zničeno to, co Bůh učinil při stvoření.“

V původním stvoření však nebylo pouze rozdělení. Vyskytovala se tam také jednota, jakou byla jednota mezi Adamem a Bohem nebo Adamem a Evou, mezi Adamem a prostředím, ve kterém žil. V příběhu o potopě se objevuje narušení této božské jednoty. Adam se odděluje od Boha. Zničený jsou vztahy mezi lidmi, neboť příběh nám popisuje, že se lidé stali velmi zlými, nenáviděli se a zabíjeli. Bylo zničeno také životní prostředí a narušena také schopnost lidí vládnout zemi. Takže v příběhu o potopě se dozvídáme, že to, co bylo při stvoření sjednoceno, se rozdělilo, a to, co bylo rozděleno se opět sjednotilo.

Je třeba ještě jednou zdůraznit, že jazyk potopy je jazykem stvoření. Po popisu potopy je uveden záznam o znovuoobnovení v Gn 9-10. Potopa vrátila zemi do podmínek, jaké jsou popsány v Gn 1,2 „Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůň byla tma. Ale nad vodami vznášel se duch Boží.“ Verš popisuje, že země byla zcela pokryta vodou. V Gn 8,1 se uvádí následující: „Bůh však pamatoval na Noeho i na všechnu zvěř a všechnu dobytek, který s ním byl v arše. Způsobil, že nad zemí zavanul vítr, a vody se uklidnily.“

Pro obnovu země bylo zapotřebí znovu vytvořit suchou zemi (Gn 8,13), obnovit roční období (Gn 8,22), obnovit člověka k Božímu obrazu (Gn 9,6). Rozdíly, které Bůh vytvořil, se opět objevují na konci potopy Gn 9,11 „Ustavuji s vámi svou smlouvu. Už nebude vyhlazeno všechno tvorstvo vodami potopy a nedojde již k potopě, která by zahladila zemi.“ Bůh zaslibuje, že bude udržovat tyto rozdíly: roční období, den a noc a zemi, tak jak je. V Gn 10 vidíme, jak se lidstvo rozmnožuje a naplňuje zemi. Stejně tomu bylo po stvoření.

Jazyk druhého velkého Božího činu v dějinách je jazykem jeho prvního činu, zprávě o potopě. Kousek po kousku jsou slova původního děje opakována, stvoření je „rozebráno“ a opět slovo po slovu „složeno“.

Ale je tam ještě něco více. Při stvoření byl hlavní postavou Adam. Noe, hlavní postava potopy, je popsán jako druhý Adam. V prvním příběhu jsou zvířata přivedena k Adamovi, aby se s nimi seznámil, aby je pojmenoval. Paralelně jsou zvířata přivedena k Noemovi do archy (Gn 7,15). Adam i Noe uzavřeli smlouvu s Hospodinem (Gn 1,26-30). Adam byl pánem země, dostává pokrm. V Gn 9,1-3 je použit stejný jazyk jako v Gn 1,26-30: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Bázeň před vámi a děs z vás padnou na všechnu zemskou zvěř i na všechno nebeské ptactvo; se vším, co se hýbe na zemi, i se všemi mořskými rybami jsou vám vydáni do rukou. Každý pohybující se živočich vám bude za pokrm; jako zelenou bylinu vám dávám i toto všechno.“

Z textu jasně vyplývá, že Noe je popsán jako nový Adam. Jako první Adam upadl do hříchu, tak i druhý Adam padá do hříchu. V prvním případě skrze jídlo a stejně i v druhém případě. I zde je paralela v hebrejských slovech. Slovo adam znamená země nebo půda. Je zajímavé, že v Gn 9,20 je použito slovo adama. „I začal Noe obdělávat půdu a vysadil vinici.“ Noe byl stejně jako Adam mužem země. Gn 2,7 uvádí, že Adam byl zformován ze země. Adam zhřešil skrze plod stromu, stejně i Noe selhal skrze plod vinné révy. Noe se opil z plodů vinné révy, kterou vypěstoval. Je řečeno o Adamovi, že když jedl ovoce, jeho oči se otevřely. O Noemovi je také řečeno, že když se probudil z opilosti, prohlédl.

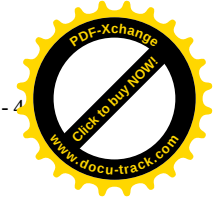
V obou zprávách jsou však také rozdíly. U Noeho není zmínka o hadovi, o zkoušce, o stromu života, o ženě. Takže ne všechny části Adamova příběhu se opakují ve zprávě o potopě. V principu je ale jazyk stvoření použit v příběhu o potopě. Je důležité si uvědomit, že tento princip se objevuje v celé Bibli.

Třetím mocným Hospodinovým činem je exodus. I v tomto příběhu je chaotická situace s tím rozdílem, že vody nepokrývají celou zemi, ale území mezi Božím lidem, a územím, kam by Izraelité rádi šli. Je to příběh o Rudém moři. I v tomto příběhu je použit jazyk stvoření a potopy. Vody, které pokrývají celou zemi, tvoří jazykovou paralelu s vodou Rudého moře. Ex 14,21.22 „Mojžíš vztáhl ruku nad moře a Hospodin hnal moře silným východním větrem, který vál po celou noc, až proměnil moře v souš. Vody byly rozpolceny. Izraelci šli prostředkem moře po suchu. Vody jim byly hradbou zprava i zleva.“

V Gn 1,2 pokrývá celou zemi voda. Nad vodou se vznáší vítr. V hebrejštině má slovo ruach význam duch nebo vítr. Vítr od Hospodina se vznášel nad vodami země při stvoření a vítr od Hospodina se vznášel také nad Rudým mořem. Tyto vody se rozdělily, je zde použito stejné hebrejské slovo. Izraelité tak šli po suchu. Existuje mnoho výrazů, které šlo použít k popisu suché země. Je zde však použito stejné slovo jako v Gn 1, které popisuje suchou zemi původního stvoření. Přechod Rudého moře je popsán stejným způsobem jako stvoření.

V Ex 4,22 najdeme jiný příklad. „Potom faraónovi řekneš: Toto praví Hospodin: Izrael je můj prvorozený syn.“ Kdo byl Božím prvorozeným synem ve smyslu lidského života? Byl to Adam. Ale zde v textu Ex 4,22 se prvorozeným stává Izrael. Jako původní Adam vládl nad zemí, Izraeli je dána vláda nad územím Kanaánu (Dt 11,22-25). Tak jako Bůh stvořil Evu, nyní tvoří svůj národ Izrael. Jako při stvoření Bůh učinil strom života, dar Adamovi a Evě, ze kterého měli jíst a žít, tak uvádí Exodus taktéž strom života. Tímto stromem je mana, která padala z nebe. Bůh sytil svůj lid zázračným způsobem, aby je provedl pouští. Tak, jako Adam byl zkoušen skrze ovoce, tak dal Bůh zkoušku v poušti. V Dt 8,1-3 Mojžíš uvádí, jak Bůh zkoušel svůj lid, aby viděl, jestli mu jsou věrní. Tak jako byl v Gn 3 had, tak jsou na poušti hadi, kteří pokoušejí Izrael (Nu 21). Tak jako Bůh učinil smlouvu s původním Adamem, je v Ex 19 uvedena smlouva s Izraelem.

V Exodu tedy nacházíme mnohé paralely se správou o stvoření a potopě. Ale je zde zajímavý rozdíl. Zprávy v Exodu jsou často zduchovněním různých aspektů zprávy o stvoření a potopě. Například chaos vod nad zemí není pouze paralelou s Rudým mořem, ale také s otroctvím, ve kterém se Izraelité nacházeli. Izraelité byli v situaci, kdy potřebovali Boží stvořitelskou sílu, aby vyšli z Egypta. Příběh Exodu používá jazyk stvoření, který popisuje, jak Boží lid vychází z Egypta do Palestiny. Adam reprezentuje Izrael a Adam s Evou se stávají určitým typem ve zprávě Exodu. Zahrada Eden se stává Kanaánem neboli Palestinou. Bůh přivádí Izrael do

země, která oplývá mlékem a medem, do země, která je dobře zavlažována, která je jako zahrada Eden.

V Exodu jsou ale také uvedeny nové detaily, které se odrážejí i v knize Zjevení. Mojžíš jako dítě uniká snaze faraóna jej zabít. Je zachráněn spolu s ostatními Izraelity díky krvi beránka během Velké noci. Po dobu 40 let přišly zkoušky na poušti. Samotný Izrael prochází vodami, které jsou rozděleny. Zpráva Genesis nezmiňuje, že by Adam s Evou procházeli vodami. V Exodu se nacházejí dvě zprávy o rozdělení vod. První rozdělení je při přechodu Izraelitů přes Rudé moře. Druhé rozdělení je při přechodu řeky Jordán do zaslíbené země.

V Exodu tedy nacházíme mnoho podrobností, ale i rozdíly se zprávou o stvoření a potopě.

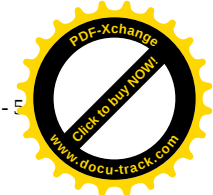
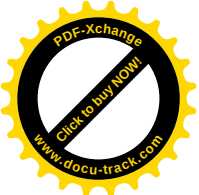
Co nás učí tento biblický model a jak nám pomáhá porozumět knize Zjevení? Ponaučení lze shrnout do pěti bodů:

1. Bůh je stálý a neměnný. Jeho minulé činy slouží jako model pro jeho budoucí jednání. To, co učinil během potopy, se stalo vzorem pro to, co učinil u Rudého moře. Tyto dvě události se liší. Stejný Bůh však působí na obou místech. Bůh je stálý. To, co činí nyní je to, co činil tehdy. A co činí nyní, je modelovou situací pro to, co bude činit v budoucnosti. Bůh je věrný svým zaslíbením. Na Boha se můžeme spolehnout. Tak, jak jedná v přítomnosti je způsob, jakým jednal vždy a jakým bude jednat v budoucnosti. Jestli byl Bůh ve vašem osobním životě věrný v minulosti a najednou procházíte obdobím plným těžkostí a vám se zdá, že vás Bůh opustil, není tomu tak. Pokud byl Bůh věrný v minulosti, je takovým také v současnosti a zůstane takovým i v budoucnosti. Bůh se nemění. Na jeho stálost a neměnnost se můžeme spolehnout.

2. Bůh je stálý, avšak není předvídatelný. Jinými slovy, Bůh zůstává Bohem. Zatímco je stálý ve způsobu, jakým Bůh jedná v různých situacích, není předvídatelný. Jeho budoucí činy nesou model činů minulých, avšak ne se všemi detaily. Budoucnost vždy přinese něco nového. V příběhu Noeho se například nevyskytuje strom života a tento strom není ani v příběhu exodu. Bůh není nucen v každém detailu opakovat určitý způsob jednání. Někdy lidé přistupují k Bibli s přemrštěným očekáváním, že se každý detail Božího jednání v minulosti bude opakovat i v budoucnosti. Tímto způsobem vykládají nenaplněná proroctví tak, že se naplní podle detailů uvedených v minulosti. Musíme mít na paměti, že Bůh není zcela předvídatelný, že má svobodu dělat nové věci nebo přetvářet minulé činy. Musíme se mít na pozoru, abychom vše v proroctví nepředvíдали. Bůh je stálý a jedná podle zjevených modelů, avšak Bůh není zcela předvídatelný.

Třetí bod navazuje na druhý.

3. Bůh je kreativní. V jeho činech můžeme vidět vývoj a zlepšení. Bůh v mnohých případech vylepšuje svoje činy podle růstu a rozvoje svého lidu. Stálost a soudržnost modelu proroctví nás může přivádět k myšlence, že existuje přímá a přesná souvislost mezi minulými a budoucími činy. Tak tomu však vždy není. Bůh není omezen svými předchozími způsoby jednání, upravuje je a přetváří. To je velice povzbuzující zjištění, neboť Bible zaslubuje, že vykoupení lidé budou s Bohem žít věčně. Na první pohled to může znít skvěle, ale na ten druhý to může znít hrozně. Chtěl bys žít věčně takovým způsobem, jakým žiješ nyní? Se všemi těmi problémy, zmatkem, nejistotou, bolestí a odmítnutím. Skutečně věčně? Necítili

bychom se po nějakém čase znudění, když bychom viděli všechny filmy, navštívili všechna místa, atd.? Je povzbuzující vědět, že máme tvořivého Boha, který nedělá stejné věci stále a stále dokola. Je třeba si to uvědomit i při proroctví. Bůh připravuje pro věčnost nové myšlenky a nové plány a my do nich budeme zapojeni. Bude to úžasné. Věci nebudou takové, jaké byly předtím, vždycky se budou rozvíjet, přetvářet a měnit. Všimněme si, jak je Bůh v proroctvích tvořivý. Jestliže studujeme biblická proroctví pozorně, vidíme, že Bůh jedná tvořivě v mezích své stálosti a svého charakteru. A může se stát to, že předpovězené proroctví se naplnilo v určité době nějakým způsobem, v jiné době by se naplnilo trochu jiným způsobem. Okolnosti mění situaci. Při našem dalším studiu uvidíme jednat Boha různými tvořivými způsoby.

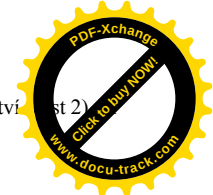
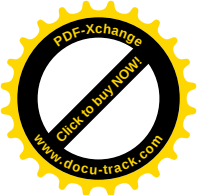
4. Bůh se setkává s lidmi v jejich situaci a na jejich stupni poznání. Bible popisuje Boží činy skrze proroky prostředky a jazykem, které se vztahují na jeho činy v minulosti. Když Bůh mluví k proroku, tak k němu mluví jeho jazykem. Používaný jazyk je součástí naší minulé zkušenosti a zážitků. Jestliže chceme rozumět Bibli, pak nejjistějším způsobem je porozumět každé její zprávě tak, jak by jí rozuměli původní pisatelé, kteří se vyjadřovali určitým jazykem. Nejjistější způsob, jak použít nenaplněné proroctví, je porozumět významu tohoto proroctví s ohledem na jazyk a kontext dané doby, ve které bylo proroctví dáno. Jestliže chceme rozumět knize Zjevení, pak nejlepší způsob, jakým k ní můžeme přistupovat, je prostřednictvím jazyka Janovy doby. Je to jazyk 90. let prvního století po Kristu.

Vzpomínám si na diskusi nad Zjevením s jedním mým přítelem. Nemohli jsme se shodnout prakticky na ničem. Po nějaké době mi to došlo. Já studuji tuto knihu pohledem roku 95 po Kr., a on ji studuje, jako kdyby byla napsána v roce 1995. Souhlasil, že na knihu Zjevení pohlížel jazykem a pohledem konce 20. století. Nelze knihu Zjevení studovat z pohledu současnosti.

Bůh se setkává s pisatelem v době, ve které žije. Jestliže se chceme dozvědět, co nám Bůh říká v knize Zjevení, musíme to hledat ve způsobu vyjadřování a myšlenkovém světě, kterému rozuměl autor knihy. Bůh se setkává s lidmi v jejich situaci.

5. Se zprávou o exodu se začíná určité zduchovnění naplnění. Existuje posun od doslovného významu k duchovnímu a symbolickému. Bůh používá jazyk minulosti v příběhu stvoření a potopy. Když se pak popisuje jiná událost exodu (která přímo nesouvisí se stvořením a potopou), používá pro tuto událost stejné výrazy. Je respektován jazyk minulosti a základní scénář události, avšak Bůh používá tento jazyk v obrazné a zduchovnělé formě, jako např. posun od Adama k Izraeli nebo od Edenu k Palestině. Události mají duchovní význam. Jsou použita stejná slova, ale jejich význam je nyní širší.

Mějme těchto pět bodů na mysli, když budeme studovat knihu Zjevení. Musíme se naučit rozumět proroctví, i způsobu, jak Bůh používá proroky, aby sdělil své poselství. Jestliže budeme rozumět způsobu, jak Bůh používá proroky a proroctví, budeme lépe připraveni porozumět knize Zjevení.

3. Modely biblického proroctví – část 2

Vzpomínáte si, že v minulé kapitole jsme mluvili o stvoření, potopě a exodu. Došli jsme k závěru, že byly ve všech těchto událostech použity stejné výrazy. Všimli jsme si v Božím jednání určitého modelu. Nyní se budeme zabývat tímto základním modelem v prorockých knihách Starého zákona (Izajáš až Malachiáš). Budeme také sledovat, jak to ovlivnilo knihu Zjevení.

Hlavním tématem proroků od Izajáše po Malachiáše je babylonské zajetí a následný návrat. V těchto velkých činech se objevuje určitý model jednání. Proto i když proroci píší o babylonském exilu a o návratu, používají jazyk exodu. Vyjití je dřívější velký čin, při němž se Boží lid ocitl v zajetí ale navrátil se z něj. A tentýž Bůh pracuje se svým lidem v Babylonu obdobně jako tomu bylo v Egyptě. Když proroci píší o exilu, popisují jej jako exodus. Stejným způsobem popisují návrat z exilu. Bůh jedná důsledně - stále opakuje myšlenku vyjití.

Prvním písčím prorokem byl pravděpodobně Ozeáš, který prorokoval kolem roku 760 př. Kr. V této době jsou Izrael a Juda (dvě části národa, které dříve tvořily sjednocený Izrael) na vrcholu své moci a prosperity. Další prorok, který píše během této doby je Ámos. V Oz 2 je popsán velký čin, který Bůh připravuje. Izrael, tedy severní království, ke kterému psal Ozeáš, byl v té době v největším rozkvětu, měl velkou politickou moc a ekonomickou prosperitu. Izraeli se vedlo velice dobře. Králem byl Jarobeám II., který byl ze všech severoizraelských králů nejmocnější a nejúspěšnější. Zajímavé na celé věci je, že kdykoliv Boží lid začne prosperovat, má sklon zapomenout, že je to výsledek Božího požehnání a síly od Hospodina. Oz 2,10-17:

„Nechce pochopit, že já jsem jí dával obilí, mošt i čerstvý olej, že jsem ji zahrnoval stříbrem a zlatem - a oni to dávali Baalovi. Proto vezmu své obilí zpět v jeho době, i mošt v příhodný čas; strhnu z ní svou vlnu i svůj len, jež měly přikrývat její nahotu. Tehdy odkryjí její hanbu před zraky jejích milenců. Žádný ji nevytrhne z mé ruky.

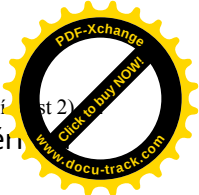
Všemu jejímu veselí učiním přítrž, jejím svátkům, novoluním i dnům odpočinku, všem jejím slavnostem. Zpustoším její révu i fíkovník, o nichž říká: "To je má odměna, kterou mi dali moji milenci." Proměním je v divočinu, bude je požírat polní zvěř. Ztrestám ji za dny baalů, že jim pálí kadidlo a zdobí se kroužkem a náhrdelníkem, že chodí za svými milenci a na mne zapomněla, je výrok Hospodinův.

Proto ji přemluvím, uvedu ji na poušť, budu jí promlouvat k srdci. Zas jí dám její vinice, dolinu Akór jako bránu k naději. Tam mi opět odpoví jako za dnů mládí, jako v den, kdy vystoupila z egyptské země.“

Jádrem tohoto poselství je budoucí zajetí Izraelského národa. Exil je popsán takto: Bůh odejme obilí, mošt a olej, oblečení, produkty i technologie. Bůh odejme vše, dokonce i slavnosti, chrámy a posvátná místa. Bůh odpoví zajetím na to, že jeho lid jej zavrhl. Bůh pošle svůj lid do exilu ne proto, aby jej navždy zavrhl, ale aby jej získal opět zpátky - aby se k Bohu znovu navrátil celým srdcem. Verš 16 říká: „Budu jí promlouvat k srdci.“ Bůh zde mluví z hlediska jeho vztahu ke svému lidu, jako když má vztah dívka s chlapcem. „Proto ji přemluvím, uvedu na poušť, budu jí promlouvat k srdci.“ Co je zde míněno pouští? Verš 17 „Tam mi opět odpoví, jako za dnů mládí, jako v den, kdy vystoupila z egyptské země.“

Rodinní poradci říkají, že pokud je rodina nebo nějaký vztah v potížích, je dobré vzpomínat na aktivity, které spolu lidé předtím prožívali i na to, jak k sobě byli pozorní. Měli by začít spolu opět hovořit a prožívat vztah tak, jako na začátku, kdy se zrodila vzájemná náklonnost a láska. Pokud se znovu obnoví tato vzájemná náklonnost, vrátí se také láska.

Bůh popisuje svůj vztah mezi ním a Izraelem jako vztah mezi mužem a ženou. Používá obraz vyjití z Egypta, obraz namlouvání, kdy se Bůh zamiluje do svého lidu a lidé si zamilují svého Boha. Nyní, kdy se Izrael od něho odvrací, přetrvává tento vztah, zapomíná na svoji svatbu. Bůh připouští rozvod, nechává mu svobodu odejít. Potom se mu však opět začíná dvořit, jako kdyby to bylo poprvé. Přivede Izrael na místo, kde se do sebe zamilovali, na poušť na cestě z Egypta.

Vidíme, že babylonské zajetí je popsáno výrazy vyjití z Egypta. Izrael je žena, která je Bohu nyní nevěrná. Rozvod se zdá nevyhnutelný. Avšak tento rozvod nebude navždy. Pán ji přijme opět zpátky, obnoví namlouvání a jeho plán, jak to učinit, je nový exodus. Nová zkušenost na poušti. Takže když prorok mluví o babylonském zajetí a o návratu zpět, mluví jazykem původního exodu. Tak jako vyjití z Egypta bylo popsáno jazykem stvoření a jazykem potopy.

Další příklady: současníkem Ozeáša byl Micheáš, který působil na jihu, v Judsku. Mi 7,15-20 obsahuje poselství pro Judsko:

„Jako za dnů, kdy jsi vycházel z egyptské země ukáži lidu podivuhodné věci. Spatří to pronárody a zastydí se za všechno své siláctví. Přiloží ruku na ústa, uši jim ohluchnou. Prach budou lízat jako had; jako zeměplazi polezou ve zmatku ze svých hradíšť. Se strachem se budou obracet k Hospodinu, našemu Bohu. Tebe se budou bát. Kdo je Bůh jako ty, který snímá nepravost, promíjí nevěrnost pozůstatku svého dědictví! Nesetrvává ve svém hněvu, neboť si oblíbil milosrdenství. Opět se nad námi slituje, rozšlape naše nepravosti. Do mořských hlubin vhodíš všechny jejich hříchy, prokážeš věrnost Jákobovi, milosrdenství Abrahamovi, jak jsi za dnů pradávných přísahal našim otcům.“

„Jako za dnů, kdy jsi vycházel z egyptské země ukáži lidu podivuhodné věci.“ Používají se zde výrazy, které jsou jazykem vyjití z Egypta. V textu jsme četli slovo „opět“. „Opět se nad námi slituje...“ Opět znamená podruhé, tedy je zde odkaz na první příběh, na vyjití z Egypta. Dochází zde ke zduchovnění původního obrazu. Tento exodus bude stejně tak duchovním vyjitím jako i doslovným odchodem z Egypta. Záměr tohoto druhého exodu bude odpustit jim, navrátit jejich srdce k Bohu, odpustit hřích, odpustit přestoupení, ukázat slitování a milost, rozšlapat nepravosti a vhodit všechny jejich hříchy do mořských hlubin. Bůh chce mít duchovní vztah se svým lidem. Nechce mít národ, který by nesl jeho jméno pouze formálně. Bůh chce, aby se jeho lid navrátil z druhého exodu se změněným srdcem a svůj život plně odevzdal Bohu.

Takže návrat z exilu je popsán jako druhý exodus. Místo Rudého moře zde máme mořskou hlubinu. Do ní jsou hozeny všechny hříchy. Proto nemusí při návratu z tohoto zajetí prožít znovu zkušenost přechodu přes Rudé moře. Nemusí se rozdělit vody moře, ale v moři musí zanechat své hříchy. V Babylonu musí zanechat všechny hříchy a přestoupení.

Několik let po Ozeášovi a Micheášovi prorokoval Izajáš. U něj najdeme další příklad, který často nacházíme i u jiných proroků. Iz 11,15.16: „Klatbou stihne Hospodin záliv Egyptského moře, zamává rukou proti Řece v prudkém větru, rozštěpí ji v sedm ramen, takže ji bude možno přejít v opáncích. Tak vznikne silnice pro pozůstatek jeho lidu, jenž zůstal v Asýrii, jako tomu bylo v den, kdy Izrael vystupoval z egyptské země.“

Vody (Eufratu) jsou v určité paralele k zálivu Egyptského moře a dřívější zkušenosti Božího lidu. Bůh vytvoří „silnici“ pro svůj lid, aby se mohl vrátit z Mezopotámie, tedy Asýrie neboli Babylonu (používají se různé názvy). Jedná se však o stejnou událost - Izraelité jdou do zajetí, ze kterého se navrátí s novou zkušeností s Bohem.

Bůh se nemění a je stálý – to je jeden z principů, o kterých jsme již mluvili. Proto se v textu mluví o vyjití slovy použitými při vyjití z Egypta. Bůh však není závislý na nějakém modelu. Když přemýšlíme o návratu Izraele z babylonského exilu, nedá se říci, že by skutečně prošli vyschlými eufratskými vodami? Nebylo to ani třeba, neboť přímo ve městě Babylon byly mosty, přes které se mohlo přejít, aby se lidé opět dostali do Palestiny. Ale v symbolickém významu, vyschly eufratské vody podobně jako Rudé moře? Ano. To byla zkušenost Kýra, perského krále, který přišel s armádou a obklíčil město Babylon. Viděl, že hradby Babylonu jsou příliš mohutné a veliké a že má město bohaté zásoby. Začal hledat způsob, jakým by se dostal do města. Učinil to tak, že odklonil tok řeky Eufratu, jehož koryto vyschlo a Kýrovi vojáci mohli vejít do města pod hradbami.

V principu se při pádu Babylonu odehrál exodus, avšak jednotlivé detaily jsou odlišné. Bůh je stálý, ale současně také kreativní. Není spoután tím, že musí opakovat každý detail původní události.

Iz 4,2-6 „V onen den bude výhonek Hospodinův chloubou a slávou, plod země důstojností a okrasou pro ty z Izraele, kteří vyvážli. Kdo zůstane na Sijónu a kdo zbude v Jeruzalémě, bude zván svatým, každý zapsaný k životu v Jeruzalémě. A Panovník smyje špínu dcer sijónských a odplaví krev ze středu Jeruzaléma duchem soudu, duchem žhoucím. A nad každým místem hory sijónské i nad každým jejím shromážděním stvoří Hospodin ve dne oblak, totiž kouř, a plameny ohnivé záře v noci: to bude baldachýn nad veškerou slávou, stánek, který dá stín před denním horkem, útočiště a úkryt před přívalem i deštěm.“

Toto je další příklad textu, ve kterém se odráží zkušenost exodu, zkušenost vycházejících Izraelitů z Egypta. Bůh byl svou přítomností stále s nimi. Neexistuje v Bibli nějaký záznam o tom, že oblak ve dne a ohnivá záře v noci byla skutečně nad Jeruzalémem během doby exilu a návratu ze zajetí. Výrazy použité při vyjití z Egypta se používají k popisu babylonského zajetí. Živá přítomnost Boha se svým lidem. Až Bůh odpustí hříchy svého lidu, až uvítá Izrael doma jako své děti nebo životního druha, který byl daleko, bude osobně přítomen v Jeruzalémě. Jeho přítomnost bude tak reálná a tak zřejmá, jako tomu bylo na poušti, kdy bylo vidět oblak a bylo cítit teplo. Prorok tedy popsal budoucí vyjití slovníkem vyjití z Egypta.

Iz 43,16-19 „Toto praví Hospodin, který razí cestu mořem, dravými vodami stezku, jenž přivádí vozbu i koně, vojsko a válečnou moc i dokáže, že pospolu lehnou a nepovstanou, dohořeli, zhasli jako knot.“ I zde se mísí dohromady jazyk exodu a exilu. Bůh prorazil cestu mořem, porazil také armádu s koněma, která byla proti Izraeli a zachránil svůj lid od útisku. Následuje však nový jazyk: "Nevzpomínejte na věci dřívější, o minulosti nepřemýšlejte. Hle, činím něco docela nového a už to raší. Nevíte o tom? Já povedu pouštní cestu, pustou krajinou řeky.“

Zde vidíme zajímavý aspekt. Exodus stále poskytuje základní model, avšak návrat je nová věc, která přesahuje původní vyjití. Bůh je kreativní. Nemusí se vázat na každý předchozí detail. Minulost však poskytuje jazyk, kterým je vyjádřena budoucnost.

Již dříve bylo uvedeno, že Bůh popisuje exodus jazykem stvoření a potopy. Když byla napsána kniha Exodus vyjití z Egypta již bylo minulostí. Jednalo se o retrospektivu. Ale zde proroci hovoří o budoucí události, která se ještě nestala.

K pěti základním principům přichází další, šestý:

6. Minulost poskytuje výrazové prostředky pro popis budoucnosti.

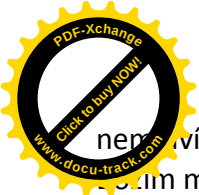
Když se Bůh zjevuje v minulosti nebo přítomnosti, používá jazyk minulých událostí. Když Bůh prorokuje a hovoří o budoucnosti, stále používá jazyk minulosti. Tento poznatek je velice důležitý, neboť mnoho lidí přistupuje k proroctví, jako kdyby bylo napsáno v jejich době a okolnostech. Mnoho lidí čte Zjevení tak, jako kdyby bylo napsáno na začátku 21. století. Tímto způsobem se však překrucuje jeho obsah, neboť když Bůh hovoří o budoucnosti, nepoužívá jazyk budoucnosti, ale používá jazyk doby proroků.

Když tedy studujeme proroctví včetně Zjevení, mějme na paměti, že je použit jazyk minulosti, avšak obsah se týká budoucnosti.

Iz 65,17-19 „Hle, já stvořím nová nebesa a novou zemi. Věci minulé nebudou připomínány, nevstoupí na mysl. Veselte se, jásejte stále a stále nad tím, co stvořím. Hle, já stvořím Jeruzalém k jásoce a jeho lid k veselí. I já budu nad Jeruzalémem jásat a veselit se ze svého lidu. Nikdy víc už nebude v něm slyšet pláč ani křik.“

Mnoho lidí vidí v tomto textu popis naší budoucnosti, novou zemi tak, jak je popsána v knize Zjevení. Kniha Zjevení používá tento text k popisu Nového Jeruzaléma, budoucího nebeského království, které Bůh připravil pro svůj lid a které přijde z nebe na obnovenou zemi na konci milénia.

V knize proroka Izajáše se však mluví o exilu a o návratu z něho. Apoštol Jan ve Zjevení použije výrazy převzaté z knihy proroka Izajáše. Na rozdíl od Jana však Izajáš popisoval babylonské zajetí a návrat z něj. Pokud budeme číst celou kapitolu v dalším kontextu, uvědomíme si to. Text nemluví o věčném životě,

není v ní o nebesích. Mluví o lidech, kteří se dožijí delšího věku (např. verš 20). Avšak když prorok uvádí svůj mocným čin v budoucnosti, o tom, co Bůh učiní, je tak nadšen, že se vrací zpět ke stvoření, aby našel slova pro to, co chce popsat. Je tedy použit princip zduchovnění. Jazyk stvoření byl použit při popisu vyjití z Egypta a je použit také při popisu babylonského zajetí a návratu z něj. Boží čin bude tak úžasný, že k jeho popisu nevystačuje jazyk exodu, ale pisatel musí použít i jazyk stvoření.

Není však Zjevení apokalyptickou knihou jako např. kniha Daniel? V takových textech prorok samozřejmě hovoří o budoucnosti přímo. Nehovoří o své době, ale o naší. Neměli bychom tyto knihy číst jiným způsobem, než čteme ostatní proroky? Tato otázka je zcela na místě.

Také v apokalyptické knize Daniel je jazykem minulosti popsána budoucnost. Da 7,2 „Viděl jsem v nočním vidění, hle, čtyři nebeské větry rozbouřily Velké moře.“ Jaký jazyk je zde použit? Větry, které vanou nad mořem – to je jazyk nového stvoření (Gn 1,3). Ve verších 3-7 se objevuje několik zvířat. Da 7,13.14: „Viděl jsem v nočním vidění, hle, s nebeskými oblaky přicházel jakoby Syn člověka; došel až k Věkovitému, přivedli ho k němu. A byla mu dána vladařská moc, sláva a království, aby ho uctivali všichni lidé různých národností a jazyků. Jeho vladařská moc je věčná, která nepomine, a jeho království nebude zničeno.“

Adam byl původně stvořen k tomu, aby vládl nad zemí a nad zvířaty. U Daniele je popsán druhý Adam. V textu se používá jazyk stvoření aplikovaný na budoucí události. Budoucnost země je popsána jako nové stvoření. Když Bůh dává Danielovi apokalyptickou vizi o národech v různých dějinných epochách, používá jazyk stvoření. Jazyk minulosti poskytuje slovník, jímž se popisuje budoucnost.

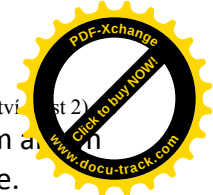
Toto proroctví bylo aktuální i v době, kdy jej Daniel psal. V jaké situaci byl tehdy Boží lid? Nacházel se v exilu. Kdo byla ona dravá a hladovějící zvířata v Da 7? Byly to národy, které utlačovaly Boží lid. Jaké je poselství Da 7. kapitoly pro Daniela a jeho lid? Tak jako Adam panoval nad zemí po stvoření, tak Syn člověka panuje nad národy, které utlačují Boží lid. Bůh má situaci stále pod kontrolou. Zdálo se, že je svět mimo kontrolu, neboť pohanské národy dělaly mnoho špatných věcí a byly u moci, kterou využívaly proti Božímu lidu. Ale Boží lid nemá být zmalomyslněn, neboť Bůh má situaci stále pod kontrolou.

Bůh se setkává se svým lidem v situaci, ve které se nachází. To je jeden z platných principů. Vidíme to v Da 7 velice zřetelně. Bůh dává Danielovi poselství o budoucnosti světa. Bůh chtěl Daniela ubezpečit, že má všechny okolnosti pod kontrolou. V Da 2 se babylonskému králi Nebúkadnesarovi zdá sen, který se podobá Danielovu snu. Také jejich vysvětlení je velice podobné avšak s jedním podstatným rozdílem. V Nebúkadnesarově snu jsou národy symbolizovány z pohledu pohanského krále. Když se díval na národy světa, viděl slavná království, zastoupená bohy, které tyto říše uctívaly. Ale pro Daniela byla tato království nepřátelská, proto jsou představena šelmami nebezpečnými pro jeho lid. Bůh dal tedy Danielovi a Nebúkadnesarovi stejné poselství. Bůh se setkává s lidmi v jejich situaci. Pohanskému králi dává poselství v obrazech, kterým rozumí. Stejně jednal i s hebrejským prorokem. Poselství o budoucnosti je vyjádřeno jazykem minulosti těchto lidí.

Klíčový princip je, že Bůh dává svá zjevení lidem jazykem jejich doby, kultury a místa.

Co se stalo, když se Izrael vrátil z Babylonu? Když porovnáme jejich situaci s texty, které jsme četli, tak byla jejich situace spíše zklamáním. Mnozí lidé porovnávali svůj návrat s exodem a řekli, že toto není moc dobré, že očekávali mnohem více. Princip 2 říká, že Bůh není předvídatelný. Mnozí lidé četli texty proroků Izajáše, Ozeáše, Micheáše a vytvořili si podle nich určité vzorce a porozumění, jak bude Bůh působit. Bůh konal, avšak nebylo to podle toho, co lidé očekávali.

Na to bychom neměli zapomenout, když se budeme zabývat Zjevením a jeho nenaplněnými proroctvími. Mnoho badatelů se dnes snaží získat ze Zjevení přesné informace o tom, jaké to bude v budoucnosti. Mějme však na paměti, že Bůh je stálý, setkává se s lidmi v jejich situaci, není však předpověditelný.

Jak dlouhý čas, starozákonním prorokům bylo jasné, že návrat z exilu nebyl posledním velkým Božím aktem v židovské historii. Jejich mysl se začala soustřeďovat na největší Boží čin v historii, na příchod Mesiáše.

Mnozí lidé poukazují na mesiášská proroctví a používají je jako dobrý příklad přesných proroctví, kdy Bůh používá jazyk budoucnosti, aby popsal budoucnost. Je tomu tak? Byla tato mesiášská proroctví přímější nebo přesnější, než proroctví o exilu?

Již jsme se zabývali tím, že Da 7 odráží stvoření. Jaký jazyk odráží mesiášská proroctví?

Jer 23,5.6 „Hle, přicházejí dny, je výrok Hospodinův, kdy Davidovi vzbudím výhonek spravedlivý. Kralovat bude jako král a bude prozíravý a bude v zemi uplatňovat právo a spravedlnost. V jeho dnech dojde Judsko spásy a Izrael bude přebývat v bezpečí. A nazvou ho tímto jménem: »Hospodin - naše spravedlnost«.“

Proroctví říká, že Mesiáš bude z rodu Davidova. To je odkaz na minulost: Mesiáš bude král jako David. Text také říká, že Izrael bude vykoupen a bude žít v bezpečí. V době, kdy Jeremiáš řekl toto proroctví, byl v Judsku králem Sidkijáš. Jméno Sidkijáš znamená v hebrejštině „Hospodin je moje spravedlnost“. Mesiáš, který přijde, bude jako král Sidkijáš. Nebude přesně jako Sidkijáš, nebude mít jeho špatné vlastnosti, neboť on nebyl králem podle Boží vůle. Přesto však byl určitým modelem v myslích lidí, jak jednou bude Mesiáš vypadat. Bude mocný a s ním i jeho lid.

Iz 7,10-16 „Hospodin promluvil znovu k Achazovi: "Vyžádej si znamení od Hospodina, svého Boha, buď dole z hlubin nebo nahoře z výšin." Achaz odpověděl: "Nechci žádat a nebudu pokoušet Hospodina." I řekl Izajáš: "Slyšte, dome Davidův! Což je vám málo zkoušet trpělivost lidí, že chcete zkoušet i trpělivost mého Boha?

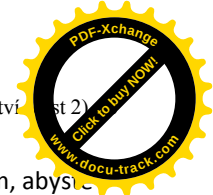
Proto vám dá znamení sám Panovník: Hle, dívka počne a porodí syna a dá mu jméno Immanuel (to je S námi Bůh). Bude jíst smetanu a med, aby dovedl zavrhnout zlé a volit dobré. Ještě než bude chlapec umět zavrhnout zlé a volit dobré, bude opuštěna země, z jejichž obou králů máš hrůzu.“

Tento text ukazuje, jak jazyk minulosti poskytuje jazyk pro budoucnost. O čem toto proroctví mluví? O králi Achazovi a proroku Izajášovi. Izajáš nabídl Achazovi znamení z nebe. Achaz je znepokojen událostmi týkajícími se jeho království. Obával se dvou národů, které chtěli zničit jeho království. Neví, co má dělat. Bůh mu sesílá poselství. Říká mu, že mladá dívka počne. V hebrejštině je mladá dívka a panna to samé. Tato dívka porodí syna. Až syn bude krátce před obdobím, kdy může jíst pevný pokrm, kdy dovede rozlišovat mezi dobrým a zlým, tehdy budou tato dvě království zničena.

Toto proroctví je mesiášským proroctvím, které přesahuje aktuální situaci krále. Mladá dívka je Izajášova žena a dítě je jeho dítě. V tehdejší specifické situaci Bůh popisuje tuto situaci tak, že svým přesahem se toto proroctví stává proroctvím o vysvobození Jeho lidu Mesiášem v pozdější době. Mesiáš osvobodí Boží lid tímž způsobem, jakým byl osvobozen Achaz v Izajášově době.

Za 9,9.10: „Rozjášej se, sijónská dcero, dcero jeruzalémská, propukni v hlasy! Hle, přichází k tobě tvůj král, spravedlivý a zachráněný, pokořený, jede na oslu, na oslátku, osličím mláděti. "Vymýtím vozy z Efrajima a z Jeruzaléma koně; válečný luk bude vymýcen." Vyhlásí pronárodům pokoj; jeho vláda bude od moře k moři od Řeky až do dálav země.“

Zde je vidět jazyk Efrajima a Jeruzaléma, jazyk velké řeky Eufratu. Jazykem tehdejší doby je popsán Mesiáš, který přijde. Kdo mohl dopředu předpovědět přesný průběh Ježíšova života? Mohli bychom vzít zmíněná proroctví a přesně předpovědět Ježíšův život? Do určité míry není překvapující, že mnoho lidí očekávalo, že Mesiáš bude mocný vládce, který ovládne politické a ekonomické síly tohoto světa. Není překvapující, že se mnozí dívali na Ježíše s otázkou, jestli je to opravdu Mesiáš. Dokonce i Ježíšovi učedníci, ačkoliv viděli mnoho znamení, neporozuměli Ježíšovu skutečnému mesiášskému poslání, dokud nenastal čas Letnic. Mohl tedy někdo dopředu přesně předpovědět průběh Ježíšova života? Nemohl. Když však lidé Ježíše poznávali, když s ním chodili, když obdrželi Boží vysvětlení skrze Ducha svatého, pak mohli vidět, že Ježíš je naplněním mnoha proroctví.

14,29 se nachází velice důležitý princip biblických proroctví. Ježíš říká: „Řekl jsem vám to nyní předem, abyste potom, až se to stane, uvěřili.“

Řekl Ježíš, že nám všechno říká předem, abychom si mohli vytvořit přesné schéma a vše naplánovat a abychom věděli přesně v jakém období historie se nacházíme? Takto to neřekl. Říká, že nám to sděluje dopředu, aby až se to stane, jsme poznali naplnění proroctví. Je naprosto jasné, že Ježíšův život je naplněním mesiášských proroctví. Nikdo z lidí ale nemohl přesně dopředu předpovědět jeho život na základě proroctví. Bůh není předvídatelný.

Nesmíme na tento princip zapomenut, neboť až se budeme zabývat nenaplněným proroctvím, je zapotřebí zachovat určitou míru pokory a nejistoty. Byl to nedostatek pokory, která vedla Davida Koreshe do záhuby. On si myslel, že ví velice přesně, co po něm Bůh chce. Myslel, že ví přesně, jak má postupovat a řešit věci a nakonec to ale dopadlo špatně.

Pokud se zabýváme nenaplněnými proroctvími, je důležité, abychom hledali jejich význam, abychom studovali Boží slovo a hledali porozumění. Při svém úsilí si ale zachovejme trochu „posvěcené váhavosti a nejistoty“. Nechme Bohu svobodu být Bohem.

To platí i pro knihu Zjevení. Když Jan psal knihu, byl její obsah z jeho perspektivy téměř celý zaměřen na budoucnost. Jazyk použitý ve Zjevení je jazyk Janovy minulosti, jazyk Starého Zákona. Kniha Zjevení je plná odkazů na Starý Zákon. Např. Zj 13,13-18: „A činí veliká znamení, dokonce i oheň z nebe nechá před zraky lidí sestoupit na zem. Bylo jí dáno dělat znamení ke cti první šelmy a svádět jimi obyvatele země; rozkazuje obyvatelům země, aby postavili sochu té šelmy, která byla smrtelně zraněna mečem, a přece zůstala naživu. Je jí dáno, aby do sochy té šelmy vdechla život, takže ta socha mluvila a vydala rozkaz, že zemřou všichni, kdo před ní nepokleknou. A nutí všechny, malé i velké, bohaté i chudé, svobodné i otroky, aby měli na pravé ruce nebo na čele cejch, aby nemohl kupovat ani prodávat, kdo není označen jménem té šelmy nebo číslicí jejího jména. To je třeba pochopit: kdo má rozum, ať sečte číslice té šelmy. To číslo označuje člověka, a je to číslo šest set šedesát šest.“

Zaměřme se na starozákonní jazyk: Zj 13,13 Šelma zde činí veliká znamení. Jaký je účel těchto znamení? Verš 14 říká, aby svedla obyvatele země pomocí znamení, která šelma činila. Toto nám připomíná faraónovy mágy, kteří se pokoušeli zmást faraóna pomocí magických kouzel. V tomto případě je magickým kouzlem sestoupení ohně z nebe. Ve SZ nám to připomíná horu Karmel, kde Eliáš nechal sestoupit oheň z nebe, aby se prokázalo, kdo je pravý Bůh. Připomíná to také Letnice, kdy byl vylit Duch Svátý, který přišel v ohni. Autor zde tedy používá jazyk minulosti, jazyk jeho myšlení, jazyk Písma, aby popsal tuto budoucí událost.

13,15 - Soše byl vdechnut život, aby mohla mluvit, že bude zabít ten, kdo ji neuctívá. To připomíná Da 3. kapitolu, když Nebukadnesar nechal učinit sochu a vyhlásil, že pokud lidé nepokleknou před sochou a nebudou ji uctívat, budou zabiti.

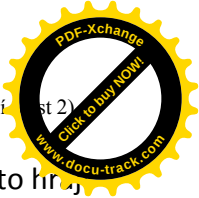
13,16 - A bude nutit všechny... Zde je uvedeno tolik známé znamení šelmy, které lidé obdrží na čelo a na ruku. Ale to je také opakováním historie. V Dt 6. kapitole se uvádí, že deset přikázání bude Boží lid nosit na čele a na ruce. Znamení ve Zjevení je určitý padělek deseti přikázání. Jestliže chceme rozumět znamení šelmy, musíme porozumět starozákonnímu pozadí a jazyku minulosti, který Jan používal ve svém proroctví.

13,18 - Číslo 666 má taktéž minulost. Socha v Danieli byla 60 loket vysoká, 6 loket široká a (pravděpodobně) 6 loket dlouhá (hluboká). Tedy 666.

Jestliže chceme rozumět knize Zjevení, musíme pochopit, že Bůh se setkává s lidmi v jejich aktuální situaci. Bůh dává prorokům lekce budoucnosti v jazyku minulosti. Kniha Zjevení, jako ostatní knihy Bible, mají své kulturní, jazykové a historické pozadí, v němž žil inspirovaný pisatel.

Shrnutí:

Jon Paulien – Zjevení Jana

Naplnění proroctví je rozeznáno, až se událost odehraje.

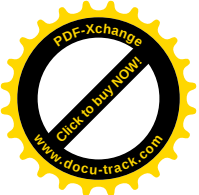
Častokrát mají lidé pokušení si být velice jisti tím, co proroctví říká i tím, co přijde. Lidé si často hrají na Boha, který jediný zná budoucnost. Historie výkladů knihy Zjevení nás učí opatrnosti a zdrženlivosti.

2. Lidé mají tendenci číst knihu Zjevení tak, jako kdyby byla napsána v naší době.

To vede k překrucování významu textu. Dnešní novinové zprávy dokreslují čtení textu Zjevení. Avšak jazyk Zjevení je jazyk Janovy minulosti, ne naší.

3. Hlavní účel proroctví není poznání budoucnosti, ale povzbuzení lidí v jejich životní situaci.

Kdybychom např. vykládali text Da 7 aniž bychom věděli, co znamenalo pro Daniela, asi bychom ne zcela porozuměli textu.

4. Živá naučení, mrtví proroci

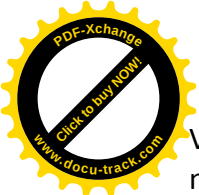
V 2. a 3. kapitole jsme diskutovali o tom, jak je důležité vzít vážně dobu a okolnosti, ve kterých působili bibliční autoři, abychom mohli porozumět biblickému proroctví. Další otázkou je, jak můžeme učinit biblický text aktuálním pro dnešní dobu. Jak můžeme získat významné informace z Božího proroctví, když bylo napsáno pro někoho jiného, v jiné době, na jiném místě, s pozadím jiné kultury, jiných myšlenek, jiného jazyka. Chtěl bych se s vámi podělit o několik základních principů, pomocí nichž můžeme přistupovat k Bibli. Chtěl bych se zmínit o tom, že existují tři různé způsoby, kterými můžeme přistupovat k Bibli. Tyto způsoby se nazývají exegeze, biblická teologie a systematická teologie.

1. Exegeze je slovo, které znamená najít původního záměru pisatele. Exegeze nahlíží na text tím způsobem, že hledá záměr pisatele.
2. Na druhé straně přistupuje biblická teologie k textu s otázkou, v co věřil biblický pisatel. Co procházelo Janovi hlavou, když psal knihu Zjevení? Co způsobilo, že napsal věci takovým způsobem, kterým je napsal v jeho době, na jeho místě a za oněch okolností. Co věřil Jan o Bohu, o konci světa, o usmíření se s Bohem apod. Jaké byly Janovy teologické postoje, které jej vedly napsat věci tak, jak je napsal.
3. Systematická teologie pokládá jinou otázku, a tou je, co bych měl věřit já. Jaká je Boží vůle pro můj život? Co je pravda?

Je jasné, že pomocí každého z výše uvedených způsobů, budeme přistupovat k Bibli nepatrně jiným způsobem. V exegezi – co chtěl autor říci. Když děláme exegezi, pokládáme otázky 1. století. Co chtěl pisatel v 1. století říci? Pokládáme také biblické otázky. Jinými slovy, jaký jazyk použil? Jakou terminologii použil? Abychom odpověděli na tyto otázky, musíme použít Janův původní jazyk tak, abychom vysvětlili jeho knihu. Výsledky exegeze se nemění. Text, který jsme obdrželi, se nemění. Máme tedy neměnní se základ k určení toho, co chtěl Jan říci.

Exegeze se orientuje na text, na pasáže. Jinými slovy, jdeme od verši k verši, od textu k textu. Je to něco, co budeme v těchto přednáškách dělat, když budeme procházet knihou Zjevení. Exegeze je také úplná, komplexní. Exegeze je něco, co můžeme aplikovat na každý text. Já ji používám na práce svých studentů. Exegeze je jednoduše proces snahy porozumět něčemu záměru, když psal. Ve skutečnosti má každý z nás čas od času potíže vyjádřit to, co chce. Já přemýšlím o tom, jak prezentovat to, co nyní probíráme. V tabulce také vidíte, že je to popisující proces. Jinými slovy, exegeze je způsob popisu, jak nejlépe to jde, abychom popsali, co chtěl biblický pisatel říci. Je to lidský proces. Díváme se na záměr člověka. Ano, bibliční pisatelé byli inspirováni. Ano, bibliční pisatelé dostávali poselství od Boha, vidění od Boha. Byli však také lidmi. Měli také rodinu a přátele, cestovali na různá místa, četli noviny, setkávali se s dalšími lidmi kvůli obchodu, kupovali a prodávali, jedli a pili, navštěvovali různé lidi. Žili skutečný život v reálném světě. Takže když pokládáme exegetické otázky, tak se ptáme lidskými otázkami. Co skutečně zamýšlela daná osoba říci? Když psal Jan sedmi církvím, jaké poselství jim říkal? Jaký účel sledoval svojí knihou?

Biblická teologie, se ptá na to, čemu daný autor věřil. Je to trochu jiná otázka. Je to stále záležitost 1. století, je to stále biblické a neměnné. Proč je to neměnné? Jan je již mrtvý. Nyní už nepíše, nemyslí, už nedělá teologii. To, čemu Jan věřil, je něco unikátního pro 1. stol.

V biblické teologii máme pevný, neměnný zdroj informací o Bohu. Máme knihu, kterou Jan napsal a tato kniha se nemění. Ani Jan se již nezmění. Existuje však rozdíl mezi biblickou teologií a exegezí. Místo studia pasáží se v biblické teologii studují témata a myšlenky. Můžeme položit otázku, co si Jan myslel o konci světa? To je tématická otázka. Pokud se zabýváme tématy, musíme být selektivní. Pokud např. položíme otázku, jaký byl Janův názor na spasení, musíme prostudovat některé pasáže ve Zjevení, ale jiné ponecháme stranou. Nebudeme se zabývat všemi texty, neboť se jedná pouze o téma spasení. Texty, které se nezabývají spasením, nebudeme brát v úvahu. Pokud bychom se ptali např., jaký byl názor Jeremjáše na zdraví, asi bychom našli velmi málo textů v knize Jeremjáše. Takže tématické otázky na to, co si autor myslel ohledně tohoto tématu, jsou velmi selektivní. Musíme vždy selektivně procházet texty, abychom vybrali ty správné pasáže. Je to popisný proces? Ano, přinejmenším částečně, neboť se popisuje, čemu prorok věřil. Částečně je to lidský proces, neboť se jedná o člověka, který něčemu věří.

Zabývejme se nyní ještě systematickou teologií. V systematické teologii se vše změní. Pokud pokládáme otázku, čemu máme věřit my nebo jaká je Boží vůle pro mne nebo co je pravda, potom přeneseme danou věc z 1. stol. do 21. stol. Nyní si klademe vlastní otázky naším jazykem. Výrazovým prostředkem už není biblický jazyk, ale filozofický. Co tím míním?

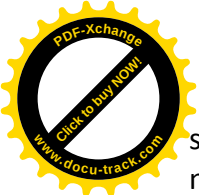
Každá osoba má nějakou filozofii, někteří o tom vědí, někteří ne. Filozofie je jednoduše náhled na svět. Je o tom, co si myslíme o tom, jak jsou věci spojené, odkud jsme přišli, kam jdeme, proč jsme tady atd. Každý má určitou životní filozofii. Pokud pokládáme filozofické otázky, potom to jsou otázky, které nás pálí. Nemusí to být otázky, které někdy napadly Jana. Nemusí to být otázky, o kterých mluví Bible. Dám vám příklad. Měl by křesťan kouřit? Pokládá Bible někde tuto otázku? Samozřejmě, že ne. Nikde v Bibli se nemluví o tabáku. Tabák lidé, kteří napsali Bibli vůbec neznali, neznali jej ani Evropané do 16. století. Tabák však znali původní obyvatelé Nového světa. Víme tedy, že Bible se kouřením vůbec nezabývá.

Nejprve se tedy ptáme na to, co je v Bibli, čemu věřil Pavel a Jan, aby nám to pomohlo vyřešit otázku kouření. Můžeme však odpovědět na tuto otázku pouze z Bible? Domnívám se, že ne. Neboť důvod, proč mnozí křesťané odmítají kouřit, není biblický důvod, ale vědecký důvod. Ano, existuje biblický princip. Principem je, že Bůh chce, abychom byli správci našeho těla. Bůh chce, abychom se starali o své tělo, které s takovou láskou utvořil. Chce, aby bylo naše tělo zdravé, aby nám dobře fungovalo a abychom byli připraveni sloužit jiným lidem a Bohu. To je základní princip.

Ale proč by křesťané neměli kouřit? Protože existují přesvědčivé vědecké důkazy, že tabák lidem škodí. Tabák ničí těla, která Bůh stvořil. Takže to jsou častokrát vědecké důkazy, na základě kterých činí křesťané rozhodnutí, že nebudou kouřit, neboť si uvědomují, že kouření je škodlivé.

Nebo možná je to také na základě zkušeností. Někteří lidé opustí kouření, neboť z něho těžce dýchají, kašlou, a protože vidí, že jiní lidé trpí tím, že v jejich přítomnosti kouří.

Takže otázky systematické teologie nejsou vždy závislé pouze na Bibli. Pokud pokládám otázku, čemu bych měl věřit nebo co je Boží vůle pro mne, nejsem s odpovědí omezen pouze na Bibli tak jako v biblické exegezi a biblické teologii. Můžeme jít daleko dále, např. k poznatkům psychologie. Můžeme najít Boží vůli v psychologii? Ano, můžeme. Proč? Protože Bible říká, že jsme všichni stvořeni k Božímu obrazu. Pokud je to pravda, potom když studujeme mysl lidských bytostí, potom se můžeme naučit něco o Bohu, který tuto mysl

stvořil. Sociologie nás může naučit, jak lidé navazují vzájemné vztahy. Historie nás může naučit úspěchům a prohrám lidí, kteří buď chtěli nebo naopak nechtěli konat Boží vůli. Dějiny, zkušenost, psychologie, sociologie, věda – toto jsou různé způsoby, kterými k nám Bůh může dnes hovořit. Bůh dává lidem také duchovní dary – dar vyučování, dar vůdcovství, dar prorocství, dar kázání. Systematická teologie se ptá na otázky, které mají otevřený konec. Co je pravda? Jaká je Boží vůle pro mne? Tyto otázky nejsou omezeny pouze na biblickou odpověď.

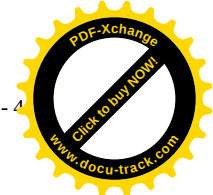
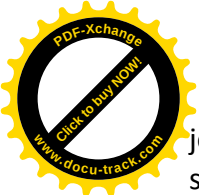
Při našem studiu knihy Zjevení se budeme snažit o exegetický přístup. Budeme se snažit odpovědět na otázku, co se Jan snažil říci, když psal knihu Zjevení. Budeme se snažit porozumět významu, který mají tato slova ve své době a v tehdejší prostředí. Budeme se snažit porozumět Bohu, který se setkává s lidmi tam, kde jsou. Avšak zde neskončíme. Budeme si také pokládat otázky ohledně Janovy teologie. Co se odehrávalo v Janově myslí, když měl vidění, které pak zapisoval. Budou to otázky ohledně základních témat a myšlenek, které procházely jeho myslí. Budeme se však také snažit odpovědět na otázky, které si dnes pokládáme. Co říká kniha Zjevení nám v dnešní době? Hlavním záměrem těchto přednášek je však pomoci vám jít krok za krokem, verš po verši, oddíl po oddílu skrze knihu Zjevení a pomoci vám tak pochopit její původní záměr. To proto, abyste zkusili ve svém životě uplatňovat naučení obsažená v knize Zjevení, a to inteligentně a bez opakování chyb, které učinili lidé v minulosti. Systematická teologie tedy pokládá otázky 21. století, je tedy spíše filozofická než biblická.

Uvedu ještě jeden příklad. Vzpomínám si na studenta, který ke mně přišel dělat svoji disertační práci. Téma, které chtěl zpracovat, bylo posvěcení v knize Zjevení. Odpověděl jsem mu, že toto nemůže zvolit. Ptal se proč. Odpověděl jsem mu, že chce dělat biblickou teologii, tedy studovat, čemu Jan věřil o posvěcení. Má to však velký problém. Jan nikdy nepoužil toto slovo. Nemůžeme míchat jablka a pomeranče. Pokud chceme vědět, co si Jan myslel o růstu charakteru, o křesťanském životě a křesťanském pokroku, nenajdeme to ve slově posvěcení, neboť jej Jan nikdy nepoužil.

A tak jsem mu navrhl, aby vypracoval disertaci na téma dobré skutky v knize Zjevení. Tento termín se v knize Zjevení vyskytuje mnohokrát. Jan se zajímal o to, jak se lidé chovají po tom, co se stali křesťany, avšak nepoužívá slovo posvěcení. Vyzval jsem studenta, aby používal biblickou terminologii apoštola Jana, což nakonec přijal a vypracoval velice dobrou práci. Pokud se tedy ptáme otázkami systematické teologie, musíme být pozorní, abychom nemísili různé termíny s biblickými termíny.

Pokud položíme otázku, jaký je biblický pohled na posvěcení, potom musíme nechat biblické pisatele definovat své termíny a ne předpokládat, že to slovo znamená něco jiného. Luther používal slovo posvěcení způsobem, kterým jej apoštol Pavel nepoužíval. Pokud používáme Lutherovu definici ke studiu apoštola Pavla, potom můžeme Pavla nesprávně pochopit. Pokud používáme naše současné definice ke studiu Zjevení, potom můžeme překroutit knihu Zjevení, neboť kniha Zjevení nebyla napsána v 21. století. Byla napsána v roce 95 po Kr. Musíme se zabývat dobou a místem vzniku, pokud chceme správně porozumět Janovu záměru napsání knihy.

Nyní budeme dále pokračovat se systematickou teologií. Systematická teologie se mění. Proč? Protože otázky, které pokládáme, se neustále mění. Klademe otázky, které si lidé v dřívějších stoletích nekladli. Např. jestli by měly být ženy vysvěceny. Měli by křesťané kouřit? Pokládáme otázky, kterými se pisatelé Bible nikdy nezabývali. Systematická teologie musí přinášet odpovědi na tyto otázky. V tomto procesu se dá říci, že okolnosti mění

jednotlivé případy. Pokud se mění okolnosti, potom Boží vůle reaguje na tyto změny. Nedá se říci, že by se měnil Bůh. Avšak Bůh se setkává s lidmi v jejich situacích. Tento princip se v Bibli nachází stále. To znamená, že s tím, jak se mění okolnosti a otázky, Bůh s námi v našem prostředí komunikuje. Bůh dává lidem směr a způsob, jak mají žít. Tento způsob je skutečný, je fungující a je ve shodě s jeho vůlí. Pokud se podíváme na tabulku, vidíme, že systematická teologie stejně jako biblická teologie je tématická a selektivní. Tím, že klademe otázku, stanovíme téma a určíme naše zdroje. Když se zabýváme např. kouřením, najdeme základní princip v biblickém učení o zdravém těle a péči o něj, avšak detaily k odpovědi nám poskytne věda. Pokud by někdo přišel s objevem cigarety, která by pro nás byla zdravá, potom by neexistoval biblický důvod, proč bychom nemohli kouřit tento typ cigarety. Pochybuji, že se něco takového někdy stane, ale jistě rozumíte tomu principu.

Systematická teologie má co dočinění s normativní pravdou, normativní znamená, že je to pravidlo pro život. Je to normativ pro to, jak mají lidé žít. Pokud si klademe otázku, jestli mají lidé kouřit, potom se ptáme normativní otázkou. Je to hledání Boží vůle pro mne. Je to hledání toho, co je v této věci dobré a co špatné. Při obdržení odpovědi, např. že křesťané by neměli kouřit, potom se to stává pravidlem pro náš život. Je to také božské, neboť jsme se ptali po Božím vedení. V systematické teologii hledáme porozumění tomu, jak Bůh chce, abychom žili, jaký je jeho plán pro náš život. To znamená, že je božská a normativní. Biblická teologie je normativní i popisná. Je popisná v tom smyslu, že chceme popsat, čemu Jan nebo Pavel věřili. Je normativní v tom smyslu, že to, čemu Jan nebo Pavel věřili jako inspirovaní proroci, je také pravidlem pro náš život, pokud jsou okolnosti podobné. To znamená, že pokud jsou podobné okolnosti, to, co je pravdou jednou, je pravdou stále. Okolnosti se však případ od případu mohou lišit. Pokud současný případ je paralelní k situaci, kdy autor psal, potom to, co prorok tehdy řekl, bylo normativní a je pro nás normativní i dnes. Uvedme si ilustraci. Předpokládejme, že prorok řekne něco o zdraví, např. o určitém životním stylu. Takový princip se nemění, protože naše těla jsou stejná jako měli lidé před 2000 lety atd.

Biblická teologie je lidská i božská. Je lidská ve smyslu, že biblický autor byl člověk. Je božská ve smyslu, že biblický autor dostával poselství přímo od Boha.

Představili jsme si tedy tři způsoby přístupu k Bibli. Jeden z největších problémů, který my křesťané máme, je tendence mísit a zaměňovat tyto přístupy. Např. říkáme, že naše církve se drží Bible. To může být pravda. Ovšem jestliže tato církev učí, že křesťané by neměli kouřit, není to zcela přesné. Není také pravdou, že bereme v úvahu vědecké poznatky, když se snažíme určit Boží vůli? Když si klademe otázku, zdali vysvětit muže nebo ženy, nevycházejí naše argumenty ze sociologie, psychologie, historie, zkušeností stejně tak jako z různých biblických textů? Tedy pokud říkáme, že naše církve učí biblické teologii, říkáme tedy někdy věci, které nejsou stoprocentně přesné podle definice, kterou jsme si zde uvedli. Věřoučné body církve častokrát vycházejí ze systematické teologie. Vypovídají o tom, co církev považuje za Boží vůli pro současnou dobu. Častokrát se exegetický význam textu nebo biblická teologie autora v takovýchto případech ani nepoužívá jako argument. Takže pokud přistupujeme ke knize Zjevení, častokrát pokládáme takové otázky, které se z této knihy nedají zjistit. Pokud se např. při studiu knihy Zjevení zeptáme, co bude dělat pan Kadáfí v Lybii příští rok, potom správná odpověď je ta, že kniha Zjevení tuto otázku vůbec neřeší. Pokud se Bible nějakou otázkou nezabývá ale my máme pokušení hledat na ni odpověď např. v knize Zjevení, potom překrucujeme záměr knihy.

My se však budeme zabývat zejména exegezí, tedy co si můžeme vzít z původního záměru autora knihy Zjevení.

Chtěl bych nyní hovořit o praktických aplikacích z těchto tří přístupů.

1. Proroci nepotřebovali dělat exegezi.

Někteří lidé mi říkají, že např. Pavel nepotřeboval dělat exegezi Izajáše, Micheáše apod., tak proč ji musíme dělat my? Odpovím na tuto otázku. Nejprve ale musím říci, že je to otázka autority. Jak lidé vědí, co je správné a co špatné. Odkud pochází autorita? Mluvíme-li o autoritě, myslíme tím vládu, policii apod. Odkud tedy pochází autorita pro křesťany? Odpověď na tuto otázku je ta, že autorita pochází od Boha, pouze od Boha.

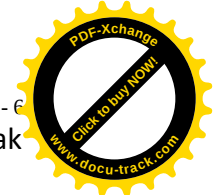
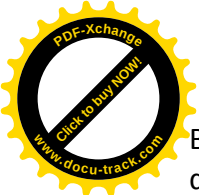
Každý má duchovní autoritu s ohledem na to, do jaké míry tlumočí poselství od Boha. Např. pokud bych vám řekl, že jsem měl minulou noc sen a v tomto snu ke mně přišel Bůh a řekl mi, že máte prodat vše, co máte a máte se přestěhovat do Afriky. Pokud byste věřili, že jsem prorok, a já samozřejmě žádný prorok nejsem, že můj sen pocházel skutečně od Boha, jak byste na něj reagovali? Pokud by byl od Boha, potom by měl pro vás velikou normativní sílu. Pokud byste nevěřili, že ke mně promluvil Bůh, potom by to pro vás nic neznamenal. Zůstal bych pouze vaším přítelem a byl by to pouze můj osobní názor, o kterém byste možná uvažovali.

Duchovně řečeno, osoba má autoritu pouze do té míry, do jaké míry tlumočí Boží slovo. Takže kvalita prorokovy exegeze není základ prorokovy autority. Prorokova autorita vychází z toho, že prorok má přímé spojení s Bohem. Prorok má vidění a sny, dostává poselství od Boha. Když dává tato poselství lidem, je to jakoby pocházela přímo od Boha. My však nejsme proroci, a proto potřebujeme dělat exegezi. Exegezi musí činit i všichni vykladači knihy Zjevení. Jediným oknem, kterým se díváme (jako neproroci) na Boha, je správně rozumět jeho slovu. Věda nám může pomoci, psychologie a sociologie nám mohou pomoci, duchovní dary nám mohou pomoci, avšak jediné naprosto jisté okno vedoucí k Boží mysli, které máme, je pečlivá exegeze Božího inspirovaného slova.

Apoštol Pavel nemusel dělat exegezi SZ a ve smyslu, ve kterém jsem ji uvedl, ji jistě nečinil. Pavel často používá Izajáše a další proroky velice volným stylem. Používá jejich jazyk jako ilustraci. Někdy vkládá do jejich textu věci, které by samotný prorok nepoužil, někdy používá jejich jazyk v okolnostech, o kterých by prorok nic nevěděl. To je v pořádku, pokud je Pavel veden Bohem a pokud Bůh pomáhá Pavlovi použít tento dřívější materiál, aby učinil Boží poselství ve své době a na místě, na kterém se nachází. Autorita, kterou to činí, je Boží autorita.

Já osobně takovou autoritu jako měl apoštol Pavel nemám. On byl inspirovaný. Jeho závěry vycházely z jeho autority. Moje závěry mohou být autoritativní pouze do té míry, do jaké přesně odrážejí biblický obsah. Řeknu vám upřímně, že to není nic lehkého. Strávíme mnoho přednášek nad textem knihy Zjevení. Mnohé tyto texty jsou velice obtížné k porozumění. Budeme mnoho času trávit porovnáváním textů s jinými texty, abychom porozuměli různým biblickým prorokům a různým biblickým knihám. Z těchto porovnání vyvodíme určité principy. Musíme trvat na objevení těchto biblických principů v textech, neboť nemám žádnou autoritu od Boha vás učit, pokud nebudu správně zacházet s biblickými texty, které nám Bůh dal. Také moje závěry mohou mít autoritu pouze do té míry, do jaké míry přesně odráží to, co obsahují biblické texty.

Důvodem pro tento postup je to, s čím se setkávali mnohé generace. Je to problém mrtvých proroků. Proto bych tuto kapitulu mohl nazvat „Živá naučení a mrtví proroci.“ Potřebujeme živá, aktuální naučení. Abychom je získali, musíme se zabývat poselstvím mrtvých proroků.

Boží zjevení byla dána v kontextu jiné doby a jiného místa, jiných okolností. Velice nutně však dnes potřebujeme slyšet Boží hlas. Jakým způsobem to však učiníme? Když nebudeme číst biblický text, potom budeme unášeni našimi předsudky a myšlenkami. Jistě jste měli již zkušenost, že k vám někdo přišel a oznámil vám, že našel v Bibli něco zajímavého. Potom vám přečte ten text a řekne, co znamená. A vy jste si přečetli text znovu, podívali jste se na něj a odpověděli mu, že jeho výklad nedává žádný smysl. To, co říká, tato osoba a to, co říká text, jsou dvě rozdílné věci.

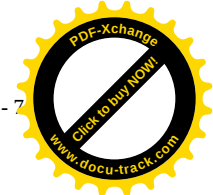
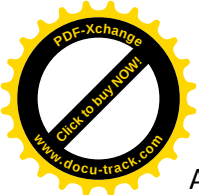
Je velice jednoduché, aby lidé našli v Bibli to, co tam chtějí nalézt. Jak tedy máme číst v dnešní době Bibli takovým způsobem, abychom respektovali její záměr, a přesto našli v mrtvých prorocích živé ponaučení pro naši dobu?

Domnívám se, že všechny tři způsoby, které jsem vám ukázal na začátku této přednášky, jsou platné. Exegeze, biblická teologie a systematická teologie jsou platné způsoby, jakými můžeme přistupovat k Božímu slovu. Domnívám se, že všechny tři způsoby jsou potřebné. Pokud chceme získat živé naučení pro dnešní dobu, které má Boží autoritu, potom musíme být připraveni konat poctivou exegezi. Musíme porozumět Janově době a místu vzniku, jaký byl jeho záměr a jaký byl Boží záměr. Musíme porozumět Janově základní životní filozofii a jeho teologii, jestli ji chceme aplikovat do dnešní doby. A musíme také pokládat otázky dnešní doby. Když budeme zápasit s biblickým textem, když objevíme jeho velké principy, které ukazují, jak Bůh jedná s lidmi a jakým způsobem se s nimi setkává, potom budeme pokládat otázky pro dnešní dobu.

Systematická teologie je důležitá, neboť okolnosti se mění. Boží záměr pro Písmo není omezen na záměry lidí, kteří psali Bibli, ale jeho záměr je skrze tyto pisatele vyjádřen. Systematická teologie porovnává texty s jinými texty a vidí věci, které původní pisatelé nikdy neviděli nebo nezamýšleli. Dějiny, předchozí zjevení jako např. Matouš, který čte Izajáše nebo Pavel a Jan, kteří čtou SZ proroky, takováto dřívější historie knihy Zjevení může ukázat na rozšířený význam, který Bůh zamýšlel ukázat. Není to však něco, co častokrát mnozí dělají. Čtou Bibli a pak říkají, že Jan tomuto nerozuměl, že odkazuje na rozšířený význam textu. Jak však víme, zda je tento rozšířený význam textu platný? Jak víme, zda má Boží autoritu?

Jediný způsob, kterým můžeme vědět, že tento rozšířený význam je platný, je přirozené rozšíření jednoduchého, prostého významu původního textu. Můžeme důvěřovat našemu rozšířenému významu pouze tehdy, když známe původní význam, když známe záměr textu a když rozšířený význam je jednoduchým rozšířením originálního významu textu. Takže systematická teologie je velmi důležitá. Můžeme však být spolehlivá jediné tehdy, když je jejím základem poctivá exegeze.

Ne vždycky se musí dělat exegeze. Mnohokrát můžeme při čtení textu zažít, jak se Bůh dotkne našeho srdce a ukáže nám, co je pro nás dobré a správné. To je naprosto v pořádku. Exegetický přístup je důležitý když chceme učit jiné a pomáhat jim rozumět Božímu slovu. Důležité je, jakým způsobem lidé přistupují k Bibli, jak hledáme její porozumění. Skupina lidí potřebuje však být nějak koordinována. Pokud každý ve studijní skupince přináší své nápady a své pocity o textu a domnívá se, že tak to Bůh schvaluje, potom se nikdy v takové skupině nevytvoří jednota a nedosáhne se Božího záměru pro tuto skupinu. V duchovním životě jednotlivce Bůh může často obejít exegetický význam textu. Takovou zkušenost jsem prožil mnohokrát. Četl jsem text a nejednou mě u něho něco napadlo. Věděl jsem, že to není část exegetického významu, ale cítil jsem, že mě Bůh něco ukázal, něčemu naučil do mé konkrétní situace, např. jak se mám chovat ke své ženě, ke svým dětem. Nemělo to nic společného s exegezí. To je v pořádku pro mě jako jednotlivce.

Avšak když půjdu k dalším lidem a řeknu jim, co mi Bůh v textu ukázal a že mají dělat to samé, potom jsem na tenkém ledě. Je to otázka autority, toho, co je správně a co špatné pro skupinu lidí. Autorita se v tomto případě nachází pouze v původním textu, který studujeme.

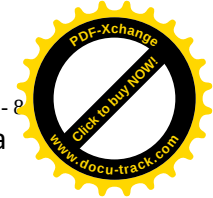
Historicky byly dva hlavní způsoby, jakými se biblický text zpřítomňoval do současnosti. Tyto způsoby jsou spojovány s dvěma starobylými městy – Antiochií a Alexandrií. Každé z těchto dvou měst jsou spojovány s metodou čtení Bible. Metodou Alexandrie byla alegorie. Ta má svůj původ u Platóna, což byl pohanský filozof, Filón, židovský filozof v 1. stol. a Origenes, křesťanský filozof 2. stol.

Každý z nich rozvíjel myšlenky alegorického výkladu. Vše začalo Platónem, který vyrůstal ve starověkém Řecku, kde byly rozšířené příběhy o bozích, které asi znáte. Byli to bohové, kteří byli jako lidské bytosti, ale měli absolutní moc. Platón řekl, že takový Bůh není, Bůh je daleko větší. Byl tu však jeden problém. Platón sice viděl zcela jasně lepší pohled Boha, ale jeho učitel Sokrates zemřel kvůli tomuto pohledu. Platón si řekl, že nechce zemřít. A tak vymyslel alegorický výklad Homérových děl. Homér psal o 500 let dříve a byl takovou biblí pro starověké Řeky. Avšak Platón přetvořil Homéra alegoriemi, takže Homér nyní učil to, co zamýšlel Platón. To také zachránilo Platónův život. Podobné věci se stávaly i později, když lidé hledali v Bibli poselství, které by pro ně bylo aktuální. Alegorie byly často používány kazateli. Viděli potřeby, obavy, problémy svého církevního sboru a podvědomě je vnesly do původního významu Bible.

Domnívám se, že alegorie je takový přirozený způsob, jakým se dá Bible číst. Uvedu vám příklad. Vezmu si Origena, který četl podobenství o dobrém Samaritánovi. Pro Origena byla zraněný člověk z podobenství Adam. Jeruzalém reprezentuje nebe a Jericho svět. Takže tento poutník je Adam, který jde z nebe na zem. Lupiči představují satana a jeho andělé. Kněží reprezentují zákon a levitické proroky. Samaritán reprezentuje Krista. Osel reprezentuje Kristovo tělo, které nese padlého Adama. Hostinec reprezentuje církev a dva peníze, které Samaritán zaplatí hostinskému, reprezentují Otce a Syna. Jeho slib přijít nazpět a zaplatit v budoucnosti reprezentuje Ježíšův slib návratu při svém 2. příchodu. Není toto nádherný příběh? Jistě ano. Příběh je velice zajímavý a bezpochyby z něho Origenes vytvořil dobré ponaučení. Je to však to, co Ježíš zamýšlel, když říkal tento příběh? Má to co dočinění s původním významem tohoto příběhu? Těžko. Origenes celý příběh alegorizoval. Vložil do něj myšlenky, koncepty z jeho doby a místa. Použil tento příběh, aby učinil něco zcela jiného. Upřímně řečeno, toto je přirozený způsob, kterým se Bible čte. Mnozí z nás, když čtou Bibli, ji čtou se svými myšlenkami, svými potřebami a hledají pro sebe odpovědi.

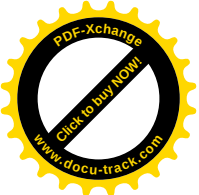
Antiochie však používá exegetický přístup k Bibli. Antiochie trvala na tom, že samotný biblický text musí určovat obsah, který lidé vidí v tomto biblickém textu. Musí se vzít v úvahu původní kontext a prostředí. Pouze tehdy, až porozumíme původnímu prostředí a záměru, můžeme text aplikovat do naší doby a místa. Toto je antiochejská výkladová škola. Reformace, doba Luthera a Kalvína, byla dobou oživení antiochijské výkladové školy. Antiochejský přístup ke studiu Bible se ve středověku ztratil. Během středověku byla Bible používána pouze k myšlenkám a záměrům institucí této doby. Bible nebyla nezávislým svědkem Boží autority. Boží autorita byla zprostředkovávána skrze církev. Toto udržovalo lidi daleko od Písma a daleko od Boží vůle, která jim měla svědčit.

Alexandrijský způsob výkladu stále dnes používáme. Mnoho kazatelů používá alegorie ve svých kázáních. Používáme je jako ilustrace. Není to něco nebezpečného, pokud teologie prezentujícího je správná. Avšak problém je ten, že dává legitimitu alegorii, které se někteří

lidé chopí a myslí si, že studují Bibli. Ve skutečnosti však vkládají do Bible svoji dobu, místo a okolnosti. Takže silně zdůrazňuji, že pokud chceme porozumět knize Zjevení, musíme porozumět, jakým způsobem máme tuto knihu číst. Čteme ji exegeticky, teologicky nebo alegoricky, tedy tak, že otevřeme knihu proto, abychom našli odpovědi, které se nám líbí, abychom si odpověděli na naše vlastní otázky?

V přednáškách 7-12 detailně vysvětlím, co to znamená a jak dělat exegezi knihy Zjevení. V dalších kapitolách se budeme zabývat exegezí 22 kapitol knihy Zjevení. Budeme také hledat její důležitost pro dnešní dobu. Jinými slovy, podle toho, co se nachází v textu, se také budeme snažit odpovědět na otázky dnešní doby. V další přednášce nabídnu pravidla pozorného a systematického studia knihy Zjevení.

6. Dobové pozadí knihy Zjevení

V této kapitole budeme mluvit o světě, o prostředí knihy Zjevení, tedy o prostředí, ve kterém žily tehdejší křesťanské sbory. Život člověka se odehrával v rámci rodiny, domova nebo byl organizován státem. Existoval ještě třetí prvek a tím byla tzv. sdružení nebo kluby. Tam lidé uspokojovali své potřeby nenaplněné rodinou nebo státem. Tato sdružení fungovala podobně jako velká rodina, která byla v tehdejší společnosti vysoce respektována. Křesťanské sbory spadaly do této třetí skupiny stejně jako Židé. Byl to článek vyplňující mezeru mezi individuálním, rodinným životem jednotlivců a společností. Když byla římská vláda silná, tak nezasahovala do činnosti těchto sdružení a klubů. Avšak když však byla vláda slabá a bojovala o svou vlastní existenci, potom se obávala, že přijdou nepokoje a narušování řádu jako důsledek působení těchto sdružení či klubů. Cíle a úkoly křesťanů byly častokrát v konfliktu s většinovou společností. V době, kdy se psalo Zjevení, byla církev vystavena mnohým problémům.

1. Církev trpěla kvůli mnohým střetům s Židy.

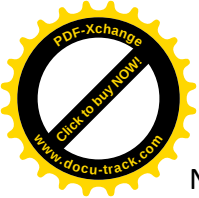
Tyto střety křesťany ohrožovaly, neboť Židé měli vládou akceptované sdružení. V latině se to označovalo termínem religio licita, tedy židovské náboženství bylo legálním náboženstvím. Římané ponechávali Židům určité výhody a ústupky v jejich náboženství. Židé uctívali Boha v sobotu, takže v sobotu nepracovali, měli problém v uctívání císaře atd. Pokud nechtěla mít vláda ve společnosti problémy, musela být velice citlivá na potřeby a požadavky Židů.

Když vzniklo křesťanství, tak se všeobecně považovalo za podskupinu židovství. Raní křesťané byli často vládními úřady považováni za Židy. Samozřejmě, že mnozí z tehdejších křesťanů byli Židé. Římská vláda tedy neviděla žádný rozdíl mezi Židy a křesťany. Z knihy Zjevení 2,9.10 a 3,7-9 je však jasné, že církev prožívala s Židy určitý konflikt. Po roce 70 po Kr. si Židé uvědomili, že křesťané se nezapojili do žádných bojů za židovskou nezávislost s Římany. Takže na křesťany začalo být v synagogách nahlíženo jako na cizí element. Po roce 70 Židé utvořili modlitbu 18 požehnání. Běžně se při bohoslužbách užívalo 17 požehnání, která byla vyřčena na konci bohoslužby v synagoze. Někdy mezi roky 80-90 byla přidána 18. modlitba nazývaná šemone ezre, což hebrejsky znamená číslo 18. Tato modlitba vyjadřovala zlořečení nad Kristem a křesťany. Záměrem bylo to, aby křesťané, když se zúčastnili bohoslužby v synagoze a na konci byly recitovány tyto modlitby, zůstali při 18. modlitbě mlčet. Takovýmto způsobem mohli být křesťané identifikováni a vyloučeni z bohoslužby. Takže v době, kdy byla psána kniha Zjevení, čelili křesťané problému právního začlenění a povolení svého náboženství. Začali být vylučováni ze synagog a ztratili tím právní postavení ve společnosti. Sami o sobě neměli žádné právní postavení. Křesťané měli důvod se obávat o svou budoucnost v římské společnosti.

2. Druhým problémem byla obvinění pohanů.

Když začali pohané rozlišovat mezi Židy a křesťany, tak se křesťanstvím začali zabývat častokrát s nepřátelským úmyslem. Od 2. stol. po Kr. existuje mnoho pohanských záznamů o obvinění křesťanů. Např. křesťané začali být nazýváni těmi „co nenávidí lidstvo“. Proč?

Když se křesťané začali oddělovat od společnosti, tak se nepodíleli na společenském dění, na způsobu života většiny lidí. Křesťané se např. nezúčastňovali oslav, neboť nechtěli činit kompromis ve své víře. 1. a 2. stol. bylo dobou synkretizmu, tedy dobou, kdy si lidé volili ideologii, kterou chtěli. Lidé se bránili, když k nim někdo přišel s tím, že jim přináší pravdu, že jeho názory jsou z těch a oněch důvodů správné a vše ostatní správné není.

Není tomu dnes stejně? K tomuto tématu se ještě vrátíme. V e starověku nebyla tato exklusivita vůbec oceňována. Takže křesťané byli nazváni „těmi co nenávidí lidstvo“, neboť se nespolečovali s lidmi, kteří s křesťanstvím nesouhlasili, zejména s pohany.

Druhým obviněním křesťanů bylo obvinění z ateizmu. To nám připadá divné, avšak realitou tehdejší doby bylo to, že lidé nevěřili, že existuje pouze jeden Bůh, kterého by měli všichni uctívat. Tito lidé věřili v mnoho bohů. Křesťané však tyto bohy neuctívali, uctívali pouze svého jediného Boha. Takže byli obviněni z ateizmu, neboť neuznávali státní a říšské bohy.

Křesťané byli také obviněni z kanibalismu. A to kvůli slavení Večeře Páně. Křesťané jedli tělo a pili krev svého Pána během bohoslužby. Samozřejmě je křesťanům znám význam těchto symbolů. Pohanští sousedé tehdejších křesťanů v Římě je však neznali, a tak obvinili křesťany z kanibalismu. Začaly kolovat příběhy, že křesťané oběťují děti a dospělé osoby a při Večeři Páně je jedí.

3. Další problém, kterému museli tehdejší křesťané čelit, byly špatné zprávy.

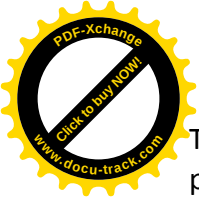
Mnoho dramatických událostí se odehrávalo v době sepsání knihy Zjevení. Ty vyvolávaly u křesťanů mnohé obavy ohledně světa, ve kterém žijí. Např. zpráva o zničení Jeruzaléma se týkala Židů, křesťany zasáhla jen nepřímo, přesto vyvstala otázka, když mohlo být oficiální náboženství Židů potlačeno Římany takovým brutálním způsobem, co by se stalo, kdyby římské úřady začaly s nelibostí pohlížet na křesťany.

Dalšími dramatickými zprávami byly zprávy o pronásledování křesťanů za císaře Nera. Trvalo sice jen krátký čas a organizoval je sám Nero, který měl příznaky pomatenosti, ale ukázalo, jak křehké je postavení křesťanů v této říši. V tomto impériu se moc nedbalo na práva menšin. Nebylo tomu jako dnes v demokratickém světě, kde jsou právně zakotvena práva a postavení menšin. Jedno jediné rozhodnutí císaře mohlo ohledně menšin změnit vše.

Další dramatickou zprávou byl rozvoj císařského kultu, tedy uctívání císaře. V tomto sbory spatřovaly velké nebezpečí, neboť pokud se spojí státní a náboženská moc, což bylo podstatou kultu císaře, potom bylo pro lidi velice obtížné zůstat dobrými občany státu i dobrými křesťany. Dokud je náboženství odděleno od státní moci, tak občanství není posuzováno podle náboženského přesvědčení. Avšak když se církev a stát spojí a náboženství určité osoby není státním náboženstvím, potom je velice obtížné zůstat dobrým křesťanem a dobrým občanem. Rozvinutí císařského kultu tedy jistě způsobilo velkou nejistotu mezi křesťany v době sepsání knihy Zjevení.

Zjevení se také zmiňuje o smrti osoby jménem Antipas v 2. kapitole. Byl to mučedník pro svoji víru žijící ve Smyrně. Ať už byl usmrčen z jakéhokoli důvodu, byl odsouzen místními úřady. Možná to bylo podníceno Židy, možná ne. Avšak realitou je to, že pokud mohla být v Malé Ásii usmrcena jedna osoba pro svoji víru, potom existuje velká pravděpodobnost, že nezůstalo pouze u jedné osoby.

Další zprávou je exil samotného Jana, milovaného patriarchy církve v Malé Ásii. Jan byl poslán do vyhnanství na ostrov Patmos kvůli Božímu slovu a svědectví Ježíše Krista. I tato zpráva jistě způsobila v církvi určitou nejistotu a lidé se obávali budoucnosti. Kniha Zjevení je napsána pro lidi žijící v takovéto nejistotě.

Toto jsou tedy tři problémy přicházející zvnějšku. Existoval však ještě čtvrtý a to interní problém. Kniha Zjevení jasně ukazuje na určité rozdělení mezi sbory Malé Asie. Uvidíme to zřetelně, až se budeme zabývat sedmi dopisy ve Zj 2 a 3.

14 Jen to mám proti tobě, že u sebe máš zastánce učení Balaáмова. Jako on učil Baláka svádět syny Izraele, aby se účastnili modlářských hostin a smilstva.

Toto vyjádření ukazuje, že ve sboru ve městě Pergamos bylo několik málo lidí, kteří zašli na scestí, následovali Balaámovo učení. To, co platilo o Pergamu, platilo také o prvních dvou sborech – Efezu a Smyrně. Je zřejmé, že většina křesťanů těchto sborů byla Bohu věrná. Ve sborech tedy došlo k určitému rozdělení. Ve čtvrtém sboru – Thyatiře – se zdá, že už to bylo 50/50 a na špatné straně byli dokonce někteří vedoucí. Jan si uvědomoval, že církev v Thyatiře je rozštěpena; jedna část zůstala věrná Bohu, druhá nikoli. Zajímavé je, že většina v posledních třech církvích, v Sardách, Filadelfii a Laodikeji, nebyla na Janově straně.

4 Přece však máš v Sardách několik osob, které svůj šat nepotřísnily; ti budou chodit se mnou v bílém rouchu, protože jsou toho hodni.

V Sardách byla věrná Bohu pouze menšina. O Filadelfii je řečeno, že Bohu věrní, praví následovníci, měli malou sílu. Když čteme zprávu o Laodikeji, tak máme pocit, že tento sbor se před Ježíšem Kristem uzavřel. V Laodikeji nebylo dobré nic, nikdo tam nebyl věrný.

Kniha Zjevení tedy popisuje sedm sborů v Malé Asii. Ve třech sborech většina lidí souhlasila s Janem a malá skupina nesouhlasila, v Thyatiře se zdá, že to bylo půl na půl, a v posledních třech sborech tvořili ti, kdo souhlasili s Janem, menšinu. Církev byla tedy velice vážně rozdělena. Křesťané nenalezli shodu v tom, jakým způsobem mají působit ve společnosti a jak řešit problémy vyskytující se kolem nich. Byla to stresující doba pro tehdejší křesťanské sbory. Jeden ze záměrů knihy Zjevení je přinést útěchu těmto sborům v jejich obavách a současně je posílit v úsilí čelit protivěnství z vnějšku.

Jan ale nepsal pouze proto, aby je utěšil. Psal také proto, aby se jim postavil, neboť věděl, že v církvi panuje rozdělení a že mnozí nebudou oceňovat poselství, které Jan přináší. Pokud je Jan, autor knihy Zjevení, stejný Jan, který napsal evangelium Jana a také tři Janovy dopisy, potom tyto dopisy také ukazují na rozdělení v oné době. Jan nebyl v každém sboru vítán.

Proč vlastně byli křesťané rozdělení? Co bylo podstatou tohoto rozdělení? Kdo byli protivníci Jana a čemu věřili? O tom se nejvíce dozvíme ve Zj 2,14.15.20:

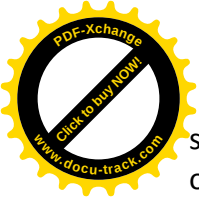
14 Jen to mám proti tobě, že u sebe máš zastánce učení Balaáмова. Jako on učil Baláka svádět syny Izraele, aby se účastnili modlářských hostin a smilstva,

15 tak i ty máš některé, kteří zastávají učení Nikolaitů.

20 Ale to mám proti tobě, že trpíš ženu Jezábel, která se vydává za prorokyni a svým učením svádí moje služebníky ke smilstvu a k účasti na modlářských hostinách.

Janovi protivníci jsou popsáni třemi různými termíny: 1. Nikolaité, 2. Balaám, 3. Jezábel. Křesťané, kteří nesouhlasili s Janem, byli nazýváni Nikolaité, Balaámité a Jezábelité. Všechny tři termíny zřetelně ukazují na stejnou skupinu křesťanů, neboť všechna tři jména jsou spojena se stejným problémem. Jejich základním problémem bylo jídlo obětované modlám a sexuální nemravnost.

Jednota mezi těmito třemi termíny je také patrná v původních jazycích, neboť Nikolaos je řecký termín pro dobyvatele lidí, hebrejský termín Balaám znamená ten, který pohlcuje nebo ten, který ničí. Význam obou jmen (Balaám a Nikolaos) je tedy prakticky stejný jednou v řečtině a podruhé v hebrejštině. Takže všechny tyto tři skupiny, které jsou spojeny

s Balaámem, Nikolaem a Jezábel, učily stejnou věc. Učili něco, co bylo spojeno s jídlem obětovaným modlám a sexuální nemravností.

Je zajímavé, že pokud si přečteme dokumenty 2. stol. po Kr., nalezneme v nich stejné věci. Témata v těchto dokumentech ukazují boj s modloslužbou spojenou s obětováním modlám a sexuální nemravností.

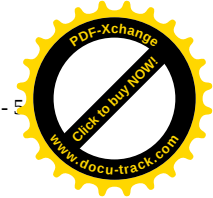
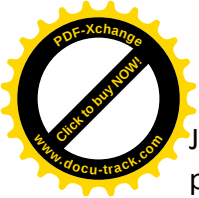
Proč to však bylo problémem? Proč to vedlo k rozdělení křesťanů? Je to proto, že tato dvě témata se týkala postoje křesťanů ke státu. Všichni nekřesťané a nežidé v říši se podíleli na římském občanském náboženství. Nezáleželo na tom, jaké náboženství tito lidé vyznávali, jaký měli zeměpisný původ apod. Pokud byli občany římské říše, museli mít podíl na tzv. římském občanském náboženství. Je to něco jako průvody 4. července v USA, kterých se lidé zúčastňují nebo povinné prvomájové průvody v dřívějších komunistických zemích.

V římské říši byly různé slavnosti a společenské události, kterých se občané museli zúčastnit. Nezáleželo na tom, jaké náboženství vyznávali. Museli se podílet na tomto občanském náboženství jako jedné ze svých občanských povinností. Ti, kteří odmítli se zapojit do těchto společenských slavností, ztratili ekonomické výhody a příležitosti získat dobré zaměstnání. Ztratili politický vliv, tedy příležitost ovlivňovat společnost, ztratili také společenské příležitosti. Jinými slovy, lidé, kteří nebyli zapojeni do tohoto občanského náboženství, byli chudí, bez vlivu a na okraji společnosti.

Křesťanství mělo s tímto občanským náboženstvím problémy, neboť obsahovalo dva prvky, které byly v rozporu s křesťanskou vírou. Jedním z nich byly modlářské slavnosti. Lidé se shromažďovali v pohanských chrámech ke slavnostem. Jedli jídlo, které bylo obětováno různým modlám. Pavel o tomto mluví v prvním listu ke Korintským. Říká, že ve skutečnosti je tato modla nic, neboť nemůže mluvit, slyšet, cítit. Tedy něco, co je obětováno modle, neznámá nic. Není to tedy v principu velký problém. Avšak pokud je tato pohanská slavnost učiněna jako vzdání úcty ke státu v náboženském smyslu, potom to vytváří u křesťanů problém, jak se k tomu mají postavit. Pokud byl někdo členem obchodní společnosti nebo cechovní spolku, měl nevěřící společníky apod., potom na něj byl vytvářen velký tlak, aby se účastnil těchto modlářských slavností, neboť byly součástí společenského života.

Dalším problémem byla prostituce. Součástí mnoha pohanských náboženství starověkého světa byla kultovní nebo náboženská prostituce. Skrývala se za ní víra, že pokud se pohlavní styk odehrával uvnitř chrámu mezi kněžkami a kněžími na jedné straně a občany města na druhé straně, potom bude mít toto spojení či oplodnění za následek dostatek deště, úrodu atd. Pohanská náboženství měla mnoho sexuálních prvků.

Panovalo mínění, že každý dobrý občan by se měl alespoň někdy zúčastnit tohoto sexuálního obřadu, aby tak byli bohové povzbuzeni k vytvoření dostatečného deště, úrody apod. Naši generaci takováto pravidla připadají velice podivná, ale tehdy to bylo něco naprosto normálního. Takže křesťané měli problémy. Pokud chtěli být součástí společnosti, pokud chtěli mít ekonomické, politické a společenské příležitosti, pokud chtěli nahromadit nějaký majetek a získat vliv na společnost, potom museli být součástí těchto zvyků a vztahů. Museli se tedy účastnit tohoto občanského náboženství, modlářských slavností a kultické prostituce. Byli tam někteří křesťané, kteří neviděli důvod se nezúčastnit. Zdá se, že to je to, o čem Jan psal.

Jistě nás napadne, jak je to jen možné, že někteří křesťané mohli souhlasit s kultickou prostitutí, když Boží přikázání říká, že nemáme smilnit. Domnívám se, že tito křesťané našli teologické zdůvodnění pro tyto aktivity v spisech apoštola Pavla. Jak je to možné? Přečtěme si Ř 13,1-7

- 1 Každý ať se podřizuje vládní moci, neboť není moci, leč od Boha. Ty, které jsou, jsou zřízeny od Boha,
- 2 takže ten, kdo se staví proti vládnoucí moci, vzpírá se Božímu řádu. Kdo se takto vzpírá, přivolává na sebe soud.

Někdo by na základě tohoto textu mohl argumentovat, že stát má pravomoc vyžadovat od křesťanů určité věci a že křesťané musí být opatrní, neboť vzepřít se státu znamená vlastně vzepřít se Bohu.

- 3 Vládcové nejsou přece hrozbou tomu, kdo jedná dobře, nýbrž tomu, kdo jedná zle. Chceš, aby ses nemusel bát vládnoucí moci? Jednej dobře, a dostane se ti od ní pochvaly.
- 4 Vždyť je Božím služebníkem k tvému dobru. Jednáš-li však špatně, máš proč se bát, neboť nenese meč nadarmo; je Božím služebníkem, vykonavatelem trestu nad tím, kdo činí zlo.
- 5 Proto je nutno podřizovat se, a to nejen z bázně před trestem, nýbrž i pro svědomí.
- 6 Proto také platíte daň. Vládcové jsou v Boží službě, když se drží svých úkolů.
- 7 Dávejte každému, co jste povinni: daň, komu daň; clo, komu clo; úctu, komu úctu; čest, komu čest.

Nemohl by Nikolaita říci, že uctívá stát, když zachovává tato občanská nařízení?

Najdeme si 1 Tm 2,1.2.3. Je to další text apoštola Pavla, který tito raní křesťané mohli citovat.

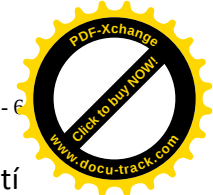
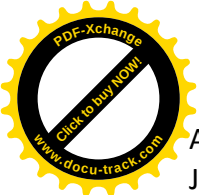
- 1 Na prvním místě žádám, aby se konaly prosby, modlitby, přímly, díkyvdání za všechny lidi,
- 2 za vládce a za všechny, kteří mají v rukou moc, abychom mohli žít tichým a klidným životem v opravdové zbožnosti a vážnosti.
- 3 To je dobré a vítané u našeho Spasitele Boha, který chce,

Měli bychom se tedy modlit za vládce, respektovat je, poslouchat a ctít. 1 K 8-10 jasně říká, že účast na pohanských bohoslužbách není hlavním problémem.

Je třeba si však uvědomit, že Pavlova situace byla jiná. V minulé kapitole jsme si říkali, že u různých případů se musí brát v úvahu různé okolnosti. Nikdo jistě nechce říci, že by Pavel někdy souhlasil s kultickou prostitutí. Tento text, když jej před 40 lety apoštol Pavel psal, byl odpovědí některým křesťanům, kteří se ptali, jaký to má smysl ztratit veškeré ekonomické, politické a společenské příležitosti kvůli některým malým a příležitostným činům. Tito lidé měli mnoho přívrženců. Takovým způsobem byla církev v Malé Asii rozdělena půl na půl.

V této situaci přichází kniha Zjevení. Janova odpověď v této záležitosti byla: nedělat žádný kompromis. Modly jsou hluché, avšak za těmito modlami je satan. Pokud někdo uctívá modly, ztrácí místo v nebi. Každý má tedy na vybranou. Buď může ztratit své místo nyní nebo později. Jan v knize Zjevení říká, že pokud je nutné, aby se ve špatných společenských praktikách zachovala čistá křesťanská víra, měli by se křesťané stáhnout ze společenského, ekonomického a politického života společnosti. Jan dává laťku vysoko. Dává ji výše než Pavel, který to neviděl jako nutné. Stalo se to však nutným, neboť se změnily okolnosti.

Co udělal Jan, aby je přesvědčil? Kniha Zjevení utváří to, co bychom mohli nazvat „symbolickým vesmírem“. V knize Zjevení Jan hovoří o říši, která převyšuje římskou říši. Realita, ve které žijeme, není vše, co existuje. Tato lidská říše, peníze, moc a příležitosti nejsou to nejdůležitější. Jan chtěl, aby křesťané v Malé Asii získali vyšší perspektivu. Jsou svým způsobem králové a kněží. Mají také velkou důstojnost, politickou a náboženskou autoritu, která převyšuje autoritu římské říše.

A nejen to. Hlavní zprávou je, že Ježíš brzy přijde. Každý by měl být na správné straně, až Ježíš přijde. Jan jde v popisu ještě dále a říká, že situace, které musí křesťané čelit, je součástí Božího plánu. Jejich bezmocnost a chudoba nebude trvat navždy. Jednoho dne jim bude dána moc a bohatství. Křesťané dostali v knize Zjevení důležité informace, které je ubezpečily v tom, že nemusí dělat kompromisy se společnostmi. Kniha Zjevení jasně říká, že strana, na které křesťané jsou, je mocnější než Řím a že říci ne Římu znamená říci ano Bohu. Říci ano Římu a ne Bohu znamená to, že by se stali předmětem Božího soudu. Ano, Řím může hrozit pronásledováním, může hrozit ukončením života, může hrozit ztrátou společenského postavení a pozemského majetku. Bůh je však daleko mocnější než Řím.

Kdybychom byli v podobné situaci, čemu bychom se chtěli vystavit, zlobě Říma nebo Božímu hněvu? Kniha Zjevení varuje křesťany v Malé Asii před kompromisy. Je jasné, že kniha Zjevení měla mocné poselství pro místo a dobu svého vzniku. Měla obrovský vliv na křesťanskou církev a způsobila mnohé diskuse. Otázkou však je, co s knihou Zjevení učiníme dnes. Jak ji budeme dnes aplikovat? Je kniha Zjevení pouze starobylá kniha, která promluvila ve své době nebo také mocně mluví i k nám v naší době a v našem prostředí?

Tradičně existují čtyři školy pro interpretaci knihy Zjevení, které se snaží učinit její poselství aktuální pro dnešek: preteristická, futuristická, historická a idealistická. Budeme se každou krátce zabývat.

1. Preteristická interpretace

Preteristická interpretace knihy Zjevení uvádí, že kniha Zjevení byla určena výhradně pro Janovu dobu, nepopisuje budoucnost a nemá prorocký pohled. Je to pouze Janovo poselství církvím. Jak jsme si uvedli v této přednášce, kniha Zjevení měla zcela určitě obrovský dopad na tehdejší církev. Má však skutečně poselství pouze pro tehdejší dobu a místo?

2. Futuristická interpretace

Uvádí, že kniha Zjevení byla napsána téměř výlučně pro závěrečnou dobu krize a že její význam je především pro závěrečnou generaci lidských dějin. Problém však je, která generace je ta závěrečná. Jak ji poznáme?

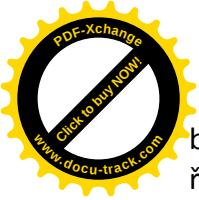
3. Historická interpretace

Uvádí, že kniha Zjevení uvádí historii křesťanské éry od doby Jana po 2. příchod Ježíše Krista. Jejím základem je převážně kniha Daniel, ve které se nachází podobné výjevy. Problém této interpretace spočívá v otázce, jaký význam má kniha Zjevení pro naši dobu. Pokud se kniha Zjevení zabývá pouze určitým historickým údobím, co nám potom říká dnes kromě toho, že jsme součástí sledu událostí? Historická interpretace byla častokrát velmi strohá a zanechala lidi hladové po hlubším významu knihy.

4. Idealistická interpretace

Tato interpretace uvádí, že kniha Zjevení není historická, futuristická a netvoří ani přímé poselství Jana církvím tehdejší doby, ale že tato kniha obsahuje nadčasovou pravdu v symbolické formě, neboť v knize Zjevení jsou principy platné v každé době a v každém místě. Samozřejmě, že je to pravda, ale problém idealistického přístupu ke knize Zjevení je v tom, že ignoruje jasné odkazy v samotné knize, které ukazují na to, že v pozadí je více než idealistický přístup.

Jak se máme vyznat v těchto různých školách interpretace? Je zřejmé, že futuristická a historická interpretace jsou platné pouze tehdy, pokud je tato kniha skutečně inspirovaná. Pokud by Jan nedostával jasná poselství od Boha, jistě by nemohl popsat detailně

budoucnost, jak říkají zastánci historické interpretace, ani poslední dny lidské historie, jak říkají zastánci futuristické interpretace. Pokud nevěříme, že je Bible inspirované slovo, nemůžeme zastávat tyto dvě pozice. Pokud však věříme v inspiraci, potom všechny čtyři interpretační školy mají určitou opodstatněnost. Samozřejmě, že kniha Zjevení přinesla mocné poselství svým původním posluchačům. Kniha také zcela jistě popisuje důležité události, které dodnes leží v budoucnosti, jako je 2. příchod Ježíše Krista a další události. Závěrečné události lidské historie budou jistě předcházet druhý příchod. Takže v knize Zjevení je samozřejmě mnoho událostí, které se odehrají v budoucnosti.

Kniha Zjevení popisuje budoucnost z Janovy perspektivy, což zahrnuje celou křesťanskou éru. Jan psal na jejím počátku a kniha Zjevení popisuje její vývoj až do konci. Takže historický přístup podává důležité informace. Kniha Zjevení také obsahuje mnoho témat, která jsou platná v každé době. Říká, že kdokoli má uši, má naslouchat, co Duch praví církvím.

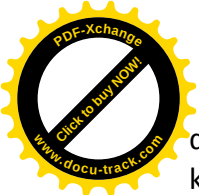
Já nebudu zastávat žádnou jednotlivou výkladovou školu. Někdy se učenci rozhodli již na začátku pro jednu výkladovou školu a snažili se najít v knize Zjevení názory, které by podporovaly jejich rozhodnutí. Domnívám se, že to není správný přístup. Je daleko lepší procházet knihou pasáž za pasáží a ptát se, jaký nejlepší výklad je pro tento text. Vybízí tento určitý text k idealistickému přístupu, nebo préteristickému přístupu nebo je to poselství zejména k církvím v Janově době? Nebo mluví tato pasáž pouze o době konce nebo o událostech, které se v lidské historii opakují? Jak to víme? Když budeme procházet knihou Zjevení, budeme usilovat o citlivý přístup k danému textu. V minulé kapitole jsem se zmínil o přístup antiochejské školy. My ale necháme vládnout text nad tím, co v něm budeme vidět. Chceme nechat knihu Zjevení, aby nám sama řekla, jak ji máme rozumět.

Závěrem bych chtěl položit otázku. Nabízí pro nás Janův konflikt s Nikolaity nějaké ponaučení? Jistě jsme si povšimli, že naše společnost je velice podobná společnosti Janovy doby. V naší společnosti se výlučnost příliš necení. V ní lidé, kteří chtějí zastávat pravdu nebo že patří k pravé církvi nejsou příliš uznáváni.

Dnes se razí filozofie, že každý má částečnou pravdu a nikdo nemá plnou pravdu. Do určité míry tento princip můžeme akceptovat. My všichni se máme ještě mnohému co učit a všichni můžeme mít částečnou pravdu. Žijeme tedy v době, kdy je přirozené být inkluzivní. Je to doba, ve které se ve většině církví hroutí určité standardy a principy. Lidé ztrácejí vědomí jistoty. Mnozí lidé rozpoznali, že by se křesťané měli více angažovat v dění tohoto světa, neboť křesťané by měli mít daleko větší vliv na společnost, než mají. Exklusivismus a triumfalismus jako téma, které hlásá, že je nějaká církev lepší než jiná do tohoto přístupu v sekulárním světě nezapadá.

Když se díváme do Bible, tak nacházíme Ježíše Krista a apoštola Pavla jako příklady inkluzivního přístupu. Oni zasáhli části společnosti, ke které by žádná náboženská osobnost nemluvila. Oni pokřtili pohany a prostitutky a další lidi, kteří se pro své hříchy stali vyvrženci tehdejší společnosti. Skrze odpuštění, evangelium a křesťanské poselství Ježíš a Pavel mohli tyto skupiny zasáhnout. Nikolaité tedy měli pravdu v tom, že pokud chceme zasáhnout společnost, musíme učinit určité kroky, abychom se s ní sžili.

Avšak Jan nás varuje, že existují hranice tohoto začlenění. Ačkoliv nás Pavel vybízí, abychom byli vším všem v 1 K 9,19-23, nesmíme myslet, říkat a dělat věci, kterými bychom přistoupili na kompromis ve své věrnosti Bohu. Ačkoliv chceme zasáhnout lidi a chceme být ke společnosti otevření, jsou v životě křesťana události a okamžiky, kdy jediná správná odpověď je NE. Jan chce, abychom věděli, že se v těchto situacích nemáme za žádných okolností

dopouštět kompromisů, dokonce ani tehdy, kdyby byl v sázce náš život. Když použiji výrok knihy Kazatel: „Je čas začlenit se a čas vyčlenit se.“ Janovo poselství v knize Zjevení je to, že čas, ve kterém žije sedm křesťanských sborů, je časem říci NE.

7. Základní exegeze knihy Zjevení

O knize Zjevení se můžeme naučit mnoho věcí již z prvních čtyř veršů.

- 1 Zjevení, které Bůh dal Ježíši Kristu, aby ukázal svým služebníkům, co se má brzo stát; naznačil to prostřednictvím anděla svému služebníkovi Janovi.
- 2 Ten dosvědčil Boží slovo a svědectví Ježíše Krista, vše, co viděl.
- 3 Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví, a blaze těm, kdo slyší a zachovávají, co je tu napsáno, neboť čas je blízko.
- 4 Jan sedmi církvím v Asii: Milost vám a pokoj od toho, který jest a který byl a který přichází, i od sedmi duchů před jeho trůnem.

Tyto verše nám říkají, jak samotný Jan chtěl, abychom dělali exegezi knihy. Exegeze je snaha porozumět tomu, co chtěl autor říci, když text psal. Exegeze nás vede k tomu, abychom se něčemu naučili přímo z textu, tedy aby text samotný usměrňoval to, co v něm máme vidět.

Co nám tyto verše říkají o správné exegezi knihy Zjevení? Ze Zj 1,1 vyplývá, že je to křesťanská kniha, jinými slovy, je to kniha napsaná z perspektivy Ježíše Krista. Je to zjevení Ježíše Krista. V Knize Zjevení bychom neměli najít materiál, který je křesťanství zcela cizí. Když jsme mluvili o základních exegetických pravidlech, tak jsme se zmínili o skutečnosti, že když přistupujeme k textu, musíme k němu přistupovat s ohledem na širší kontext. V knize Zjevení nenajdeme podivné detaily, které zcela odporují tomu, co popisují ostatní knihy Bible. Kniha Zjevení je v souladu s NZ teologií, i když používá značně odlišný jazyk. Např. ve Zj 9,2-6 je velice podivný popis kobylek a stírů sužující lidi po 9 měsíců. Když však porovnáme Zj 9 s L 10, zjistíme, že poselství Zj 9 je stejné jako v L 10. Je to poselství o tom, že Bůh pečuje o svůj lid uprostřed démonické rány. Takže i když je někdy jazyk zcela jiný než ve zbytku NZ, teologie knihy Zjevení je v harmonii s teologií NZ. Je to zjevení Ježíše Krista, ne zjevení prapodivných detailů dějin.

Další věc, kterou se můžeme naučit z těchto veršů, je to, že jsou Božím zjevením. Kniha Zjevení je výsledkem úsilí lidského autora, ale i výsledkem Božího záměru. Je to Bůh, kdo dává vidění a kdo ustanovuje symboly této knihy. Kniha Zjevení obsahuje slova pocházející od Boha.

Třetím ponaučením z tohoto textu je to, že kniha Zjevení je zasazena do prostředí Malé Asie. Záměrem knihy bylo, aby ji rozuměli tehdejší posluchači.

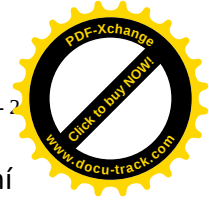
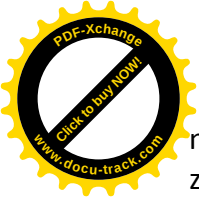
- 3 Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví, a blaze těm, kdo slyší a zachovávají, co je tu napsáno, neboť čas je blízko.

Text říká, že jsou požehnání ti, kdo slyší slova a berou si je k srdci. Záměrem knihy Zjevení je, aby ji lidé pochopili. Je to jiné, než v knize Daniel. V ní je častokrát napsáno, že Daniel neporozuměl, jsou v ní obsaženy věci, které jsou zapečetěny, např. Da 8,27

- 27 Já Daniel jsem zůstal bez sebe a byl jsem těžce nemocen po řadu dní. Pak jsem vstal a konal své povolání u krále. Žasl jsem nad tím viděním, ale nikdo to nechápal.

Některým aspektům knihy Daniel nerozuměl ani autor, ani posluchači. Povšimněme si Da 12,4: A ty, Danieli, udržuj ta slova v tajnosti a zapečeť tuto knihu až do doby konce. Mnozí budou zmateně pobíhat, ale poznání se rozmnoží."

Některé věci tedy byly zapečetěny pro pozdější dobu. Tak tomu však není v knize Zjevení. Místo toho kniha Zjevení uvádí, že je požehnaný ten, kdo čte slova tohoto proroctví a požehnaní jsou ti, kdo jej slyší a berou si k srdci, co slyší, neboť čas je blízko. V řečtině má slovo slyšet dva významy: někdo může slyšet bez porozumění nebo někdo může slyšet s porozuměním. Stejně slovo má jiný význam, který se rozlišuje podle kontextu, ve kterém se

nachází. Toto slovo je v akuzativu a to znamená, že není pochyb o tom, že tato kniha byla zamýšlena tak, aby byla předčítána. Není to kniha, která je zapečetěna pro budoucnost. Není to kniha, která má svého autora, ale je to kniha, které měli lidé naslouchat a snažit se ji pochopit. Bůh se setkal s Janem v situaci, ve které se nacházel. V procesu psaní knihy použil symboly tehdejšího života. Kniha je včleněna do prostředí Malé Asie a dává smysl v prostředí Malé Asie 1. stol. po Kr.

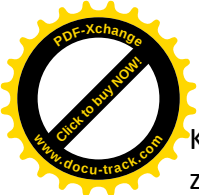
Uvedu některé příklady symbolů tehdejšího života. Na konci Zj 1 se mluví o Ježíši Kristu a jeho slávě. Ježíš je ten, kdo drží klíče od pekla a smrti, on je počátek a konec, první a poslední, on posílá své anděly, aby vedly Jana apod. Je zajímavé, že ve starověku existovala bohyně Hekaté, která měla mnoho podobných charakteristik. Tato bohyně byla velice populární v jihozápadní části Malé Asie v době, kdy byla psána kniha Zjevení. Byla známa jako paní vesmíru. Byla líčena jako ta, kdo má klíče od nebe a pekla.

O vesmíru se přemýšlelo jako o budově, která měla tři poschodí. Nebe bylo nahoře, peklo dole a mezi tím byla země, na které bydlí lidé. Bohyně Hekaté byla považována za tu, která má klíče k branám nebe a pekla. Mohla cestovat tam a zpět mezi nebem a peklím a zanechávat na zemi zprávy, co se děje v nebi a také podávat v nebi zprávy o tom, co se děje na zemi. Byla nazývána počátek a konec a používala anděly, aby zprostředkovali její zprávy. Jistě můžete vidět paralely mezi Hekatou a Ježíšem. Když Jan psal knihu Zjevení (pod Boží inspirací), napsal ji v termínech, kterým mohli lidé v tehdejší době a prostředí rozumět.

Je také známo, že ve starověku se lidé hodně zabývali proroctvími. Proroky neměli pouze židé a křesťané, bylo mnoho dalších typů proroků, např. věštkyně v Delfách, kterou lidé vyhledávali kvůli informacím o své budoucnosti a o věcech, které se jim v životě přihodí. V Zj 1,17 Ježíš povolává Jana jako proroka, pokládá své ruce na Janova ramena a říká: Neboj se, vše bude v pořádku. Ve starobylém světě je toto známo jako věštba ujištění a byla běžná v povolávání pohanských proroků stejně tak jako křesťanských proroků. Existoval určitý vzor, ve kterém povolávající bůh řekl: „neboj se“, a potom dodal důvod, proč by se prorok neměl strachovat. Zde ve Zjevení říká: Neboj se, já jsem ten, který byl mrtvý a jsem ten, kdo má klíče od nebes a pekla. Takže v knize Zjevení se vyskytují vzory a obrazy, které se odehrávaly ve skutečném prostředí Malé Asie. Kniha Zjevení není od okolního světa izolována, ale používá jazyk oné doby a místa.

Mohli bychom však položit otázku, proč by inspirovaný pisatel musel používat pohanské formy. Domnívám se, že ze dvou důvodů: Zaprvé, pohanské formy byly používány ke komunikaci. Pokud chtěl autor komunikovat s lidmi, kteří žili v pohanské kultuře, potom chtěl použít termíny, které dávaly těmto lidem smysl. Druhým důvodem jejich používání byl boj s pohanskou teologií. Pokud chce někdo odporovat určitým idejím, které se šíří, musí používat slova, která tyto ideje vyjadřují. Takže v knize Zjevení Jan komunikuje se starobylým světem tak, že kritizuje jeho náboženství a současně předává poselství a víru, kterou mu světil Bůh. Takže je patrné, že Jan psal církvím v Malé Asii v jejich době a místě.

Čtvrtý bod, který vyplývá z úvodních veršů Zjevení je ten, že kniha Zjevení používá slabou řeckou gramatiku. O tomto bodu jsem již zmínil dříve. Verš 4 říká, že poselství přichází od toho, který byl, je a který přichází. To je hezký překlad, ale ve skutečnosti neodráží gramatiku originálu. Původně text udává: Pozdravy od toho existujícího a on byl a toho přicházejícího. Není to správné vyjádření ani v češtině a nebylo to zajisté dobré ani v původní řečtině. Toto je pouze příklad špatné gramatiky.

Každý, kdo umí řecky a začte se do Zjevení se u tohoto verše zastavil, protože je to řečeno zvláštním způsobem. Položí si otázku, jestli je pisatel nevzdělaný nebo překládá do řečtiny z jiného jazyka jako např. z hebrejštiny nebo tím vyjadřuje nějaký protest proti řeckému jazyku a řecké kultuře, a nebo se jedná o jazyk nebes. Kdo ví, co se zde skrývá. Už jsme o tomto problému hovořili v předchozí kapitole. Učenci tento problém vysvětlují různě.

Pravděpodobně nejlepší vysvětlení je, že Jan nebyl Řek a na Patmu neměl žádné literární asistenty, kteří by mu mohli pomoci s úpravou jazyka. Častokrát se v knize Zjevení zdá, že je napsána dětskou řečí, jako kdyby se dítě učilo řečtině.

Vidíme tedy, že Bůh si použil člověka, který nebyl expert na tehdy používaný jazyk, ale Bůh jej přesto mohl použít, aby přinesl mocné poselství a předal tehdejším lidem informace od Boha.

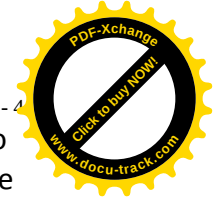
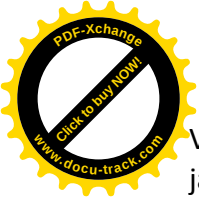
Když budeme zkoumat knihu Zjevení dále tak zjistíme, že si musíme při exegezi a hledání autora původního záměru. Autor používá apokalyptický jazyk, který častokrát používá velice zvláštní symboly. Např. zvířata, která by se v přírodě jistě nenašla, různé symboly a koncepty, které jsou cizí běžnému životu, např. šelma se sedmi hlavami a deseti rohy, s různými jmény, která jsou na nich napsána a s nohama jako medvěd a tělem jako levhart, lví tlamou apod. Takováto zvířata nikde neexistují, avšak ve světě Zjevení je mnoho podobných obrazů.

Naštěstí při studiu starobylého světa zjistíme, že takovýto styl jazyka není příznačný pouze pro knihu Zjevení. Ve skutečnosti je to často používaný styl tehdejší doby. Existuje např. židovská kniha s názvem První Henoch, která mluví o sedmi archandělech včetně Gabriela a Mikaela. Stejně tak je v knize Zjevení zmínka o sedmi archandělech. Tato židovská kniha uvádí 12 nebeských bran, kniha Zjevení tři nebeské brány na každé světové straně.

V jiné knize s názvem Sofoniášova apokalypsa, což je pravděpodobně židovská kniha 1. stol., je následující popis, který je velice podobný s knihou Zjevení: „Potom jsem povstal a stál. A viděl jsem velkého anděla, který stál přede mnou. Jeho tvář zářila jako vycházející slunce a zrcadlila slávu. Jeho tvář byla taková, neboť je v jeho slávě dokonalá. A byl opásán, jako kdyby byl kolem jeho boku zlatý pás. Jeho chodidla byla jako bronz, který se taví v ohni. Když jsem jej viděl, jásal jsem, neboť jsem si myslel, že mě navštívil Hospodin Všemohoucí. Padl jsem na tvář a uctíval jsem ho. On mi však řekl. Postav se a neuctívej mě. Nejsem Bůh Všemohoucí, ale velký anděl Aramiel, který je nad abysmem a hádesem, kde jsou všechny duše uvězněny od konce potopy, která přišla na svět až po dnešní den.“

Nepřipomíná nám tento text něco? Je v něm mnoho elementů, které se nacházejí ve Zjevení. Apokalyptika byl styl psaní ve starobylém světě. Byl to styl, který tehdejším lidem přinášel jasná poselství. Takže ačkoliv je jazyk Zjevení častokrát podivný, čtenáři 1.stol. znali kontext, ve kterém jej mohli interpretovat.

Další bod, který nám vyvstane při čtení Zjevení na mysl, je význam SZ. Budu citovat komentátora Zjevení Miligena: „Kniha Zjevení je zcela zakořeněna ve vzpomínkách, událostech, myšlenkách a jazyku církví minulosti. Je to v takové míře, že existují pochybnosti, jestli snad vůbec ve Zjevení existuje nějaká osoba, která by nebyla převzata ze SZ nebo jediná celá věta, která by nevznikla z materiálu převzatého ze SZ. “Téměř 2000 slov, konceptů a myšlenek ve Zjevení se nějakou měrou dotýká a staví na SZ. SZ se stává „klíčem ke kódu“. Pokud neznáme SZ, nemůžeme porozumět Zjevení.

Vzpomínáte si na naše krátké zastavení u Zj 13 v poslední kapitole? Tam jsme si povšimli, do jaké míry je kniha Zjevení založena na SZ. Se SZ je však v knize Zjevení jeden problém a to, že SZ není nikdy v knize Zjevení citován, existují pouze náznaky s náznakem tady a jiným náznakem tam, určitými slovy a určitými frázemi. Z tohoto důvodu musíme pozorně zkoumat, jak se dívat na SZ v knize Zjevení. Musíme najít místa, ve kterých Jan skutečně naráží na SZ bez toho, aby tyto náznaky vytvářel. Při rozvoji exegetické metody ve Zjevení musíme velmi pozorně dbát na to, jak zjistíme náznaky. Budeme se tímto zabývat v budoucích kapitolách.

Další věcí, které si lze povšimnout v knize Zjevení, je to, že její struktura se opakuje. Píše se o sedmi církvích, sedmi pečetích, sedmi polnicích, sedmi nádobách. Když porovnáme polnice s nádobami, zjistíme, že se mezi nimi vyskytují významné paralely. Např. polnice i nádoby mají vliv na stejné části země. Pokud se podíváte na začátek a konec knihy Zjevení, zjistíte, že mezi nimi existují promyšlené paralely. Uvidíme ještě více paralel, až se budeme zabývat strukturou knihy.

Další věc, která dělá na posluchače velký dojem, je kontext uctívání. Kniha Zjevení se vážně zabývá uctíváním, které tvoří ústřední téma celé knihy, např. Zj 5,8-14.

8 A když tu knihu uchopil, čtyři bytosti a čtyřicet starců padlo na kolena před Beránkem; každý měl loutnu a zlatou nádobu naplněnou vůní kadidla, což jsou modlitby Božího lidu.

9 A zpívali novou píseň: "Jsi hoden přijmout tu knihu a rozlomit její pečeti, protože jsi byl obětován, svou krví jsi Bohu vykoupil lidi ze všech kmenů, jazyků, národů a ras

10 a učinil je královským kněžstvem našeho Boha; a ujmou se vlády nad zemí."

11 A viděl jsem, jak kolem trůnu a těch bytostí i starců stojí množství andělů - bylo jich na tisíce a na statisíce;

12 slyšel jsem je mocným hlasem volat: "Hoden jest Beránek, ten obětovaný, přijmout moc, bohatství, moudrost, sílu, poctu, slávu i dobrořečení."

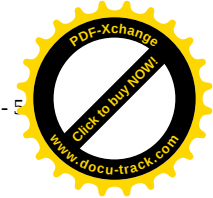
13 A všechno stvoření na nebi, na zemi, pod zemí i v moři, všechno, co v nich jest, slyšel jsem volat: "Tomu, jenž sedí na trůnu, i Beránkovi dobrořečení, čest, sláva i moc na věky věků!"

14 A ty čtyři bytosti řekly: "Amen"; starci padli na kolena a klaněli se.

Toto je nádherná pasáž o uctívání v nebesích. Kniha Zjevení je plná chvalozpěvů, plná obrazů svatyně, plná scén uctívání.

Co tedy udělat s tím, co jsme zjistili? Všechny zjištění nám pomáhají porozumět tomu, jak provádět exegezi knihy a jak porozumět původnímu záměru pisatele. Můžeme z toho vyvodit nějaké praktické kroky? Domnívám se, že prvním důležitým krokem v knize Zjevení je základní exegeze knihy, tedy exegeze textu, abychom co nejvíce porozuměli tomu, co autor zamýšlel, když ji psal. Jak to však učiníme? Navrhují následující strategii.

Když se budeme zabývat nějakou pasáží v knize Zjevení, tak se budeme dívat na klíčová slova v této pasáži. Když budete číst text, tak se ptejte, jaká jsou rozhodující slova, kterým máme porozumět a jaká slova určují význam tohoto textu. Pokud si nevytvořím definici tohoto slova, ovlivní to moje porozumění textu? Vezmeme si hlavní slova v textu a ptáme se, jaký je hlavní koncept, na který autor poukazuje v těchto klíčových slovech. Potom si můžeme vzít na pomoc slovníky nebo lexikony a najít jejich význam. Takovýmto způsobem můžeme objevit význam, jaký mělo slovo ve svém původním kontextu v 1. stol. Pomoci nám mohou také konkordance. Můžeme si najít použití klíčových slov na jiných místech Bible. Možná existuje stále používání termínu a my se můžeme dozvědět význam tohoto slova v kontextu, stejně tak, jak se učíme slovům v kontextu každodenního života. Čtení Bible je způsob, jakým se učíme rozumět biblickému jazyku, biblickým slovům v jejich kontextu. Uvedu příklad. Přímo v prvním verši Zjevení je zajímavý výrok:

1 Zjevení, které Bůh dal Ježíši Kristu, aby ukázal svým služebníkům, co se má brzo stát; naznačil to prostřednictvím anděla svému služebníkovi Janovi.

Překlad nám nepomůže u jednoho slova, které je skryté „dále v textu“. V originále je řečeno: „Zjevení Ježíše Krista, které mu Bůh dal, aby ukázal svým služebníkům, co se musí brzo stát.“ Potom je použito slovo „dát najevo, naznačit“. Naznačil to a dal je prostřednictvím svého anděla Janovi. Když se podíváme na řecké slovo „dát najevo, naznačit“ na jiných místech NZ, zjistíme, že má specifický význam. Další místa jsou Sk 11,28, J 12,33, J 18,32, J 21,19. Při čtení těchto veršů nám bude zřejmé, že toto slovo má v originále stálý význam. Znamená záhadné, tajemné úsloví nebo čin, které ukazuje na budoucí událost. Je to skryté, záhadné rčení nebo čin, které ukazuje na budoucí událost. Říká nám to, že Zjevení je kniha s významem, je to kniha plná skrytých, záhadných vyjádření a skrytých, záhadných činů, které ukazují na budoucí události od doby Jana.

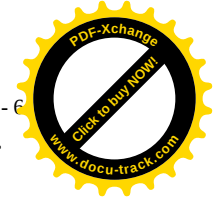
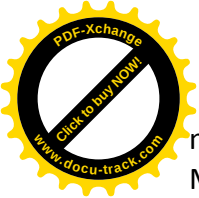
V tomto jediném slově autor do určité míry definoval smysl celé knihy a to, co chce dělat. V knize Zjevení je důležité pravidlo to, že ji nemůžeme vzít doslova; je ve své podstatě obrazná, figurativní. Je tedy velice podstatné vidět a uvědomit si toto klíčové slovo hned na začátku. Některé překlady zcela potlačily původní význam tím, že mu dala úplně jiný význam. Zde se ukazuje na nutnost používat více překladů. Je dobré také používat interlineární překlad a vyhledat si originální řecké slovo, které je v pozadí překladu.

Toto je velice důležitý koncept v knize Zjevení, neboť mnozí lidé hlásají princip doslovného výkladu Bible, dokud není jasné, že se jedná o symboliku. Tento princip je samozřejmě správný. Všeobecně bychom měli vzít Bibli tak, jak je napsána, tedy doslovně, dokud si nejsme jisti, že se jedná o symboliku. V knize Zjevení však platí přesný opak. Zjevení je kniha, která naznačuje. Je to kniha, která se v mnohých případech nemůže vzít doslova, ale musí se vykládat symbolicky, figurativně, tak, že ukazuje na daleko hlubší význam, který leží pod povrchem textu. Takže první krok v exegezi je najít klíčová slova v pasáži, definovat je a získat jejich význam.

Druhým krokem je to, co učenci nazývají syntax, tedy to, jak slova ovlivňují význam dalších slov. Když se sejdou dvě slova dohromady, tak se někdy může změnit význam obou slov. Uvedu příklad: Zjevení Ježíše. V tomto výroku je určitá dynamika. Je to zjevení, které pochází od Ježíše nebo je to zjevení o Ježíši? Toto je syntaktická otázka. Takovéto otázky je nutné si při studiu Zjevení pokládat. Když je dáno několik slov dohromady a tvoří frázi nebo větu, jak vztahy mezi těmito slovy ovlivňují význam textu? Např. svědectví Ježíšovo. Je to svědectví, které dává Ježíš nebo je to svědectví, které někdo jiný dává o Ježíšovi. Mnohokrát nás takovéto otázky ani nenapadnou, a přesto leží za takovýmito jednoduchými otázkami poklady pravého významu. Takže když identifikujeme klíčová slova, potom si všimeme, v jakém vzájemném vztahu jsou, a pokládejme otázky ohledně významu tohoto vztahu. V textu je častokrát naprosto jasné, jaký vztah tato slova k sobě navzájem mají. Svědectví Ježíše je zcela jistě od Ježíše a ne něco o Ježíši. Toto můžeme vyčíst z textu. Mnohokrát to však ani z textu není jasné, jakým způsobem by text měl být čten. Možná tento význam nechává otevřený i samotný autor, aby čtenář šel oběma cestami.

Třetím krokem v exegezi je gramatika, tedy jak skupiny slov tvoří vztah ve větách a odstavcích. Jedná se o mikrostrukturu, kdy zkoušíme vidět v textu malé podněty či narážky, které nám říkají, že autor rozvíjí důležité body v odstavci. Gramatika může být pro mnoho lidí obtížná, ale všichni se ji můžeme učit a růst v jejím poznání.

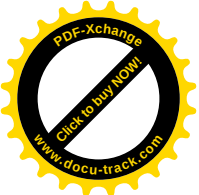
Pro mnohé bude však nejobtížnější porozumět pozadí knihy, prostředí v Malé Asii, symboly všedního života, které se tam používají, např. kult Hekaty, apokalyptický jazyk atd. Pro

mnohé studenty toto může být obtížné, když nebyli vyučeni životem a světem 1. stol. po Kr. Můžeme se tomu však naučit, když používáme encyklopedie, kde můžeme zjistit např. informace o římské říši a starobylé Přední Asii. Biblické slovníky nám častokrát podávají informace o pozadí textů. Mohou nám pomoci i kritické komentáře, tedy komentáře, které se specializují na původní kontext a prostředí. Tyto komentáře nám mohou dát informace, že existovala např. bohyně Hekata, kniha 1. Henoch, Sofoniášova apokalypsa atd., které říkají věci, které mají vztah ke Zjevení. Nemůžeme kritické komentáře považovat za hlas od Boha, avšak když je čteme a seznámíme se s jejich informacemi, mohou nám pomoci správně text vyložit.

Proces, který jsem naznačil, je základní. Tento přístup je možné použít na každou biblickou knihu. Pokud chceme porozumět tomu, co se autor snažil říci, potom základní kroky vedou ke klíčovým slovům, vztahům mezi těmito slovy, struktury mezi větami a odstavci a pokládání otázek o pozadí. Všeobecně řečeno, když se zabýváme např. knihou Římanům a přijdeme na to, co chtěl Pavel říci, potom jsme objevili celého Pavla. V knize Zjevení je však jeden problém. V knize Zjevení není obtížné porozumět tomu, co chtěl autor říci. Problém je ten, že i když víme, co chtěl Jan říci, přesto většinou vůbec nevíme, co tím myslel. Např. ve Zj 8,7 je 1. polnice, což je velice zvláštní obraz: Zatroubil první anděl: Nastalo krupobití a na zem začal padat oheň smíšený s krví. Třetina země, třetina stromů a veškerá zeleň byla sežehnuta.

Co chtěl Jan říci? Inu, chtěl říci, že anděl zatroubil na polnici a kroupy a oheň smíšený s krví začal padat na zem a staly se hrozné věci. To je velice jasné. Většinou není těžké porozumět tomu, co chtěl Jan ve Zjevení říci. Problém je ten, že i když víme, co chtěl říci, stále většinou nevíme, co tím myslel. To je problém, se kterým se musíme vyrovnávat. Domnívám se na základě různých charakteristik Zjevení, které jsem zmínil v této kapitole, že pokud chceme porozumět knize Zjevení, musíme mít širší, teologičtější metodu exegeze. Nemůžeme zůstat u metod používaných pro knihu Římanům, ale musíme vytvořit metodu exegeze, která bude vhodná pro knihu Zjevení. To zahrnuje tři další kroky k základní exegezi a o těchto krocích budeme hovořit v dalších pěti kapitolách. Musíme se dopodrobna zabývat strukturou knihy Zjevení a SZ pozadím. Musíme porozumět tomu, jak evangelium přetváří SZ obrazy ve světle toho, co učinil Ježíš Kristus. Tyto další tři kroky se budou zdát snadnými, ale pomohou nám pochopit mnoho složitých věcí. Otevrou nám také obzory, které bychom na první pohled nepředpokládali.

10. Starozákonní pozadí a jeho význam

V dnešní přednášce budeme mluvit o Starém zákonu ve Zjevení. O jeho důležitosti jsme si již říkali. Zmínil jsem se také o citátu Williama MILLIGENA, jednoho z hlavních vykladačů knihy Zjevení před 100 lety. „Kniha Zjevení je zcela zakořeněna ve vzpomínkách, událostech, myšlenkách a jazyku církve minulosti. A to do takové míry, že existují pochybnosti, jestli snad existuje ve Zjevení nějaká osoba, která by nebyla převzata ze Starého zákona nebo jediná celá věta, která by nebyla postavena na materiálu převzatém ze SZ.“

Pan Milligen tedy říká, že pokud přistupujeme ke knize Zjevení bez znalosti Starého zákona, bez toho, abychom měli nějaký smysl a cit pro narážky na SZ, potom této knize neporozumíme, neboť doslova každé slovo, každá fráze nebo myšlenka v knize Zjevení nachází svůj zdroj na nějakém místě SZ.

Abych citoval někoho z dnešních vykladačů, tak Heinrich KRAFT, německý teolog, napsal komentář ke knize Zjevení asi před 30 lety. Řekl: „Obecně můžeme říci, že pokud jsme v apokalyptickém proroctví neidentifikovali starozákonní zdroj, tak jsme nevyložili daný text správně.“

Je tedy velice důležité, abychom se zabývali procesem, kterým objevíme starozákonní pasáže, z kterých vychází text Zjevení. Musíme najít význam těchto pasáží pro výklad Zjevení.

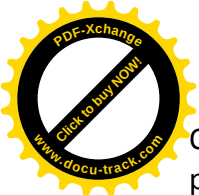
Již dříve jsem se zmínil o tom, že existuje přibližně 2000 různých odkazů na SZ. Může jím být pouhé slovo nebo fráze, někdy jméno města nebo osoby. Těmito prostředky nás kniha Zjevení propojuje se SZ. Nazval bych to tak, že je to klíč k šifře. Mnohokrát nemůžeme porozumět nějakému slovu ve Zjevení nebo dokonce myšlenkovému procesu, dokud nepochopíme jejich SZ pozadí. V knize Zjevení jsou stovky symbolů. Domnívám se, že tak z 80-85% se jejich význam najde ve SZ.

Jak je však použít SZ v NZ spisech? Existují tři hlavní způsoby, kterými NZ pisatelé odráželi SZ a přinášeli jeho materiál.

První metodu můžeme nazvat citace. Citace se vyskytuje tehdy, když osoba cituje SZ text a udává také zdroj. Je to něco podobného jako dnešní poznámky pod čarou. Něco citujeme, a potom uvádíme odkaz, aby každý poznal, odkud jsme jej použili. Takže citace je nejjednodušší poukaz na Starý zákon, protože čtenář i pisatel přesně vědí, co bylo citováno a odkud.

V porovnání s tím existuje ještě citace, u které není uvedeno, odkud pochází, ale z použitých slov jasně pro čtenáře vyplývá původní místo výskytu. Jako příklad z dnešní doby si uveďme třeba několik slov velice známé písně, které když někdo cituje, tak ostatní vědí, odkud slova pocházejí.

Třetí způsob je narážka, zmínka. Narážet na dříve napsanou literaturu neznamena ji citovat s odkazem nebo bez odkazu. Narážka je daleko tajemnější. Může obsahovat jen slovo, frázi nebo myšlenku, aby nám něco došlo v mysli. Narážky jsou samozřejmě daleko problematičtější než citace, neboť někdy může být pro čtenáře velice obtížné domyslet si, na co autor naráží a co chce říci, zejména tehdy, když od napsání uběhlo již 1900 let. Nebyl bych překvapen, kdyby většina původních čtenářů Zjevení pochopila Janovy narážky na SZ ihned.

Oni znali Jana a jeho učení, věděli o jeho znalosti SZ. Bylo pro ně tedy daleko jednodušší pochopit jeho narážky na Starý zákon a jeho pozadí v knize Zjevení. Po 1900 letech, ve společnosti, která neví doslova nic o SZ, mohou být narážky na SZ velice snadno přehlédnuty. Z tohoto důvodu může být poselství knihy snadno překrouceno.

V knize Zjevení jsou dva druhy starozákonních narážek. Kniha Zjevení je mezi NZ knihami mimořádná, neboť nikde necituje SZ ať už přímo nebo nepřímo. Je to škoda, protože kdyby citovala, byl by náš úkol daleko snadnější. Místo toho kniha Zjevení pouze naráží na SZ, dává jen tu a tam malé náznaky a návody.

V knize je jedno místo, které vypadá jako citace, a tím je Zjevení 15, kde se mluví o písni Mojžíšově. Učenci SZ vědí, že píseň Mojžíšova je odkaz na Ex 15, kde je zachycena píseň, kterou Izraelité zpívali u moře. Pokud však porovnáme Zj 15 s Ex 15, tak zjistíme, že píseň Mojžíše se ve Zjevení vůbec necituje. Když skupina lidí ve Zj 15 zpívá píseň Mojžíšovu, nezpívají Ex 15. Místo toho zpívají soubor slov a myšlenek vzatých z jiných osmi či devíti míst SZ. Žádná z nich však nepochází z knihy Exodus. Takže i v tom jednom místě knihy Zjevení, které se zdá jako citace SZ, se o citaci nejedná. Pokud chce čtenář skutečně rozumět tomu, o čem se v knize Zjevení píše, potom si musí dát pečlivou práci s tím, aby prozkoumal SZ pozadí.

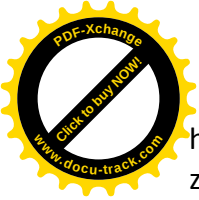
Chtěl bych se s vámi podělit ještě o jednu věc. Při svém studiu knihy Zjevení jsem přišel na to, že nenaráží na SZ pouze jedním způsobem. Existují dva zcela odlišné způsoby, kterými autor knihy Zjevení odkazuje na SZ. První způsob jsem ve své disertační práci nazval přímou narážkou. Druhý způsob jsou ozvěny, odezvy, echa. Jaký je mezi nimi rozdíl? Přímá narážka je tehdy, když nás autor záměrně navádí na určitou SZ pasáž. Je jeho záměrem, abychom rozpoznali toto spojení. Je jeho záměrem, abychom znali kontext tohoto SZ odkazu a abychom vnesli SZ pozadí do čtení Zjevení. Autor používá přímé narážky proto, aby čtenáři, který rozpozná širší SZ pozadí nastínil hlubší význam toho, co chce říci.

Druhý způsob je ozvěna. Ozvěna není vědomý záměr na straně autora. V echu je použit jazyk, který může být založen na SZ, ale není vědomě známo, odkud ta slova přišla. Echo je něco, co je tak nějak ve vzduchu. Je to něco, na co lidé ve společnosti jen tak narazí. Pokud někdo vyrostl v židovské synagoze, může velice snadno používat SZ ozvěny. Pokud někdo neustále slyší citace a poukazy SZ, mluví v jazyku SZ, potom je pro něj přirozené používat vyjádření, která pocházejí ze SZ, ačkoliv si nemusí být přímo vědom, že ta slova pocházejí ze SZ, že SZ byl zdrojem těchto výrazů.

Uvedu příklad, jak funguje ozvěna, echo. Víte, co to je citron? Nejenom ovoce. Mnoho lidí ví, že pokud se řekne slovo citron a nemíní se tím ovoce, potom se tím míní automobil. Jaký automobil? Je to auto, které moc dobré není. Může být nové, a přesto nefunguje dobře. To znamená, že citron je špatné auto. Lidé asi neví, odkud tento termín pochází. V angličtině má toto slovo dlouhou historii. Jeden ze zdrojů původu je kniha Ralfa NATORA, která byla vydána před mnoha lety a která měla na úvodní stránce znázorněný citron se čtyřmi koly. Tato kniha pojednávala o špatných autech. O této knize dnes lidé už neví, vlastně ani nemusí. Traduje se však, co to znamená citron. Pokud by někdo v dnešní době napsal knihu, ve které by mluvil o citronech, tak by čtenáři nemuseli hned vědět, co má na mysli.

Představme si ale situaci, že byla kniha o citronech napsána před mnoha lety a je zapomenuta. Několik generací, které ji znalo, již je také zapomenuto a mezitím uběhlo 2000 let. Někdo však objeví tuto knihu o citronech v zaprášené knihovně. Začne knihu číst a zjistí, že kniha hovoří o citronech. Co si o tom bude čtenář myslet? Určitě si bude myslet, že kniha

Jon Paulien – Zjevení Jana

hovoří o citrusovém ovoci. Čtenář nepostřehne pravý význam toho slova. Aby pochopil, co znamená termín citron, musí dohledat knihu Ralfa Natora. Potom bude rozumět i knize, kterou objevil a kterou čte.

Apoštol Jan často používá ozvěnu starozákonního jazyka. V těchto případech si asi ani nebyl vědom, že používá jazyk SZ. Nepoukazoval v takovýchto případech na specifický text. Avšak význam termínu, který Jan používá, se stále nachází ve Starém zákoně. Pokud chceme porozumět knize Zjevení 1900 let po tom, co psal Jan, musíme studovat SZ a najít význam těchto ozvěn starozákonních pojmů.

Jan tedy používá dva způsoby odkazů na SZ. Prvním je přímá narážka, ve které Jan vědomě čtenáře odkazuje na nějaký SZ text. Druhým je ozvěna, ve které Jan používá ozvěnu jazyka, kterému můžeme porozumět, pokud studujeme SZ. Nepoukazuje však v tomto případě na žádný konkrétní text.

S těmito poznatky se nyní můžeme zabývat procesem, kterým můžeme porozumět SZ pozadí. Začneme přímými narážkami.

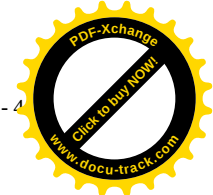
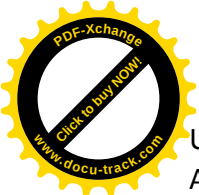
Jak poznáme, že Jan přímo a vědomě čtenáře navádí na starozákonní text? Vždy to nerozpoznáme. Objevit narážku je proces, při kterém musíme použít různé možnosti. Jediný způsob, u kterého si můžeme být naprosto jisti, jaké SZ pozadí má Jan na mysli, je ten, když bychom se jej mohli zeptat. Tak bychom porozuměli jeho myšlence a tomu, co chtěl říci. Tuto možnost však již žel nemáme. Máme pouze možnost zkoumat písemnosti, které Jan sepsal. Co tedy budeme dělat? Znamená to, že knize Zjevení nemůžeme nikdy porozumět, neboť už nemůžeme naplno porozumět Janovu myšlení? Tak to patrně není. Můžeme přijít na přímé narážky. Můžeme si být v každém jednotlivém případě i jisti, že jsme se nemýlili. Co musíme udělat, je sesbírat důkazy, které jsou obsaženy v textu.

Nyní představím metodu a proces, který bychom si měli dobře osvojit. Vyzkoušejme si jej, experimentujme s ním, abychom jej dobře pochopili. Na univerzitě, kde vyučuji, jsem se přesvědčil, že když studentům ukáži tuto metodu a oni ji pochopí, ale nepoužívají, potom to neovlivní způsob, jak budou chápat Zjevení. Pokud však studentům zadám úkol a žádám je, aby „hluboce kopali“ v určitém textu Zjevení, pokud je požádám, aby určili, kde jsou přímé narážky a sesbírali pro toto tvrzení důkazy, potom po 20, 30 nebo 40 hodinách cvičení jednoho dne přijdou s rozzářenou tváří a řeknou, že na to přišli a že to skutečně funguje. Takže pokud se budete trénovat v určování přímých narážek, bude to pro vás postupem času snadnější a jednoho dne se dostanete do bodu, kdy uvidíte v knize Zjevení skoro v každém textu narážku na SZ z Genesis, Exodu, Daniele atd. Kniha Zjevení se pro vás najednou stane úplně jinou knihou, u které budete chápat význam, který jste dříve neviděli.

Co tedy musíte dělat, abyste se to naučili?

1. Doslovné paralely

Uvedme např. Zj 6. Patrně ve vás vznikne dojem, že Zj 6 navazuje na Da 6. V tom případě musíte tyto pasáže vzájemně porovnávat. Vezměte Bibli, označte si např. zvýrazňovačem text, který studujete. Pokud máte k dispozici kopírku, tak si danou pasáž zkopírujte větším písmem, aby se ta slova zvětšila. Potom okopírujte také tu SZ pasáž, kterou porovnáváte. Položte si tyto dvě pasáže vedle sebe. Začněte je číst a porovnávat. Vyznačte si každé objevené klíčové slovo, které se nachází v obou textech. O slovní paralele mluvíme tehdy, když se vyskytují alespoň dvě stejná slova mezi dvěma pasážemi.

Uvedu příklad. V Gn 19 se Abraham přimlouvá za Sodomu. K Abrahamovi přichází andělé, Abraham je hostí. Když odcházejí, tak Abraham zjišťuje, že tito andělé přišli zničit Sodomu. Abraham jej přemlouvá a žádá o ústupky. Nakonec je však Sodoma zničena. Když se jde Abraham dalšího rána podívat, co se stalo, vystoupí na návrší a vidí dým, jak vystupuje ze Sodomy. Je to dým jako z velké pece.

Zj 9,2 tento výraz doslovně používá: „jako dým z velké pece“. To je doslovná paralela. Jsou v ní 3 hlavní slova, která jsou paralelní mezi Gn 19,28 a Zj 9,2 – dým, velký, pec. Znamená to tedy, že Jan přímo narážel na Gn 19 ve Zj 9? Ne nezbytně. Co musíme učinit, je sesbírat důkazy. Slovní paralely jsou pouze jednou částí důkazů v určování přímých narážek. Slovní paralela může být velice silný důkaz. Čím více stejných slov se vyskytuje mezi dvěma pasážemi, tím je potom pravděpodobnější, že jeden autor poukazuje na druhého. Pokud jsou slovní paralely hodně rozsáhlé, např. 15-20 slov po sobě, potom se nejedná o narážku, ale o citaci. U citace máme jistotu, že autor cituje jiného autora, neboť použitý jazyk je stejný.

Takže když porovnáváme texty, tak hledáme slovní paralely se stejnými slovy. Nebudeme zdůrazňovat slova jako „a“, „v“, nebo určitý člen, neboť ty nemají velký význam. Tato slova se vyskytují snad v každém textu. Budeme však hledat klíčová slova, hlavní slova, která jsou stejná mezi dvěma pasážemi, jako např. dým z velké pece. Tato kombinace slov je velmi neobvyklá. Najít ji ve Zj 9 a Gn 19 má tedy velký význam. Při studiu textu si takové slovní paralely určitě poznamenejme.

2. Tématické paralely

V těchto paralelách nejsou nezbytně použity slovní paralely. Mohou být použita různá slova, která však označují stejné téma na dvou místech Bible. Tyto pasáže se zabývají stejným tématem, stejnými myšlenkami. Tématické paralely jsou však samy o sobě slabé, neboť obvyklé je, že pokud má autor na paměti nějakou pasáž, potom bude ozvěnou jazyk stejně tak jako téma. V některých případech však je tématická paralela přímou narážkou. Je to součást důkazů, které sbíráme. Pokud mají dvě pasáže stejné téma a stejný jazyk, potom pravděpodobnost, že jsou tyto dvě pasáže paralelní, je mnohem větší.

Uvedu příklad tématické paralely. V Ez 9,4 je příběh o Jeruzalému, který má být zničen. Ezechiél má vidění o šesti mužích, kteří mají zbraně ničení ve svých rukou a o sedmém, který má písařský kalamář na poznámky. Tento muž jde od místa k místu a dělá znamení na čelech lidí, podle toho, jestli tato osoba sténá nad ohavnostmi dějícími se v zemi. Ten, kdo obdrží znamení na čelo, je ochráněn před soudy šesti mužů, kteří mají ničivé zbraně ve svých rukou. Takže hlavní myšlenka u Ez 9 je znamení, které je umístěno na čele lidí, aby byli ochráněni před Božím soudem. Je zajímavé to, že ve Zj 9,4, což je stejné číslo, které se tím lépe zapamatuje, je také popsáno znamení, které se dává na čelo lidí, kteří slouží Bohu. Toto znamení je ochraňuje proti kobyolkám a štírům, kteří přináší Boží soudy v 5. polnici. V Ez 9 je použito jiné slovo pro znamení, než ve Zjevení. Zjevení používá termínu pečeť, lidé jsou na svých čelech zapečetěni. Ezechiél nepoužívá termín pečeť, ale znamení, písmeno, které je napsáno na čelo těchto lidí. Neexistuje zde tedy slovní paralela.

Jediné slovo, které je stejné, je výraz „čelo“. Jediné slovo však není slovní paralela. K významné slovní paralele jsou zapotřebí alespoň dvě slova. Je zde však tématická paralela, a to velice silná. Myšlenka označení na čele, aby se ochránili lidé proti Božím soudům, je tak silná, významná a zajímavá, že je velice pravděpodobné, že autor Zjevení má na mysli Ez 9. Takovéto závěr nemůžeme učinit pouze na základě tématické paralely, avšak tato paralela je součástí důkazu, že autor má na mysli dřívější popis tématu.

3. Strukturové paralely

V knize Zjevení jsou strukturové paralely ke SZ. V takovéto paralele může být mezi dvěma pasážemi společná celá série myšlenek. Strukturová paralela může pokrývat velké úseky Zjevení, např. v 5. polnici Zj 9,1-11 je strukturová paralela k Jl 2,1-11. V Jl 2,1-11 je zatroubení na polnici, temnota, kobylky, vegetace, koně, vozy, sklíčenost a vůdce. U Jl 2 i ve Zj 9 jsou tato slova použita ve stejném pořadí. Zdá se tedy zcela jasným, že Jl 2 je strukturová paralela ke Zj 9,1-11. Zdá se, že autor Zjevení, když psal Zj 9 měl na mysli Jl 2,1-11, protože sleduje strukturu starozákonního textu.

V knize Zjevení existuje mnoho významných strukturových paralel, např. ve Zj 4 a 5 je silná strukturová paralela k Ez 1. V doktorandské třídě jsem jednou dal za úkol studentům porovnat řecký překlad hebrejského textu Ez 1, který je v Septuagintě, s řeckým textem Zj 4. Požádal jsem je o vyznačení všech paralelních slov. K jejich překvapení zjistili, že nejméně jedna třetina Zj 4 je vzata z Ez 1. Mezi Ez 1 a Zj 4 existuje tedy silný vztah, strukturová paralela.

Další příklady strukturových paralel jsou Da 7 za Zj 13 a Zj 17. Ez 26 a 27 je v pozadí Zj 18, Ez 40-48 za celým příběhem nového Jeruzaléma ve Zj 21 a 22. Během výkladu verš po verši v dalších kapitolách si řekneme ještě o dalších.

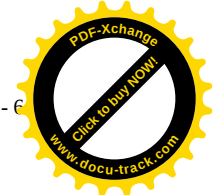
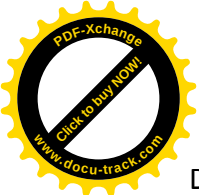
Strukturové paralely nejsou však omezeny pouze na dříve uvedené texty, mohou obsahovat také poukaz na překlenovací myšlenku. Např. polnice ve Zjevení se zdají být jasně založeny na Exodu. Rány polnic a rány Exodu jsou paralelní. V obou případech je voda, která se promění v krev, krupobití a oheň padající z nebe, rána temnoty, rány, ve kterých umírají lidé a zvířata. To nás přivádí k závěru, že polnice jsou založeny na egyptských ranách a ne jednoduše na knize Exodus. Na exodus z Egypta se trvale odkazuje v celém SZ, zejména v Žalmech a prorocích. Polnice jsou založeny jako strukturová paralela na tématu exodu a zejména na ranách, které jsou součástí příběhu o vyjití.

Takže kdekoli se zdá být slovní paralela k starozákonnímu textu ohledně exodu, pokud tvoří paralelu k polnicím, tak existuje vysoká pravděpodobnost, že se jedná o přímou narážku. Strukturové paralely jsou velice silným důkazem pro přímou narážku, neboť se týkají mnohačetných slovních a tématických narážek.

Souhrně řečeno, čím více důkazů můžeme najít, že je nějaká SZ pasáž v pozadí textu Zjevení, tím je pravděpodobnější, že měl autor na mysli tuto pasáž, když psal daný text Zjevení.

Všeobecně se dá říci, že strukturové paralely jsou jisté když obsahují více vodítek, avšak více slov v paralele je také velmi významný důkaz. Pokud existuje slovní paralela o 6, 7 či 8 slovech, které jsou stejné s původním textem, potom se velice pravděpodobně také jedná o přímou narážku.

Dále musíme mít na paměti, že jestliže určité použití slov nebo určitá počet důkazů poukazuje pouze na jeden starozákonní text, potom je velmi pravděpodobné, že tento určitý text skutečně stojí v pozadí textu ve Zjevení. Problém spojený s tématem exodu spočívá v tom, že se toto téma nachází ve SZ tak často, že konkrétní odkaz v knize Zjevení mnohokrát poukazuje na 10 nebo 20 různých starozákonních textů, které všechny říkají něco o exodu a používají jeho jazyk. V takovém případě je velice obtížné určit, jaký text v pozadí měl Jan na mysli. Můžeme se i domnívat, že se spíše jedná o ozvěnu myšlenky. Jan byl s tímto tématem obeznámen natolik, že ani neměl na mysli nějaký určitý odkaz ve SZ.

Domnívám se, že kde existuje v pozadí pouze jeden starozákonní text, kde jsou jasné formální, slovní a strukturní paralely, tam je velká pravděpodobnost, že autor Zjevení měl na mysli určitý text. Naše návrhy by se daly utřídit návrhy na narážky na SZ do pěti kategorií podle pravděpodobnosti: jisté narážky, pravděpodobné narážky, možné narážky, nejisté narážky a žádné narážky. Takže pokud porovnáváme 2 texty, uveďme např. Zj 6 a Da 6, a nenajdeme jediný malý důkaz jako je slovní paralela, tématická paralela, strukturní paralela, potom je závěr jasný, a tím je, že se nejedná o žádnou narážku. Zj 6 nezmiňuje Da 6.

Pokud však srovnáváme např. Zj 4 a Ez 1 a najdeme slovní paralely, tématické paralely, celé strukturální systémy ve Zjevení, které byly vzaty z Ezechiele, potom se jedná o jistou narážku nebo přinejmenším pravděpodobnou narážku. Pokud jsme si jisti nebo pravděpodobně jisti, že autor poukazuje na nějaký starozákonní text, potom je nutné velice pečlivě prozkoumat SZ kontext, abychom našli paralely mezi těmito dvěma pasážemi. Může být něco velice důležitého, co se skrývá v pozadí SZ textu, co autor Zjevení chtěl, abychom měli na mysli. Pokud si však nejsme jisti, pokud se jedná pouze o možnou narážku, jsou tam třeba jenom nějaká společná slova, ale nejsme si jisti tím, jestli jsou významná, potom můžeme tyto texty použít jako podporující důkazy, ale ne jako prvořadě důkazy pro určitý způsob výkladu knihy Zjevení.

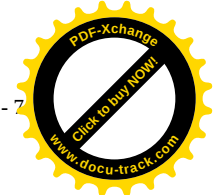
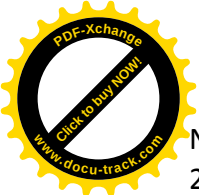
Než opustíme toto téma narážek, tak si řekneme něco o tom, jak najdeme texty, které budeme porovnávat. Všeobecně mohou být dobrým začátkem odkazy vyskytující se pod čarou nebo na okraji v Bibli. Zejména odkazy v řeckém textu jsou vynikající. Takovéto seznamy odkazů na jiné pasáže jsou však v mnohých dobrých studijních Bibliích, jako je např. New American Standard Study Bible. NIV má také odkazy, ale ne tak rozsáhlé jako v NASB.

Můžeme také používat komentáře ke knize Zjevení. Ne však, abychom je četli kvůli výkladu, neboť v počátcích studia různých textů není dobré, aby nás vykladači příliš naváděli jedním nebo jiným směrem. To by nám vtisklo určitý pohled a předsudek. Je dobré si však v takovémto komentáři najít SZ texty, o kterých si vykladač myslí, že jsou k danému textu Zjevení významné. Nepřebírejme jednoduše názory různých komentářů Zjevení, neboť tito vykladači častokrát nezkoumají Bibli kvůli sobě a svému pečlivému a duchovnímu studiu.

Existuje mnoho důkazů, že někteří vykladači jednoduše použijí myšlenky z nějakého dřívějšího výkladu a vyberou z nich to, co si myslí, že dává smysl. My se však musíme stát poctivými a upřímnými studenty a vykladači Bible. Těmi se staneme tehdy, když nebudeme litovat času a budeme do hloubky studovat SZ. Vezměme pasáže, které zmínili tito různí vykladači a porovnávejme je podle pravidel, které jsme si říkali v této a předešlých přednáškách. Hledejme slovní a tématické paralely, které nás povedou k přímým narážkám nebo také ne. Musíme si nad textem učinit svůj vlastní úsudek. Pokud najdeme přímé narážky, dejme jim patřičnou důležitost.

Další způsob, jakým můžeme najít starozákonní zmínky, je použití konkordance. Vezměme klíčová slova nějaké pasáže a vyhledejme si všechny ostatní texty v Bibli, které používají tato klíčová slova. Častokrát narazíme na mnohonásobné verbální paralely, tématické paralely a dokonce strukturní paralely.

Můžeme také používat počítačové programy. Vezměme páry klíčových slov z nějaké pasáže a nechme počítač vyhledat SZ texty, které tyto oba termíny používají v nějakém vztahu. Tam se také skrývá možnost přímých narážek.

Než přejdeme k ozvěnám, podívejme se na jednu narážku, která je velice zajímavá. Text Ex 20,11 je zmíněn v Zj 14,7.

11 V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.

7 Volal mocným hlasem: "Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu; poklekněte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod."

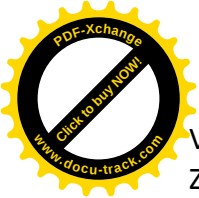
Jistě jsme si povšimli, že existuje mnoho slovních paralel mezi Zj 14,7 a Ex 20,11. Skutečnost, že Bůh učinil nebe, zemi a moře. V obou případech Bůh učinil toto stvoření pohromadě. Slovní paralelu zde tvoří pět hlavních a společných slov. Jedná se zde také o silnou tématickou paralelu o stvoření, která uvádí, že Hospodin učinil. Na samotné slovo Bůh se v obou případech nepoukazuje stejně, ale jedná se o silnou tématickou paralelu se stvořením. Pak také existuje o něco slabší poukaz na důležitost uctívání Hospodina v sobotu, v sedmém dni.

Jedná se zde o silný důkaz, že autor Zjevení měl na mysli 4. přikázání, když psal Zj 14,7. Je tomu ale tak skutečně? Existuje však jeden problém, a tím je Ž 146,6, který je prakticky stejný jako Ex 20,11. Odkazy pod čarou v mnohých Biblích poukází na oba dva texty. Mohl tedy autor Zjevení poukazovat na Ž 146 spíše než na Ex 20? Mojí odpovědí však je ne. Co se týká Zjevení, existuje velký rozdíl mezi Ex 20 a Ž 146. Pokud se podíváme na kontext Zj 14,7 v kapitolách 12-14, tak znovu a znovu objevíme, že Jan hovoří o charakteristice lidu závěrečné doby, kteří zachovávají Boží přikázání. Takže strukturovou paralelu za Zj 12-14 tvoří Boží přikázání. Jsou zde opakované poukazy na první desku zákona. Až se budeme zabývat touto částí Zjevení, tak se na tuto tematiku podíváme detailně. Je však bezesporu, že 10 přikázání tvoří tématickou paralelu za Zj 12-14. Pro tuto silnou strukturovou paralelu, když zde objevíme mnohonásobné slovní paralely a silné strukturové paralely, které poukazují na čtvrté přikázání ve Zj 14:7, se pravděpodobnost, že se jedná o přímou narážku, stává doslova naprosto jistá.

Vidíme tedy, jak to funguje? Hledáme slovní paralely, povšimneme si strukturových paralel, a potom se ptáme, jestli kniha Zjevení na tomto místě a v tomto čase navazuje na nějakou SZ pasáž nebo nějakou SZ myšlenku. Pokud se sejde několik jednotlivých důkazů, potom se jedná o přímou narážku. Žalm 146 nesplňuje podmínky, neboť postrádá silné strukturové paralely. Je to jednoduše jediné místo s obdobným použitím slov, a tak je snadné jej citovat. Takže když dřívější lidé, kteří byli zakotveni ve SZ myšlení o stvoření v kontextu přikázání četli Zj 14,7, rozpoznali v něm přikázání sobotní Ex 20. Povšimnutí si této narážky velice významně ovlivní interpretaci Zj 13 a 14. Ve své knize What the Bible says about the end-time (co říká Bible o době konce) na str.11 se touto tematikou zabývám podrobněji.

Závěrem si řekneme několik slov o ozvěně v textu. Příkladem může být v knize Zjevení koncept vegetace jako symbolu Božího lidu. Tento koncept se ve Zjevení objevuje opakovaně. Není ve Zjevení nezbytně definován, ale nachází se v celém Starém zákoně. Jan navazuje na SZ koncept vegetace jako symbolu Božího lidu a používá jej.

Podobně je tomu s tématem troubení na polnice, což je také ozvěna starozákonních myšlenek. Na polnice se ve SZ trubicí 144 krát. Byly používány při bohoslužbě, v boji, při korunovaci a v mnoha dalších situacích. Až se budeme zabývat texty s polnicemi, tak si danou problematiku vysvětlíme detailněji. Abychom však porozuměli sedmi polnicím v knize Zjevení, je nutné porozumět tomu, jak byly polnice používány ve starobylých dobách a význam, který lidé jejich používání přičítali.

V další kapitole se zaměříme na pravděpodobně nejdůležitější bod, který je klíčem k výkladu Zjevení. Je jasné, že vykladač potřebuje znát dobře SZ pozadí. To však ještě nevysvětluje otázku, jak je SZ materiál v knize použit. Jan je křesťanský pisatel. Když čte SZ, vidí Ježíše Krista jako jeho střed a podstatu. Evangelium přetváří obrazy SZ na křesťanskou teologii. Evangelijní použití SZ a NZ z celkového pohledu činí velký rozdíl ve způsobu, jakým se čte Zjevení. Tímto evangeliem v knize Zjevení se budeme zabývat v dalších dvou kapitolách.

11. Objevování Krista ve SZ – část 1

V této kapitole budeme objevovat, jak jsou symboly SZ proměňovány v NZ. Jsou přeměněny pro to, co Kristus učinil. Jeho pozemský život, jeho smrt a vzkříšení, jeho služba v nebeské svatyni jsou postaveny na SZ pozadí a tématech. Avšak kvůli tomu, co Kristus učinil, jsou tato témata změněna, jsou rozpracována novým a neobyčejným způsobem, aby vytvořila význam, který se nachází v Kristu.

Kniha Zjevení je součástí Nového zákona, proto také navazuje na SZ témata o Kristu. Chtěl bych vás ujistit, že kniha Zjevení je skutečně křesťanskou knihou. Tvrdí to také na svém začátku, že je zjevením Ježíše Krista. Není to zjevení Mojžíše nebo Daniela, je to Zjevení Ježíše Krista. Protože je tomu tak, tak kniha Zjevení sdílí témata, jazyk a teologii jiných knih NZ. Když procházíme knihou Zjevení, tak zjišťujeme, že Ježíš Kristus se nachází všude. Téměř každá kapitola na něj v nějaké formě poukazuje. Někdy je přímo jmenován, jindy se nachází v symbolech jako např. Syn člověka, Beránek, dítě ženy. Ale v knize Zjevení se nenachází jenom poukazy na Krista, jsou tam také neustálé poukazy na církev, na kříž v kapitolách 1,5,11,12 atd. Je tedy naprosto jasné, že kniha Zjevení je křesťanskou knihou, která nás učí o Ježíši, o našem životě, o církvi a o významu kříže.

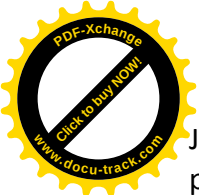
Kvůli tomu si uvědomujeme, že i přesto, jak zvláštní jazyk je někdy ve Zjevení použit, je kniha v souladu s tématy, slovy a myšlenkami NZ. Pokud čteme vykladače jako je Milligan, Sweet, Holver, tak vidíme celý seznam NZ paralel ke knize Zjevení. Při systematickém procházení knihou Zjevení uvidíme důležitá místa, která jsou důležitá pro výklad Zjevení. Tento čtvrtý krok ve výkladu Zjevení je ze všech nejdůležitější. Začali jsme se základní exegezí, potom jsme se dívali na strukturu knihy, potom jsme se zabývali SZ pozadím knihy a nyní jsme přišli k nejdůležitějšímu bodu ze všech. Uvidíme, že Ježíš Kristus je středem a podstatou knihy a že přetváří symboly a myšlenky, které mají svůj původ ve SZ. To nám dá základní vhled, na který bychom neměli zapomenout.

V NZ je Kristus vnímán jako ten, kdo naplnil celou zkušenost Božího starozákonního lidu. V životě, smrti a vzkříšení Ježíše Krista je naplnění této celé zkušenosti. Autor použitím jazyka neustále poukazuje na SZ Krista ve SZ jazyku. Na základě toho, co jsme se zatím naučili, je to přesně to, co bychom očekávali - Bůh se s lidmi setkává v jejich situaci a že Ježíšova role je popsána jazykem SZ a že Jan při psaní Zjevení viděl Krista SZ novým způsobem.

Uvedeme si příklad: Zj 3,14. Ukážeme si, jak zajímavou hloubku můžeme za tímto textem najít, pokud se zabýváme jednotlivými odkazy v knize a hledáme jejich význam v evangeliích.

14 Andělu církve v Laodikeji piš: Toto praví ten, jehož jméno jest Amen, svědek věrný a pravý, počátek stvoření Božího.

Zaměříme se na spojení počátek stvoření Božího. V jiných překladech se uvádí výraz „vládce stvoření Božího“. Proč jsou tedy v překladech dvě různá slova? Je tomu proto, že řecké slovo, které je v originále, je dvojznačné slovo. Je jím arché. Ježíš je tedy arché Božího stvoření. Slovo arché může znamenat začátek, první. Známe slovo archeologie, které je také řeckého původu, které znamená studium (logos) starých věcí, studium počátků. Slovo arché tedy může znamenat počátek nebo původ, může však současně znamenat vládce. Vládce je vždy první v království, je zdrojem moci a autority. Existují další slova, která pomáhají v porozumění tohoto významu, jako např. patriarcha, které znamená vláda otce, nebo monarchie, což je vláda jednotlivce.

Jsou zde tedy dva významy arché – počátek a vládce – ve spojení se stvořením. Pokud se podíváme do řeckého SZ v Gn 1, objevíme zajímavou věc. První významné slovo v Bibli je arché, en arché – na počátku Bůh stvořil... Takže tato pasáž ve Zjevení nás odkazuje na Gn 1,1 - je to narážka na Gn 1,1, která nám připomíná verš, že na počátku Bůh stvořil nebe a zemi. Proč je však tento odkaz zde? Proč je Ježíš nazván počátkem Božího stvoření, nebo vládcem Božího stvoření? Zcela jasně je pro autora Zjevení Ježíš a stvoření velice důležité spojení. Toto spojení je však velice důležité také v celém Novém zákoně. Nejen Gn 1,1 začíná slovy en arché, ale J 1,1 začíná stejně tak:

1 Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Zde Jan říká něco velice důležitého. Gn 1,1 totiž říká, že na počátku Bůh stvořil nebe a zemi a J 1,1 říká, že na počátku bylo Slovo, na počátku byl Ježíš. Toto Slovo, které bylo na počátku, které bylo Bohem stvoření, se stalo tělem a žilo mezi námi. Zde se nachází hnací síla Janova evangelia. Je to ohromující poznání, že lidská bytost, která kráčela na této zemi po tři a půl roku, žila s jinými lidskými bytostmi, která sloužila lidem, činila zázraky, zemřela a znovu vstala, tato lidská bytost byla ta, která utvořila zemi. Ta, která řekla: „Budiž světlo“, ta, která stvořila život a vytvořila Adama z prachu.

Ještě zajímavější poukaz k této skutečnosti je v L 1,35:

35 Anděl jí odpověděl: "Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní; proto i tvé dítě bude svaté a bude nazváno Syn Boží."

V překladu nám tento text nedá jasný signál, ale v řeckém originále je důležité slovo, které bylo přeloženo jako zastínit. Původ tohoto slova se totiž nachází v Gn 1,2. Tento text říká, že Duch zastínil vody. V L 1,35 Duch zastínil Marii. Co bylo výsledkem Ducha, když zastínil vody v Gn 1,2? Bylo jím stvoření světa. Duch byl aktivující prvek, který prováděl příkazy Boha a plány Ježíše při stvoření. Co se stalo, když Duch zastínil Marii? Výsledkem bylo nové stvoření. Bylo to početí Ježíše. Byl počat v těle Marie činem Ducha Svatého, následně se vyvíjel, byl zrozen a stal se lidskou bytostí, o které píše Jan a jiní pisatelé evangelií.

Takže Ježíš je v L 1,35 viděn jako nové stvoření. Země byla starým stvořením, avšak Ježíš je nové stvoření. Nemělo by nás tedy překvapit, že Ježíš je v NZ nazván druhým Adamem. V Ř 5, 1 Kor 15 je Ježíš novým nebo druhým Adamem. Jako takový může být nazván obrazem Božím. Tento termín se nachází v 2 Kor 4,4, Kol 1,15, Ž 1,3. Kdo byl původně Božím obrazem? Adam. Avšak v novém stvoření Ježíš nahradil Adama. Ježíš se stává druhým Adamem, takovým Adamem, jaký měl Adam původně být. Čeho se týká stvoření k Božímu obrazu? Gn 1,26-28 dávají odpověď.

26 I řekl Bůh: "Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi."

27 Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.

28 A Bůh jim požehnal a řekl jim: "Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe."

V těchto třech verších je podstata toho, co je myšleno Božím obrazem. Boží obraz spočívá ve třech základních vztazích původního Adama:

1. Vztah s Bohem.

Byl v tomto vztahu Adam nadřazený nebo podřízený Bohu? Odpověď je jasná. Pokud byl Adam obrazem Božím, potom to znamená, že Boží obraz je podřízený Bohu, je utvořen podle Boha. Bůh je jeho rádce, učitel. Bůh je Stvořitel a Adam stvoření. Takže Adam měl vztah s Bohem, ve kterém byl Bohu podřízen.

2. Vztah k lidem

Nebyl to však jediný vztah, který Adam měl. Text říká, že Bůh stvořil člověka jako muže a ženu, tedy Adam neměl být sám. Bůh stvořil lidské bytosti, aby byly ve vzájemném vztahu. Byl to vztah mezi navzájem rovnými bytostmi. Moje oblíbená spisovatelka Ellen Whiteová řekla o stvoření Adama a Evy, že pokud by Bůh chtěl, aby Adam panoval nad Evou, potom by Bůh učinil Evu z kosti z Adamova chodidla. Pokud by Bůh chtěl, aby Eva panovala nad Adamem, potom by učinil Evu z kosti Adamovy hlavy. Místo toho však Bůh použil kost z Adamova boku, aby tak ukázal, že Eva učiněná z tohoto žebra je postavená na roveň Adamovi jako společnice a pomocnice. Takže druhý vztah, který Adam měl, byl vztah mezi navzájem rovnými lidskými bytostmi.

3. Vztah se zemí

Tato pasáž však ukazuje třetí vztah, a to se zemí, s okolním prostředím. Panoval nad rybami a mořem, nad ptáky nebe, nad živočichy pohybující se na souši. Adam měl nadvládu nad vším na zemi. Ježíš je druhý Adam. Ježíš je Adam původního záměru stvoření. Ježíšova zkušenost na této zemi je popsána jako Adamova zkušenost.

Jedním ze základních biblických principů je, že Bůh se setkává s lidmi v jejich situaci, Bůh se setkává s proroky na jejich místě, v jejich době a prostředí. Když se popisuje Ježíšův život, je popsán jazykem připomínajícím původního Adama. Měl Ježíš dokonalý vztah s Bohem? Víme, že Adamův vztah s Bohem byl narušen, když zhřešil. Stejně tak tomu bylo s jeho vztahem s Evou. Platí to i o jeho vztahu se zemí, se zvířaty, s životním prostředím. Adamovy vztahy byly narušenými vztahy.

Avšak Ježíš přišel, aby tyto vztahy obnovil. Ježíš přišel, aby byl tím Adamem, jakým měl původně být. Ježíš měl např. dokonalý vztah k Otci – takový jaký měl mít Adam. V J 14,28 Ježíš řekl, že Otec je větší než on. Známe lidi, kteří mají tento text rádi a chtějí na něm ukázat, že Ježíš byl podřízen Otci a že Ježíš ve skutečnosti nebyl Bohem a že nebyl původním Stvořitelem všech věcí. Avšak to je naprosté nepochopení tohoto textu.

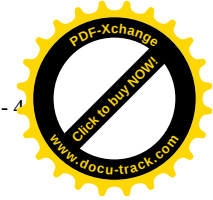
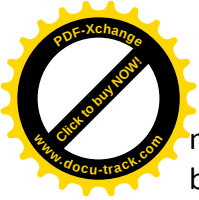
Důvod, proč Ježíš řekl, že Otec je větší než on, nebyl ten, že je podřízen v božské podstatě, ale protože jako druhý Adam přijal na sebe pozici podřízenosti Otci. Ježíš byl takový, jaký měl být na počátku Adam. Proto Ježíš opakovaně říkal, že činí pouze věci, které mu Otec říká, aby činil, např. J 8,28.29. Ježíš se během svého života a služby na této zemi podřídil přáním a touhám svého Otce. Ukázal, jaký vztah měl Adam mít s Bohem.

To však není vše. Měl Ježíš dokonalý vztah s ostatními lidmi? Ano, měl. Mk 10,45 říká o Ježíši, že nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé. Ve své službě Ježíš ukazuje dokonalý vztah mezi lidskými bytostmi. Ve Fp 2,5-7 je řečeno, že nechtěl zůstat jako Bůh, ale chtěl sestoupit na zem, chtěl se stát lidskou bytostí jako jsme my, chtěl se pokořit a přijmout postavení služebníka lidstvu.

Ve službě lidem Ježíš ukázal dokonalý vztah jaký mají mít lidé mezi sebou. Upřímně řečeno, kdyby naší jedinou touhou bylo sloužit a pokud by tuto touhu měli všichni lidé na zemi, neměli bychom nesnáze, války, problémy, které dnes máme. Ve svém pozemském životě žil Ježíš životem Adama, který byl pro Adama původně určen. Ježíš měl takový vztah k jiným lidem, jaký Bůh chtěl, aby zažíval Adam při původním stvoření.

Tento vztah je nádherně ukázán ve službě umývání nohou. Ježíš, ačkoli věděl, kdo je, že je věčný Bůh a že přišel z nebe, se přesto sklonil k tomu, aby svým učedníkům umyl nohy. Učinil čin služebníka, neboť to je postoj vůči druhým, který přináší pokoj a harmonii a dobré vztahy

Jon Paulien – Zjevení Jana

mezi lidmi. Pavel říká, že by takové smýšlení měl mít každý, kdo náleží Ježíši Kristu. Měli bychom mít postoj služby a pokory. Takže Ježíš měl dokonalý vztah s Bohem i s lidmi.

Ježíš měl však také dokonalý vztah k okolnímu prostředí. Měl k životnímu prostředí takový vztah, jaký měl mít původně Adam. V NZ jsou příběhy, které dávají smysl pouze v kontextu Ježíšova znovuprožití zkušenosti prvního Adama. Např. Ježíš je na lodi se svými učedníky na Galilejském moři. Jistě známe tento příběh, kdy Ježíš spal vzadu na lodi a přišla bouře s mohutným větrem a deštěm. Učedníci si mysleli, že se loď potopí a žádali Ježíše, aby něco učinil. Ježíš se postavil, pozvedl ruce a řekl, aby se moře uklidnilo. A vítr a vlny jej uposlechly. Toto je pravé panování nad stvořením. Takto měl panovat původní Adam, který si měl podřídit zemi i počasí.

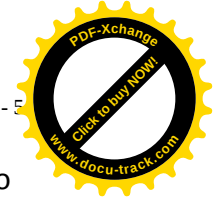
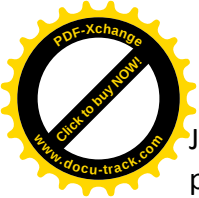
Adam měl však také panovat nad rybami. V J 21 je nádherný příběh o učednících, kteří lovili po celou noc. Možná bychom se zeptali, proč rybařili v noci. Existují dva způsoby lovení ryb – do sítě a na návnadu. Při lovení do sítě jde o to, aby byly ryby překvapeny. Proto se rybaří v noci, aby ryby neviděli síť. Oproti tomu lovení na návnadu vyžaduje světlo. Rybář chce navnadit rybu na něco, co se zdá chutné či zajímavé. Ryba připlave a pokusí se zakousnout do návnady a je chycena na háček. Učedníci lovili se sítěmi, a proto rybařili po celou noc. Po celou noc však neměli štěstí. Ráno udělali ještě o poslední pokus, když při vycházejícím slunci hodili síť na stranu lodi, kde byl ještě stín. Na břehu byl nějaký člověk. Nevěděl toho moc o rybaření, ale byl to kazatel. Volá na učedníky, aby hodili síť na druhou stranu lodi. Učedníci si museli myslet, že se zbláznil, avšak zkusili to. Stalo se to, že ryby z celého jezera připluly do této sítě. Vidíme, že se Ježíš nemusel učit rybaření v lidském slova smyslu, on měl nadvládu nad rybami a mořem. Zavolal a ryby jej poslouchaly. Ježíš byl tím, kým měl být původně Adam.

Při jiné příležitosti Petr mluvil o tom, že musí platit daně. Ježíš nařizuje rybě nejenom to, že má spolknout minci, ale i to, aby se zakousla do Petrova háčku. Tímto způsobem Petr získal minci. Ježíš panoval nad rybami, panoval nad vším živým. Vzpomeňme na jeho vjezd do Jeruzaléma. Ježíš jede na oslátku, což nebylo zrovna jednoduché. Avšak Ježíš panuje nad zvířaty a ta jej poslouchají jako svého Pána, i když jej nikdy před tím neviděla. Ona jej poznala proto, že Ježíš byl jako první Adam, který panoval nad zvířaty.

Ježíšova zkušenost druhého Adama vznikala v souvislosti s první Adamem. Stejně jako první Adam byl Ježíš „uspán“ a v jeho boku byl učiněn otvor. Z tohoto otvoru vyšla krev a voda, prvky, na kterých Bůh založil církev. Stejně tak jako první Adam byl uspán a Bůh otevřel jeho bok, aby mohla být stvořena Eva, tak také druhý Adam prožil totéž. 1 Kor 11,2,3 a Ef 5 ukazují, že stejně tak jako Ježíš je druhý Adam pro církev, tak církev je druhá Eva. Církev se stala nevěstou Ježíše Krista. Tak jako byli Adam s Evou v zahradě, tak se Ježíš stal mužem církve. Ježíš je Adam v celé své zkušenosti. Je takový, jaký měl být původní Adam.

Avšak Adam byl pokoušen a v tomto pokušení zklamal. Byl pokoušen žádostivostí těla, žádostivostí očí a pýchou života. Ježíš byl pokoušen stejným způsobem. Ježíš prošel Adamovou zkušeností, šel v jeho stopách. Byl pokoušen žádostivostí těla, pokoušen k tomu, aby učinil z kamenů chleba. Byl také pokoušen žádostivostí očí. Byl mu ukázán celý svět v celé své kráse. Potom byl dotázán, jestli by to vše nechtěl mít. Byl pokoušen pýchou života. Dábel mu řekl, aby během bohoslužby seskočil z vrcholku chrámu. Každý by byl udiven. Protože by přišel z nebe, tak by si všichni mysleli, že to musí být Mesiáš.

Nebyl by tento způsob pro Ježíše jednodušší? Ježíš šel po cestě, kterou šel Adam. Ježíš však zvítězil i tam, kde Adam selhal. V tom je mezi nimi rozdíl. Tam, kde Adam selhal, Ježíš zvítězil.

Ježíš odolal těmto pokušením, řekl satanovi NE. Výsledkem bylo to, že Ježíš zachránil zemi, po které chodil Adam. Toto je jedno z nejsilnějších poselství novozákonního zvěsti. Ježíš jako druhý Adam procházel tím, co my všichni zakoušíme. Všichni jsme selhali jako Adam. Máme za sebou seznam selhání a chyb. Když se díváme na náš život, máme pokušení to vzdát. Jsme tím, kým jsme byli, staneme se tím, kým jsme. Někdy se cítíme tak, že nemůžeme přerušit tento kruh.

Avšak příběh druhého Adama nás učí, že Ježíš zvítězil i tam, kde Adam selhal. Tím nám lidem Ježíš umožnil zvítězit i tam, kde Adam selhal. V Ježíši se můžeme stále více stávat druhým Adamem a stále méně být prvním Adamem. Za touto typologií se však skrývá ještě daleko více. Nejenom to, že Ježíš chodil po zemi, po které chodil Adam a zvítězil tam, kde Adam selhal, ale Ježíš na sobě nesl také důsledky Adamových selhání.

V Gn 3 se uvádí, že když Adam zhřešil, dal tak vzniknout zlořečení. Tímto zlořečením byly trny, pot, nahota a smrt. Když vidíme Ježíšovu zkušenost v Getsemane a na kříži, vidíme jej nést trnovou korunu, vidíme jej potit krev v mukách, vidíme jej nahého na kříži. Ano, mnohé zobrazení ukřižování jej neukazují nahého, ale jeden z důvodů ukřižování byl ponížit člověka před jeho rodinou a přáteli. Lidé byli ukřižováni u důležitých a frekventovaných cest nebo na náměstí. Bylo to psychologické, duchovní a tělesné týrání a zneužívání. Ježíš také trpěl zlořečenou smrt na kříži. Trny, pot, nahota, smrt – Ježíš sklídl důsledky Adamova hříchu, abychom my nemuseli nést po celou věčnost tyto důsledky.

Tento nádherný příběh Ježíše jako druhého Adama je o někom, kdo nejenom zachránil náš život, ale také přijal na sebe důsledky hříchu. V Kristu tedy můžeme žít novým životem. Je velice zajímavé objevovat toto NZ téma druhého Adama. Je patrné, že toto téma leží za Zj 3,14. Ten samý Ježíš, který se nabízí církvi v Laodikeji, je Ježíš jako druhý Adam. Tento Ježíš nás může zachránit od laodikejské vlažnosti. Toto bychom však nepochopili, kdybychom nevěděli, jak kniha Zjevení pohlíží skrze Krista na celý Starý zákon. V následující kapitole si ukážeme další příklad tohoto zaměření.

Ježíš Kristus naplňuje celou zkušenost Božího lidu SZ. Když si toto uvědomujeme při studiu Zjevení, stane se nám tato kniha novou knihou. Je to v pravém slova smyslu zjevení Ježíše Krista. Je to zjevení Ježíše Krista v tak hlubokém smyslu, který si stěží dokážeme představit. Když se naučíme vidět Ježíše Krista ve SZ, když se jej naučíme vidět dokonce v hrůze polnic, potom se naučíme rozumět Zjevení jako nikdy před tím. Možná tato zkušenost způsobí velké probuzení, o kterém hovoří Ellen Whiteová.

12. Objevování Krista ve SZ – část 2

V minulé kapitole jsme si ukázali velice důležitý princip pro porozumění knize Zjevení. NZ vnímá Krista jako toho, kdo naplnil celou zkušenost Božího lidu Starého zákona. Když novozákonní pisatelé a řečníci mluvili o evangeliu, mluvili o něm jazykem lidu SZ, jeho zkušenosti a jeho dějin. Ukázali jsme si, že když kniha Zjevení mluví o Ježíši jako o počátku Božího stvoření, je to silný obraz zastoupený celou sérií myšlenek. Pro každého, kdo studoval NZ v jeho původním kontextu, je důkazem konzistentnosti ve všech NZ knihách. Ježíš Kristus je druhý Adam. On je nové stvoření. Jako takový poskytuje svému lidu vše, co bylo ztraceno díky prvnímu Adamovi.

Ukážeme si další příklad toho, jak Ježíš Kristus naplnil zkušenost celého SZ. Zj 5,9.10:

9 A zpívali novou píseň: „Jsi hoden přijmout tu knihu a rozlomit její pečeti, protože jsi byl obětován, svou krví jsi Bohu vykoupil lidi ze všech kmenů, jazyků, národů a ras

10 a učinil je královským kněžstvem našeho Boha; a ujmou se vlády nad zemí.“

Zde vidíme vyvrcholení nádherné scény, ve které Beránek přebírá knihu. Je to píseň, ve které všichni volají, že je hoden převzít knihu a rozlomit pečeti, neboť byl obětován. Ve verši 10 přichází zajímavá poznámka. Učinil jsi je královským kněžstvem, aby sloužili našemu Bohu. Oni budou panovat na zemi. Tato poznámka o tom, že byli učiněni královským kněžstvem, je převzata ze SZ. Nachází se v Ex 19,5.6

5 Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země.

6 Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým. To jsou slova, která promluvíš k synům Izraele.

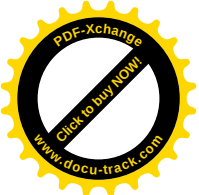
V Ex 19 se nachází něco jako zakládající dokument izraelského národa. Bůh v něm ukazuje základní charakteristiku tohoto národa - tedy že tento národ bude národ kněží, bude to svatý národ. Božím záměrem bylo, aby Izrael jako národ sloužil Bohu a tato služba zahrnovala celý svět. Měli být kněžími, prostředníky mezi Bohem a národy. Měli pomáhat ostatním národům najít Boha. Základní poslání Izraele jako národa bylo tvořit království kněží.

Ve Zj 5 je jazyk tohoto poslání Izraele jako národa použit znovu. Avšak zde se vztahuje na zkušenost Božího lidu. Tato píseň je ve Zj 4 a 5 zpívána 24 staršími. Možná si vzpomínáte z dřívějších přednášek o Zj 4 a 5, že těchto 24 starců tvoří číslo 24 proto, že SZ kněžství bylo uspořádáno do 24 skupin, které prováděly službu v chrámu. Číslo 24 se dá také rozdělit na 12+12. Ze zprávy o novém Jeruzalému ve Zj 21 se dozvíme, že tyto dvě dvanáctky znázorňují 12 izraelských kmenů a 12 apoštolů Beránka. Jedna věc je tedy jasná, a to ta, že v knize Zjevení a zejména v Zj 4 a 5 a Zj 21, je Izrael popisován jako celek, který zahrnuje Izrael jako národ v SZ a také duchovní Izrael v NZ. Pro izraelské kmeny i pro apoštoly je Ježíš Kristus ten, ke kterému mají vztah.

V NZ tento koncept nového Izraele jako církve určuje mnohé, co se odehrává v NZ. Je to tím, že pisatelé NZ viděli v Ježíši naplnění celkové zkušenosti Izraele. Ježíš je druhý Adam, který znovu prožívá zkušenost prvního Adama. Jeho vítězství nad pokušením, přikrývá zemi, kde Adam chyboval a zachraňuje ji, přesto však Ježíš umírá zlořečením Adamova hříchu. Stejně tak je Ježíš viděn jako nový Izrael. Ježíš zakouší to, co zakusil Izrael. Vítězí tam, kde Izrael selhal. Ježíš sklízí důsledky selhání Izraele.

Uvedeme si ještě další dva texty, na kterých je vidět, jak je Ježíšova zkušenost formována s ohledem na zkušenost starověkého Izraele. V L 9,30.31 je scéna Ježíšova proměnění na hoře.

30 A hle, rozmlouvali s ním dva muži - byli to Mojžíš a Eliáš;

31 zjevili se v slávě a mluvili o cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě.

Když Mojžíš a Eliáš mluvili s Ježíšem na hoře proměnění, mluvili s ním o jeho odchodu, který měl prožít v Jeruzalémě. Řecké slovo v originále je slovo exodus. Oni mluvili s Ježíšem o jeho exodu v Jeruzalémě. Je to jasný poukaz na jeho zkušenost na kříži. Když Ježíš zemřel na kříži, prošel stejnou zkušeností jako Izrael. Ježíšova smrt se stala exodem pro nový Izrael.

Další příklad je v Dt 18,15.

15 Hospodin, tvůj Bůh, ti povolá z tvého středu, z tvých bratří, proroka jako jsem já. Jeho budete poslouchat.

Porovnejme tento text se Sk 3,22-24.

22 Mojžíš řekl: 'Hospodin, náš Bůh, vám povolá proroka z vašich bratří, jako jsem já; toho budete poslouchat ve všem, co vám řekne.'

23 A 'každý, kdo toho proroka neuposlechne, bude vyhlazen z mého lidu.'

24 Také všichni ostatní proroci, kolik jich jen od Samuele bylo, přinášeli zvěst právě o těchto dnech.

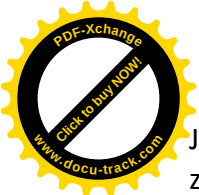
Proroci přinášeli zvěst o Ježíšově životě, službě, smrti a vzkříšení. Pisatelé NZ chápali to, že Ježíš ve svém životě, své službě, smrti a vzkříšení, ve své celé zkušenosti znovu prožíval život starověkého Izraele. Ježíšův život byl formován s ohledem na dějiny a zkušenosti starozákonního Izraele. Právě takto to můžeme vidět na mnoha místech NZ.

Např. když se Ježíš narodil, vládl nepřátelský král, který mu chtěl vzít život. Aby zabil Ježíše, tak nechal zavraždit všechny malé děti v Betlémě, jedině Ježíš přežil. Když se narodil Mojžíš, vládl také nepřátelský král, který chtěl vyhubit všechny děti mužského pohlaví Izraele. Hubil všechny kromě malého Mojžíše, který unikl tím, že byl vzat do faraónova domu. Takže zkušenost Ježíše a Mojžíše je paralelní.

V určitém slova smyslu můžeme říci, že Ježíš není jenom nový Izrael, ale i nový Mojžíš. V Ex 33 je Mojžíš jedinou SZ postavou, která mohla vidět Boží tvář. Víme, že ze záznamů v Janově evangeliu 1. kap. a z jiných míst vyplývá, že také Ježíš může vidět Boží tvář. Mojžíš se postil po 40 dní na vrcholku hory, a potom předal Zákon Izraelcům. Ježíš se postil po 40 dní v pustině, a potom vystoupil na horu, aby předal svůj zákon, kázání na hoře, viz Mt 5-7. Mojžíš ustanovil 70 starších. Ježíš měl podle L 10,1 70 učedníků. Mojžíš byl oslaven na hoře. Stejně tak tomu bylo s Ježíšem v době jeho proměnění. Mojžíš nasytil zástup v poušti manou a křepelkami. Mojžíš nasytil 5 tisíc lidí z několika bochníků a ryb. Mojžíš vyvedl vodu života ze skály tím, že do ní uhodil. Ježíš řekl o sobě, že pokud je někdo žíznivý, má za ním přijít, aby se napil. Stejně tak jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak je v J 3. kap. řečeno, že Ježíš byl vyvýšen na kříži.

Je zajímavé, že v Matoušově evangeliu jsou všechna Ježíšova kázání seřazena do pěti velkých oddílů, což připomíná 5 knih Mojžíšových. V Janově evangeliu každý ze sedmi Ježíšových zázraků tvoří paralelu k jedné z egyptských ran. Např. Mojžíš proměnil vodu v krev. V Janově evangeliu Ježíš proměnil vodu ve víno atd.

Takže se zdá jasné, že NZ pisatelé chápali Ježíše jako nového Mojžíše. Ježíš byl nový zákonodárce, nový učitel nového Izraele. V Matoušově evangeliu je Ježíš vnímán jako nový Izrael. Ježíš je prvorozený Marie. Stejně tak v Ex 4,22.23 je Izrael nazván prvorozený Boží. Ježíš byl vyveden z Egypta, aby se naplnila skutečnost, že také Izrael byl vyveden z Egypta. Po Ježíšově vyjití z Egypta v Mt 3 Ježíš prochází vodami křtu, stejně tak jako Izrael prošel vodami Rudého moře. Po svém křtu Ježíš strávil 40 dní v pustině, stejně tak jako Izrael po projití Rudého moře strávil 40 let v pustině. Tak bychom mohli pokračovat stále dále.

Je fascinující vidět, jak novozákonní pisatelé tomu rozuměli tak, že Ježíš znovu prožívá zkušenosti Mojžíše a Izraele. Stejně tak, jako je Ježíš ve svém životě a službě a péči o nás popsán v NZ, jazyk, který je použit, je jazyk starozákonní, jazyk Izraele, jazyk dějin a zkušeností SZ lidu.

V dřívějších přednáškách jsme mluvili o základním principu, který uvádí, že pokaždé, když Bůh mluví k lidem, mluví k nim jazykem minulosti. Pokud chceme rozumět tomu, co Bůh říká jakémukoli svému proroku, musíme rozumět, jaký vliv měl tento jazyk na tohoto proroka. Je to jazyk prorokovy minulosti. Jazyk NZ je jazykem SZ, jazykem Izraele. V popisu Ježíšovy služby vidíme mnoho poukazů a vztahů mezi ním a SZ Izraelem. Ježíš je nový Izrael.

Je zajímavé, že Ježíš nejenom znovu prožívá zkušenost Izraele, nejenom že je Ježíš věrný Bohu tam, kde Izrael zklamal. Ježíš také nese důsledky chyb Izraele. Sklízí zlořečenství smlouvy s Izraelem. Přečtěme si Dt 28, kde je napsáno, že pokud Izrael nebude poslouchat Hospodina, ponese určité důsledky.

15 Jestliže však nebudeš Hospodina, svého Boha, poslouchat a nebudeš bedlivě dodržovat všechny jeho příkazy a nařízení, která ti dnes udílím, dopadnou na tebe všechna tato zlořečení:

16 Prokletý budeš ve městě a prokletý budeš na poli.

17 Prokletý bude tvůj koš i tvá díže.

18 Prokletý bude plod tvého života i plodiny tvé role, vrh tvého skotu i přírůstek tvého bravu.

19 Prokletý budeš při svém vcházení a prokletý při svém vycházení.

20 Hospodin na tebe pošle prokletí, zděšení a zmar ve všem, k čemu přiložíš ruku a co budeš dělat, dokud nebudeš zahlazen. Zanikneš rychle pro své zlé jednání, protože jsi mě opustil.

To, co je popsáno v tomto textu, je děsivá chudoba a bída. Pokud Izrael nebude poslušnosti Boha, stane se chudým. Jeho úrodě se nebude dařit, nebude mít takový příjem, jaký si přeje. Tato zlořečení Izraele dopadla na Ježíše Krista v NZ. On sklídl důsledky Izraelových hříchů. Mt 8,20 jasně říká, že Ježíš byl chudý, tak jako Izrael zchudl pro svoji neposlušnost. Povšimněme si Dt 28,25.

25 Hospodin dopustí, že budeš před svými nepřáteli poražen. Jednou cestou proti nepříteli vytáhneš a sedmi cestami budeš před ním utíkat. Budeš obrazem hrůzy ve všech královstvích země.

Jedno ze zlořečení smlouvy je to, že Izrael bude poražen před svými nepřáteli. To se stalo Ježíši na kříži. Ježíš byl popraven před těmi, kdo jej nenáviděli.

Dt 28,29

29 O poledni budeš tápat jako tápe slepý ve tmě. Na svých cestách nebudeš mít zdar, stále budeš týrán a odírán, po všechny dny, a nikdo tě nezachrání.

Zde vidíme, že jedno ze zlořečení smlouvy byla temnota. V Mt 27,45 se uvádí, že Ježíš na kříži byl obklopen temnotou.

Dt 28,37

37 Budeš předmětem údesu, pořekadel a posměchu mezi všemi národy, kam tě Hospodin odvede. Izrael byl vysmíván za své chyby. Ježíšovi se na kříži také vysmívali, viz Mk 14,19.31.

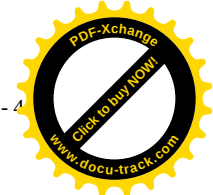
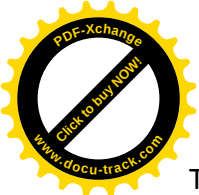
Dt 28,48

48 budeš otročit svým nepřítelům, které na tebe pošle Hospodin, v hladu a žízni, v nahotě a v nedostatku všeho. On ti vloží na šíji železné jho, dokud tě nevyhladí.

Hlad, žízeň, nahota byly důsledky Izraelových chyb ve SZ době. Ježíš měl hlad, viz Mt 4,2, měl žízeň, J 19,28, trpěl nahotou, viz Mt 27,35. Na kříži Ježíš znovu prožíval důsledky hříchů Izraele.

Dt 28,65

65 Mezi těmi pronárody nebudeš mít klidu, ani tvá noha si neodpočine. Hospodin ti tam dá chvějící se srdce, pohaslé oči a zoufalou duši.

Text uvádí zoufalou duši, srdce, tedy úzkost a strach. Když pročítáme Ježíšovu zkušenost v zahradě Getsemane, tak vidíme, jak Ježíš na sobě nesl důsledky hříchů Izraele.

Ježíš šel ve své zkušenosti nejenom po cestě zkušenosti Izraele, on také sklídl důsledky hříchů Izraele. Ježíš byl skutečně nový Mojžíš a nový Izrael. NZ pisatelé rozuměli tomu, že celá Ježíšova zkušenost byla shrnuta ve skutečnosti, že byl novým Izraelem. Ježíš znovu prožil dějiny Izraele, on obdržel tresty smlouvy. Celá SZ historie a zkušenost je shrnuta v životě, smrti, vzkříšení a nebeské službě Ježíše Krista.

To, co jsme si ukázali v této a minulé kapitole, nejdeme v celém SZ. Ježíš je např. v NZ viděn jako nový Izák, nový Mojžíš, nový Jozue, nový Izrael, nový David, nový Šalomoun, nový Eliáš, dokonce jako nový Kýrus. On znovu prožívá zkušenost perského krále, což uvidíme v druhé polovině knihy Zjevení. Toto je způsob, jakým uvažovali pisatelé NZ.

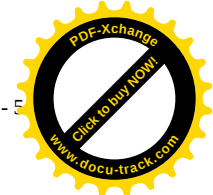
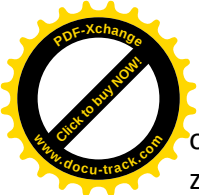
My si musíme osvojit tento způsob myšlení, pokud chceme rozumět jejich spisům. Porozumět jejich způsobu myšlení je ještě důležitější, když chceme studovat knihu Zjevení, neboť kniha Zjevení je dost složitá a nemůžeme ztratit hlavní klíč k jejímu porozumění. Takže když je v Zj 5,9.10 jazyk Izraele použit na církev, je to přirozené a pochopitelné, neboť Ježíš Kristus je nový Izrael.

Kdo byl však starý Izrael? Starý Izrael byl Jákob. Jákob obdržel zvláštní duchovní jméno, když vstoupil do vztahu s Bohem, a tímto jménem byl Izrael, Bůh je má pomoc. Takže původní Izrael byl Jákob, který měl 12 synů, kteří se stali hlavami 12 kmenů Izraele. Původní Izrael tedy začal jako rodina s 12 chlapci. Ježíš jako nový Izrael také učinil rodinu, kterou tvořilo jeho 12 učedníků. Domnívám se, že Ježíš si vyvolil přesně 12 učedníků, protože utvářel svoji zkušenost na zkušenosti SZ Izraele.

Takže vidíme, že stejně tak jako Kristus prožil ve svém životě zkušenost SZ Izraele, tak také zkušenost církve je utvářena na této dějinné zkušenosti. Můžeme tedy mluvit o církvi jazykem starozákonního Izraele. Proto můžeme nazvat církev 144 000 z 12 kmenů Izraele, neboť je církev v knize Zjevení a skrze NZ utvářena na zkušenosti SZ Izraele tak, jak k nám přišla skrze Krista.

Takže církev má dva modely pro svoje působení: Je utvořena na zkušenosti SZ Izraele a můžeme vidět církev v knize Zjevení, jak zápasí se Sodomou, Egyptem a Babylonem, stejně tak, jak musel s těmito národy bojovat SZ Izrael. Zkušenost církve je popsána na zkušenosti SZ Izraele, ale jazykem SZ, s ohledem na Ježíše Krista. A protože Ježíš prošel celou zkušeností SZ Izraele, prochází církev podobnou zkušeností. Je to proto, že je církev vytvořena podle vzoru Ježíše Krista.

V J 12,26 Kristus říká: „Kde jsem já, tam bude i můj služebník.“ Ježíšův život, jeho zkušenost, jeho smrt a vzkříšení se staly modelem pro zkušenost a činnost církve. To je nádherně popsáno fascinujícím způsobem v knize Zjevení. Církev se ocitne na poušti, stejně tak, jako Ježíš. Církev je odsouzena k smrti, stejně tak, jako Ježíš. Církev je v knize Zjevení zražena falešnými bratry, je všemi nenáviděna a různými způsoby trpí. Církev je královským kněžstvem, je také podrobena zkoušce týkající se sobotního dne, jak budeme vidět v další kapitole, slouží 1260 dní oblečena v žíněném rouchu, stejně tak, jako Ježíšova služba byla dlouhá tři a půl roku. Církev činí zázraky milosti a soudu, církev je poražena a lidé se radují z její smrti, ale skrze zemětřesení církev povstává z mrtvých a je vzata do nebe, zatímco

ostatní lidé zakoušejí rány. Církev je v knize Zjevení popsána zkušeností SZ Izraele a na základě života Ježíše Krista.

V jakém smyslu může být církev nazvána novým Izraelem? Co to znamená, když nazveme církev Izraelem? Jedná se o etnický Izrael? Připomeňme si opět, že původní Izrael vznikl jako rodina. 12 izraelských kmenů vzniklo od 12-ti synů, kteří byli fyzickými potomky Jákoba. Takže se o Izraeli dá mluvit jako o etnické skupině. Stal se rasou, národem. Můžeme nazvat církev etnickou skupinou? Odpověď je naprosto zřejmé NE.

Pokud se vrátíme ke Zj 5,9.10, tak vidíme, že Ježíš na kříži vykoupil lidi ze všech kmenů, jazyků, národů a ras a učinil je královským kněžstvem našeho Boha. Vidíme tedy, že jazyk Izraele v knize Zjevení je použit na všechny lidi země, kteří přijali Ježíše Krista. Každý, kdo je ve vztahu s Ježíšem, je Izrael, neboť Ježíš je nový Jákob, on je nový Izrael. Takže už nemůžeme o Izraeli uvažovat v etnickém slova smyslu. Už tedy Izrael nejsou jenom ti, kdo jsou etnickými, fyzickými potomky Jákoba.

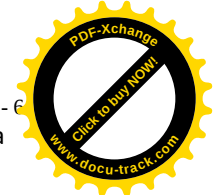
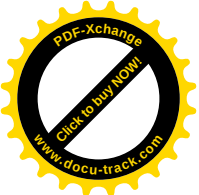
Protože však je Ježíš nový Izrael a znovu prožil zkušenost Izraele, každý, kdo je ve vztahu s Ježíšem, je adoptován do rodiny nového Jákoba, nového Izraele. Je úplně jedno, jestli jste z Evropy, Afriky, Austrálie nebo Indie či Číny. Není důležité odkud jste a jaký je váš etnický původ. Pokud máte vztah s Ježíšem Kristem, jste součástí rodiny Izraele. Takže nový Izrael již není založen na etnickém principu, na principu potomků, ale na principu, vztahu s Kristem. Už tedy nemůžeme hovořit o novém Izraeli v etnickém slova smyslu.

Jak je to ale s Izraelem ve smyslu geografickém? Starozákonní Izrael má svou zeměpisnou polohu. Vlastnil půdu, byl národem na určitém území se svými hranicemi. Tyto hranice se čas od času měnily, ale Izrael bylo možné vidět jako národ žijící na konkrétním území. Kdykoli byli Izraelité pryč z tohoto území, tak jim chybělo a měli touhu se do něho vrátit zpět, zejména do Jeruzaléma.

Můžeme tedy o církvi uvažovat v geografickém slova smyslu? To NE. Není nějaké místo na této zemi, které by bylo Ježíši Kristu blíže, než všechna ostatní. Skrze Ducha Svatého máme ke Kristu stejně blízko ze kteréhokoli místa na zemi. Takže když nazýváme církev novým Izraelem, děláme to proto, že je církev ve vztahu s Ježíšem Kristem. Z hlediska tohoto základního teologického konceptu není v knize Zjevení význam těchto termínů etnický nebo geografický, i když jazyk stále mluví o Izraeli a jeho sousedech jako ve starozákonní době. Babylon se netýká jen lidí, kteří bydlí v blízkosti Eufratu, Egypt se nevztahuje pouze na lidi, kteří bydlí v blízkosti Nilu, Izrael a Jeruzalém nejsou pouhé zeměpisné pojmy.

Je použit jazyk Starého zákona, ale význam je odlišný. Tyto lokální termíny Izraele a jeho sousedů jsou užity v duchovním a univerzálním smyslu. Izrael se nenachází na nějakém určitém místě, ani není tvořen nějakým konkrétním národem. Avšak každý, kdo má vztah s Ježíšem Kristem, ať už je kdekoli, se stává částí tohoto nového Izraele. Tento koncept je důležitý pro interpretaci knihy Zjevení. Pokud vykladači tento myšlenkový koncept unikne, nebude vůbec rozumět knize Zjevení.

Možná si někdo řekne, že si nemyslel, že kniha Zjevení je stejná jako ostatní knihy NZ. Myslel si, že kniha Zjevení byla napsána pro židy, byla napsána pro starozákonní Izrael a nemá nic společného s církví. Zamysleme se nad tímto názorem. Bere kniha Zjevení doslovné, lokální termíny SZ a přetváří je na duchovní a všeobecný význam? Podívejme se na to. Přečtěme si Zj 16,12.

12 Šestý anděl vylil svou nádobu na velikou řeku Eufrat: a její voda vyschla, aby byla připravena cesta králům od východu slunce.

V tomto textu tedy máme velmi jasný zeměpisný pojem – řeku Eufrat. Co znamená? Pokud bychom vzali knihu Zjevení doslovně, potom musí být řeka Eufrat skutečná řeka Eufrat, která se nachází na Blízkém Východě v dnešním Iráku. Je to však to, co kniha Zjevení sděluje? Pokud bychom si měli vybrat mezi nějakou myšlenkou, kterou nám někdo řekl a něčím, co jsme sami objevili v knize Zjevení, co bychom si vybrali? Co znamená Eufrat? Znamená to, co si vy nebo já myslíme, nebo znamená to, co si myslel Jan? Samozřejmě, že Jan jako autor knihy Zjevení nám tento symbol vysvětluje. Vysvětlení najdeme ve Zj 17,1.

Tu přišel jeden z těch sedmi andělů, kteří měli sedm nádob, a promluvil ke mně: "Pojď se mnou, ukážu ti soud nad velikou nevěstkou, usazenou nad vodami."

Zde v 17. kapitole dostáváme vysvětlení o jedné nádobě pohrom z 16. kapitoly. Jeden ze sedmi andělů promluvil k Janovi a vysvětlil mu, co se stane se ženou sedící nad mnohými vodami. Jedna z těch nádob pohrom je tedy vysvětlována Janovi. Která? Ta, která má očividně co do činění s vodou. Druhá rána v 16. kapitole dopadá na moře, třetí dopadá na řeky a prameny vod, šestá postihne řeku Eufrat. Který z andělů to tedy je - 2., 3., nebo 6.? Můžeme to blíže určit? Ano. V.5 nám říká, kdo je ta žena.

5 a na čele měla napsáno jméno - je v něm tajemství: "Babylón veliký, Matka všeho smilstva a všech ohavností na zemi."

Co je tedy Babylon? Babylon bylo starověké město nacházející se na řece Eufrat. Když se tedy mluví o ženě, která sedí na mnohých vodách, a která se jmenuje Babylon, tak by lidé žijící v dřívějších dobách okamžitě věděli, co se myslí těmi vodami. Vodami se myslí řeka Eufrat. Takže anděl, který přichází k Janovi v kap. 17 je 6. anděl 6. nádoby. Tento anděl začíná Janovi vysvětlovat něco o řece Eufrat ve v.15.

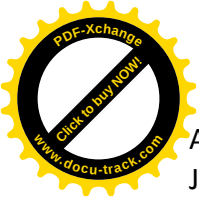
15 A řekl mi: "Vody, které jsi viděl, nad nimiž ta nevěstka sedí, to jsou národy, davy, rasy a jazyky."

O čem se zde hovoří? O verši 1. Anděl přicházející vysvětlit něco o prostitutce sedící nad mnohými vodami přesně vysvětluje, co tyto vody znamenají. Jsou vody Eufratu symbolem pro řeku Eufrat nebo symbol pro národ Irák nebo pro něco jiného? V.15 říká, že vody jsou národy, davy, rasy a jazyky. Takže řeka Eufrat je symbol pro mnoho národů. Je to symbol pro všechny politické, společenské a ekonomické mocnosti tohoto světa. Řeka Eufrat byla ve SZ doslovnou a lokální řekou. Avšak v knize Zjevení je to symbol pro všeobecný duchovní koncept. Každý člověk, který je občanem těchto národů, je součástí eufratských vod. Takže zde vidíme, že kniha Zjevení bere lokální termíny Izraele a používá je v univerzálním, celosvětovém slova smyslu.

Dám vám ještě další tři příklady, které si sami můžete prostudovat. Porovnejte Zj 1,7 se Za 12,10. Uvidíte, že popis Jeruzaléma v Zachariáši 12 je ve Zjevení použit v univerzálním smyslu. To, co dělali jeruzalémští v Za 12, bude dělat celý svět ve Zj 1.

Pokud porovnáte Zj 14,10.11 s Iz 34,8-10 uvidíte, že to, co je použito na Edóm, malý národ ve SZ dobách, je použito na celý svět ve Zj 14.

Pokud porovnáte Zj 14,14-20 s JI 3,12.13 (JI 4,12), uvidíte, že to, co bylo aplikováno na lokální údolí ve starověku, na údolí Jóšafat, se nyní stalo symbolem celého světa, který je v protikladu k Bohu. Takže Izrael, jeho záležitosti a jeho sousedé jsou použity v duchovním a univerzálním způsobu.

A jak je tomu s Babylonem? Babylon je v knize Zjevení také duchovní celosvětová mocnost. Je to symbol pro všechny lidi světa, kteří se zabývají náboženstvím, a přesto se na konci časů nacházejí v opozici vůči Bohu. Tak jako musíme Izraeli rozumět v duchovním a celosvětovém smyslu, tak je také Babylon duchovní a celosvětový.

Tento princip, který jsme si nyní sdělili, je pro porozumění knihy Zjevení důležitější než cokoli jiného. Pokud se někdo snaží v knize Zjevení najít doslovné a lokální věci Starého zákona, potom zcela míjí záměr knihy. Bude mít i velké potíže v této knize najít Ježíše Krista. Mějme na paměti, že kniha Zjevení není zjevením Blízkého Východu, není to zjevení ropných krizí, není to zjevení moderního Izraele. Kniha Zjevení je zjevením Ježíše Krista a zkušeností sedmi sborů. Kniha Zjevení je o Ježíši a o lidech, kteří jsou ve vztahu s ním.

Pokud jakákoli metoda výkladu Zjevení nemá Ježíše nebo duchovní život ve svém středu, potom nepovede ke správnému pochopení této knihy. V knize Zjevení se setkávají všechny ostatní knihy Bible. Nachází se v ní SZ, NZ a evangelia. Krásná věc na knize Zjevení je ta, že může učinit Starý zákon živým pro dnešní křesťanské sbory, neboť v knize Zjevení se věci SZ vyzvedají, je jim dán význam ve světle Ježíše Krista a jsou aplikovány na Boží lid žijící v poslední době. Takže kniha Zjevení činí knihy Starého zákona živými knihami a živým poselstvím pro dnešní Boží lid.

Pokud se podíváme zpět na přednášky zabývající se přístupem a interpretací knihy Zjevení, uvědomujeme si, jak ohromný a úžasný úkol je správně interpretovat tuto knihu. Mám však naději, že si také uvědomujete, že čas a úsilí, které je s tímto úkolem spojené, je odměněno hojným Božím požehnáním.

V dalších kapitole se budeme zabývat podrobným výkladem verš po verši, oddíl po oddílu, kapitoly po kapitole knihy Zjevení. Budeme také používat principy, které jsme objevili a o kterých jsme mluvili.